ستالین
او
د سوسیالیستي اقتصاد تجربه

ژباړه او را ټولونه: جانباز شرافت

ستـــــــــــالـــــین

او د سوسیالیستي اقتصاد تجربه

ژباړه او راټولونه: جانباز شرافت

گوند
اقتصاد
بورژوا
امپریالیزم
نظریه
ډیالیکتیک
فلسفه
شعوري
ډیکتاتوري
طبقه
سرکښ
زبیښاک
پېرۍ
پیسې
نیشنلیزم
کارگر
دولتونه
انسان پالنه
سوسیالیزم
تیوري
په کار اچونه
مارکسیزم
تاریخي
پرولتاریا
سیاست
تاریخ
حکومت
اضافي ارزښت
سرمایه
بنسټ
فیمینیزم
چپ
زیار کښ
مبارزه
انقلابي
ماتریالیزم
ډموکراسي
نیولیبرال
اتحادیه
هیواد
سود
ایډیالوژي
بېخبنا
کمونیزم
ټولنه
نړۍ حاکمیت
سمونونه
مخبنا
مخالفت
سوسیالیست
ټولنیز ژوند
ډموکراتیک
قهرجن
ملت
تولید
دمفکورو علم
کپیټالیزم
سوکالتیا
کمونیست
بورژوازي

د کتاب نوم: ستالین او د سوسیالیستي اقتصاد تجربه

ژباړه او راټولونه: جناباز شرافت

د برېښنايي خپرولو نېټه: ۱۸ دسامبر ، ۲۰۲۰

(د ملګري ستالین د زیږېدنې د ۱۴۲ کلیزې په مناسب)

دالی

هغو ملګرو ته چې د سوسیالیزم جوړولو لپاره تر تخیل ورهاخوا، پر عیني تګلارو او میکانیزمونو باور لري.

لړ

سټالين، شوروي اتحاد او سوسياليزم ۸
پر کتاب باندي، د ا . م شيري سريزه ۱۵
د سوسياليستي ټاټوبي ژغورنه ۲۵
د نړۍ د حيرانولو پر لور... ۲۶
د کرني په سياستونو کي برياوي... ۲۸
سوسياليزم بريالى کېږي! ۳۱
افسانې او واقعيتونه ۳۸
د پنځه کلنو سټاليني دورو شهکارۍ ٤۱
د بريا په موخه د شوروي هوډ ٤٤
د بيا رغوني اتل ٤٥
تېرو وختونو ته د درناوي سره؛ مخ پر وړاندي!... ٤۷
.... ٤۹
د شوروي اتحاد د صنعتي کېدني تجربه ۵۰
د شوروي اتحاد د «صنعتي کېدني» لپاره مالي سرچيني له کومه شوې؟ ۵۲
نو، د صنعتي کېدني د شروع پر مهال، د شوروي اتحاد د پيسو ذېرمه څومره وه؟ ۵۳
د شوروي اتحاد د صنعتي ماشين د کار څرنګوالی ۵٤
د شوروي اتحاد د صنعتي کولو ځيني لاسته راوړني ۵٦
د صنعتي کېدلو د اقتصاد زوال او د شوروي اتحاد د صنعتي سيسټم سولول................ ۵۹
پر وچکالۍ به هم برلاسي کېږو! ٦۲

د ځنګلونو د ايښودلو لړۍ د سړې جګړې په دوران کې ٦٣
پر طبیعت د برلاسي کېدلو د طرحې هیرول ٦٤
لومړنی سور او زرغون!.. ٦٦
پر طبیعت د برلاسي کېدلو طرحه ٦٧
د طرحې له منځه تلل.. ٦٨
د ستالین د زېږېدنې د ورځې په مناسبت ٧٠
په سوسیالیستي ټولنې کې ستالیني طبقاتي نظریه او د هغې تاریخي اهمیت ٧٢
د پانګوالی څخه سوسیالیزم ته د اوښتون د دورې طبقاتي مبارزه ٧٣
د سوسیالیستي برياوو پر مهال طبقاتي مبارزه... ٧٤
د نړیوال انقلاب ستالیني نظریه.. ٨٢
په یوه جلا هیواد کې د سوسیالیزم بریا ته رسېدل په څه مانا ده؟........................ ٨٦
د ستالین ستاینکې زموږ د عصر مخکښ رهبران ول..................................... ٨٨
لوړ برم... ٨٩
نوی تمدن ٩١
د وحشت کور ته د ستالین تبعیدول ٩٢
د پاملرنې وړ!... ٩٣
د ستالین ځېنې او ستالین ځپونکو په اړه ٩٥

سټالین، شوروي اتحاد او سوسیالیزم

(د پښتو ژباړن سریزه او زیاتونه)

ښه مي وګڼل چي د کتاب په متن، مفاهیمو او کرښو کي د لوستونکو د ورکېدا د احتمال د لرې‌ولو لپاره، د کتاب په سر کي د [سټالین، شوروي اتحاد او سوسیالیزم] په اړه یو داسي پېژندنه وړاندي کړم، چي د سوسیالیزم او شوروي ماهیت، تاریخ او د سټالین د شخصیت او کړو –وړو په اړه، د امپریالیزم او پانګوالی د رسنیو د لوړ ښور او ږغ و ږوغ څخه لیري وي، تر څو لوستونکي د کتاب په سر کي لا د اصلي منځپانګي سره څه نا څه آشنا شي او یو کُلي او ټوله ائیز پوهاوی په آساني ورڅخه ترلاسه کړي.

۱ – سوسیالیزم:

د زرګونو کلونو راهیسي انسانانو په بیلابېلو ټولنیزو نظامونو کي ژوند کړی. دا نظامونه د وخت په تیرېدو سره په دوامداره بدلون او تکامل کي ول او دا لړی یې لا دوام لري. د ټولنیز ژوندانه دا کمي او کیفي بدلون تصادفي نه، بلکې عیني او د بیلابېلو پروسو د تیرېدلو او اوښتونونو محصول وو او ددغو بدلونونو اصلي او ټاکونکی علت د تولیدي وسایلو اوښتون او تکامل وو. په بشري ټولني کي، د نویو تولیدي وسایلو د جوړېدلو سره، د انساني شناخت، معرفت، پېژندني او شعور په کچه کي هم بدلون راتلئ او د انساني شعور د پرمختګ سره، بیا د انسان په ټولنیز ژوندانه او د طبیعت او انسان په متقابل تعامل کي هم کمي او کیفي بدلونونه را منځ ته کېدل. د لومړنیو تولیدي وسایلو د جوړېدلو او تکامل سره، ټولنیز تولیدي ځواکونه منځ ته راغلل، تر څو د ټولني د اړتیاوو د پوره کولو لپاره د تولید چاري پر مخ یوسي، خو دا تولیدي ځواکونو چي د هماغه پخوانیو زمانو څخه بیا تر نن ورځي پوري یې د انساني ټولني د اړتیاوو د پوره کولو لپاره د تولید عمل ترسره کړی دی، بیا خپله د تاریخ په بیلابېلو پړاوونو کي تر ټولو خوار او ځپلي پاته شوي دي. د لومړنیو تولیدي ټولنو څخه تر نن ورځي پوري - د خصوصي مالکیت د را منځته کېدو له امله - داسي اقتصادي مناسبات را منځته شوي دي، چي د تولیدي ځواکونو د کار ګټه یوه اقلیت طبقه وړي او د تولیدي ځواکونو اکثریت بیا په بې وزلۍ کي ژوند کوي او د ژوندانه د ترسره کولو لپاره خپلي مادي او معنوي اړتیاوي لکه کور، کالي، ډوډۍ، امنیت، کار، زده کړو او نورو چوپړونو ته هیڅ - یا ډېر محدود لاسرسی لري. دا مسئله لړ نور په عیني ـ تاریخي بېلګو باندي روښانه کوو. کله چي انسانان په مغاروي او بدوي ژوند کي د اور سره آشنا شول، کرنه یې زده کړل، یو شمېر حیوانات

یې اهلي او د جګړې لومړني وسایل یې جوړ کړل؛ ورسره – ورسره یې شعور هم وده وکړل، ژبه جوړه شوه او د انسانانو ترمنځ، لومړني ټولنیز مناسبات منځته راغلل. د دغو مناسباتو د تکمیل، د انساني غرایزو او ټولنیزو اړتیاوو د ښه پوره کېدو لپاره لا نور تولید ته هم اړتیا وه. د نور تولید لپاره نور تولیدي ځواکونه په کار ول، چې یو مخ په تولیدي کار باندي لګیا وي. په بشري تاریخ کي، لومړني ټولنیز تولیدي ځواکونه، د انسانانو ترمنځ د لومړنیو قبیلوي جګړو اسیر شوي بندیان ول، چې «مریان» یې بلل او له نن څخه سل کاله وړاندي لا هم د نړۍ په بیلابېلو برخو کي ساتل کېدل. پر بادارانو باندي د مریانو حق یوازي د هغوی د نس مړول ول او مریانو به د نس مړولو په بدل کي د خپلو بادارانو د ژوندانه د اړتیاوو د پوره کولو لپاره بیلابېل تولیدي او خدماتي کارونه ورته کول. مریانو د خپلو بادارانو مالونه ساتل، کلاګاني یې ورته جوړولې، ځمکي یې ورته کرلې او د جګړې وسایل یې ورته تولیدول. د مرییتابه د مناسباتو را منځته کېدني پر مهال، لسګونه لوی ښارونه او تمدنونه را منځته شول. په هغو ښارونو او تمدنونو کي، لومړني علوم، فنون او صنعتونه وټوکېدل. بشري تمدن، د مغاروي ژوندانه په تناسب لوی پرمختګونه ودرلودل، خو دا چې د تولیدي مناسباتو او تولیدي ځواکونو ترمنځ شدید تضاد موجود وو او دا تضاد د وخت په تیرېدو سره انتاګونیستي (چاودېدونکی) شکل ځانته اخیستی؛ د یاد انتاګونیستي تضاد د شتون پر بنسټ، د مرییتابه تاریخي دوره په حتمي اوښتون محکومه وه. د مریانو د پاڅونونو، د تولید د نوي وسایلو د را منځته کېدلو او فرهنګي پرمختګونو سره په کراره – کراره د مرییتابه په مناسباتو کي کمي او کیفي اوښتونونه راغلل او د ځمکوالۍ (فیوډالیزم) په مناسباتو باندي، د مرییتابه د مناسباتو د اوښتون لامل سول. بادرانو، خپلو پخوانیو مریانو ته د کور درلودلو، واده کولو او ورته نوري آزادیاني ورکړې او د مریانو څخه یې په بزګرانو بدل کړل، خو بزګران هم په دې مکلف ول، چې د پخواني بادار په باغ او ځمکه کي کار وکړي. د ځمکوالۍ د مناسباتو پر اساس د حاصل لس پر یوه برخه د بزګر او نهه د پخواني بادار کېدله، خو د ځمکوالۍ په مناسباتو باندي د مرییتابه د مناسباتو اوښتون خپله یو لوی تاریخي اوښتون وو. د ځمکوالۍ په دوران کي، انسانانو، د فلسفې، فرهنګ او اقتصاد په برخه کي لاسته راوړني درلودلې. پاچاهانو د خدایۍ دعوې پرېښودي. ښارونه زیات شول او نژدې په هر ښار کي د وخت د سنتي علومو علمي مراکز جوړ سوي ول. انساني تمدن د مرییتابه د دوران په نسبت وده وکړل. دا اوښتون په واقعیت کي د تولیدي ځواکونو د مبارزې او تولید د نویو وسایلو او نوي تولیدي مناسباتو محصول وو. زر - پنځلس سوه کاله وروسته، په اروپا کي د ځمکوالۍ له ګیډې څخه، د ماشین او نویو تولیدي وسایلو د رامنځته کېدلو سره پانګوالي وزیږېدل. د فرانسې د لوی انقلاب سره بیا د فیوډالي مناسباتو د سیاسي، ټولنیزي او طبقاتي را پرځوني لړۍ پیل شول. په پرمختللو صنعتي هیوادونو کي د صنعتي انقلابونو سره بزګران په کارګرانو بدل شول، کرنه میکانیزه شول او هغو میلیونونو انسانانو، چې پخوا یې ځمکي اړولې؛ نور د ماشین شاته ودرېدل او صنعتي تولیدات یې کول. د فیوډالي نظامونو د نسکورېدلو او نوي پانګوالي نظامونو د رامنځته کېدلو لړۍ د اروپا څخه پیل شوې وه، خو په ختیځو او نورو لیري پرتو ملتونو کي ډېره کراره وه. د پانګوالۍ د ودي سره چي اروپایي استعمارونه را منځته

شول؛ مستعمره ملتونه یې د پانګوالۍ د پرمختګونو، تولید، علومو او فنونو څخه بې‌خې لیري وساتل. د پانګوالۍ د تولیدي مناسباتو سره، د لیبرالي ولسواکۍ پر بنسټونو ولاړ نوي سیاسي نظامونه هم جوړ شول.

د پانګوالي مناسباتو د ودې سره، نوي تولیدي مناسباتو د انسانانو په ژوند کې لوی کمي او کیفي بدلونونه راوستل. علومو، فنونو او هنرونو په بېساري توګه وده وکړل، خو د تولیدي ځواکونو او تولیدي مناسباتو (کار او پانګې) د تضاد له کبله، د ټولنیز تولید او انساني کار ټوله ګټه - د ټولې ټولنې پر ځای، بیا هم څو محدودو د تولید د وسایلو خاوندانو (پانګوالو) ته تلل. په یوې خوا کې که پانګوالۍ پرمختګ کوئ او د انسان په ژوند کې یې مثبت بدلونونه راوستل؛ ورسره موازي یې په هماغه اندازه ورانۍ او ویجاړۍ هم را منځته کوئ. څومره چې پانګوالۍ، په پرمختللو پانګوالي هیوادونو کې پرمختګ کوئ، هغومره یې د ډېرو کارګرانو ځبېښاک، ډېرو مستعمرو او ډېرو بازارونو ته اړتیا پیدا کېدل او هغومره ورسره وحشي او میلیتاریزه (پوځي) کېدل. په دغه وخت کې کارل مارکس، په اقتصاد او تاریخ کې د کلونو –کلونو څېړنې او مطالعې وروسته دې علمي پایلې ته ورسېدئ، چې په تاریخ کې د راغلو بدلونونو اصلي عامل د تولید په وسایلو کې د بدلون سره د تولیدي ځواکونو او تولیدي مناسباتو ترمنځ تضادونه دي. مارکس، د خپلو څېړنو په لړ کې په دې پوه شو، چې پانګوالي هم د مریتابه د دورې او ځمکوالۍ په ډول، په حتمي ماتې او اوښتون محکومه ده او د تولید نوي وسایل او مناسبات به انساني شعور ته تر دې هم وده ورکړي او انسانان به داسې یو سیستم را منځته کړي، چې د تولیدي مناسباتو او تولیدي ځواکونو ترمنځ تضاد پکښې نه وي. انسانان به د پانګوالۍ تخنیکي لاسته راوړنې وساتي او هغو ته به لا دوامداره او چټک تکامل ورکړي، خو نه د څو کسانو او افرادو د ګټو لپاره، بلکې د ټولې انساني ټولنې د ګټو لپاره. د یادې ټولنې د جوړولو لپاره، د تولیدي ځواکونو او پانګوالي ټولنې د اماتورو روښانفکرانو هڅې او مبارزې په کار دي.

هو، سوسیالیزم هم د پانګوالۍ له بطنه زېږي! په سوسیالیزم کې د تولیدي ځواکونو او تولیدي مناسباتو ترمنځ تضاد رفع کېږي او د تولید پر وسایلو باندې د تولیدي ځواکونو ټولنیز مالکیت حاکم کېږي.

د سوسیالیزم سره یو فوق العاده نوی، ماډرن، پرمختللی، عالي، صنعتي او تخنیکي اقتصادي سیستم جوړېږي، چې د پانګوالۍ پر خلاف نا برابري، استعمار، د طبیعت سره ټولنیزې - انساني مبارزې او همږغۍ ته نه پاملرنه، ورانونکې ځانپالنه (انډیوجوالیزم)، ټولنیزې ناخوالې او فرهنګي کثافات لکه فحشاء، غلا، بېکاري، بې وزلي او نور ټول پکښې د منظمې علمي پلان جوړونې پر بنسټ **له منځه ځي او یوه عالي هوسا ټولنه جوړوي.** ملګری ستالین هم سوسیالیزم داسې تعریفوي:

«سوسیالیزم د لوړو تخنیکي معیارونو پر بنسټ، مخ پر وده صنعتي تولیدي سیستم ته وایي، چې تر آخري حده پورې د ټولې ټولنې، ورځ په ورځ زیاتېدونکې مادي او فرهنګي اړتیاوې پوره کوي.» (فاستر, ۱۹۷۰)

د سوسیالیستي ټولنې د جوړېدلو شونتیا یوازې تر طرحه شوي علمي کشف پورې پاته نه شول، بلکې را منځته هم شول. په ورپسې برخه کې به د بشر په تاریخ کې د لومړنۍ سوسیالیستي ټولنې پر جوړېدلو باندې رڼا واچوو.

۲ - د شوروي د سوسیالیستي هیوادونو د اتحاد جمهوریتونه:

د لومړۍ نړیوالې جګړې پر مهال، د لنین تر مشرۍ لاندې روسي بلشویکان په دې وتوانېدل، چې په روسیه کې، د بشر په تاریخ کې د لومړي ځل لپاره سوسیالیستي انقلاب بریالی او د تاریخ څرخ مخ ته کش کړي.[۱] د روسیې د اکتوبر انقلاب نړۍ ته خپل سوسیالیستي، ډموکراتیک او مترقي ماهیت ډېر ژر، د استعمارونو ضد غورځنګونو څخه خپل د ملاتړ، د تزاري روسیې د مستعمره شویو سیمو په اړه خپل د سیاست، د تزاري روسیې لخوا تر ستم لاندې قومونو ته د خپلو هیوادونو د جوړولو او ملي آزادۍ د حقوقو ورکولو او د شوروي اتحاد د سوسیالیستي جمهوریتونو په تشکیل سره وښودئ او ورپسې یې بیا د سوسیالیستي اقتصاد په چوکاټ کې، د سوسیالیستي اقتصاد د وړتیاوو په ښودلو سره نړۍ داسې حیرانه کړل، چې د ټولنیز او اقتصادي پرمختګ د سلو کالو لاره یې په لس کاله کې ووهل او په لس کاله کې یې یو وروسته پاته هیواد د نړۍ په دوهم ابر ځواک باندې بدل کړ. دا د سوسیالیزم جوړښت وو، چې داسې بریاوې یې شوروي اتحاد ته ور په برخه کړې.

دوهمه نړیواله جګړه، چې په واقعیت کې د نړۍ د لویو پانګوالي هیوادونو لخوا د شوروي سوسیالیزم د پرمختګ پر وړاندې جوړه شوې توطیه وه؛ هم شوروي اتحاد تر پښنو لاندې نه کړ او د سوسیالیزم حقانیت او برتري - بشري او ملي آزادۍ ته د ژمنتیا او د ډېر چټک اقتصادي پرمختګ لرونکي ماهیت ترځنګ، په نظامي او پوځي سمبالښت او خلګو په ټولولو او هغو ته د سیاسي شعور په ورکولو کې هم څرګند شو. شوروي اتحاد نه یوازې دا چې په خپل قلمرو کې د سوسیالیزم بریالیتوبونه او د سوسیالیزم حقانیتونه وښودل، بلکې په نړیوال تولیدي بهیر کې د سوسیالیستي مناسباتو را منځته کېدل، په نړیواله کچه هم د لویو کمي او کیفي بدلونونو د را منځ ته کېدلو لامل شول - هم په پرمختللو پانګوالي هیوادونو او هم په وروسته پاته هیوادونو کې.

په پرمختللو پانګوالي هیوادونو کې د شوروي اتحاد د سوسیالیستي سیاستونو د اغېزو څخه، پانګوالي هیوادونو، په خپلو ټولنو کې کارګرانو او زیار ایستونکو ته یو شمېر حقوق ومنل او یو لړ ټولنیز اصلاحات یې د ټولنیزو انقلابونو له بیرې څخه راوستل. هغه څه چې موږ یې نن د کار حقوق، د ښځو حقوق او نورو انساني ارزښتونو په اړه پېژنو؛ سرنخ یې د هماغه مبارزو، سیاستونو او سوسیالیزم څخه د بېرې او ډار څخه دئ، چې

---

[۱] - په دې اړه، د لا زیاتو معلوماتو لپاره لوستونکي کولای شي، د اکتوبر انقلاب نومي رساله ولولي.

پانګوالي هیوادونو هم د هغو مراعات ته غاړه کښېښودل. په وروسته پاته هیوادونو کي بیا شوروي اتحاد، د جنوبي امریکا څخه نیولې د کوریا تر ټاپو وزمي پوري، د نړی په هر کونج کي د استعمار ضد غورځنګونو ملاتړ وکړ او د هغه مادي او معنوي ملاتړ له برکته د نړی سلو هیوادونو خپله آزادي واخیستل. د شلمي پېړی لپاره د نړیوال امپریالیزم پلان، چي په نړی کي د ټولو ملي دولتونو له منځه وړل وو؛ د شوروي اتحاد د جوړېدو له کبله نه یوازي بریالی نه شو، بلکې په نړی کي نژدې سل نور ملي دولتونه هم جوړ شول. ترڅنګ یې د شوروي اتحاد سوسیالیستي جمهوریتونو، د خپل سوسیالیستي او مترقي خاصیت له مخي د نړی په کچه، د وروسته پاته هیوادونو سره هر ډول بنسټیزي اقتصادي او تخنیکي مرستي هم کولې، پوښتنه داده، چي د شوروي سوسیالیزم په رغوني او بریالیتوبونو کي بنسټیزه او رهبري کونکې ونډه د چا وه؟؟؟

۳ – ستالین:

ژوزف ویسارینویچ جوګاشویلي ستالین ګرجستانی بلشویک وو. هغه د زلمیتوب پر مهال لا د مارکسیستي - انقلابي جریانونو سره آشنا او یو ځای شو او د خپلي ځوانی ډېر کلونه یې د یو حرفوي انقلابي په ډول، یوازي د سوسیالیستي انقلاب د بریا په موخه تېر کړي ول. په دې لړ کي اووه ځله د سایبریا په کنګل زندانونو کي بندي شوی هم وو او اووه سره پلا یې د سایبریا کنګل زندانونه مات کړي ول. ستالین د اکتوبر د انقلاب پر مهال هم مهم ماموریتونه ترسره کړل، وروسته د خلګو په چارو کي د سوسیالیستي حکومت کمیسار وټاکل شو او همداسي سلسله پر سلسله د خپل نادره ذکاوت او انقلابي صداقت له مخي په ګوندي مقامونو کي لوړ ولاړئ او په نهایت کي د شوروي اتحاد د کمونسټ ګوند د عمومي منشي تر مقام پوري ورسېدئ. ستالین چي ځان ته یې د لنین شاګرد ویل؛ نه یوازي په مارکسیزم - لنینزم ښه ژور پوه وو؛ بلکې په پراټیک باندي د تیوری اړولو ښې وړتیاوي یې هم درلودې. د ملګري لنین تر مړیني وروسته، د اکتوبر انقلاب د کورنیو او بهرنیو دښمنانو له لوري په یو ناوړه وضعیت کي راګیر شوی او سوسیالیزم د پرځېدو د ګواښ سره مخ وو. د کمونسټ ګوند په داخلي تشکیلاتو کي هم د ژورو تیوریکي اختلافاتو له کبله انشعابونه او فرکسیونونه را منځته شوي ول. د هغې جملې څخه ټروټسکي، د نړیوال انقلاب د نظریې د طرحي سره، په ټوله نړی باندي د سره پوځ د لښکر کشی غوښتونکی وو او د انقلاب د نړیوال کېدو پرته یې، په یوه هیواد کي د سوسیالیزم جوړول ناشوني ګڼل. بوخارین بیا په سوسیالیستي دولت کي د پانګه والو او لویو ځمکه لرونکو د شتون پلوي وو، خو ستالین د دواړو ترمنځ منځنی، واقعي، علمي، عیني او د مارکسیزم – لنینزم د اصولو برابر دریځ غوره کړ. هغه په دې باور وو چي په نوره نړی کي انقلابونه پرته ددې چي شوروي اتحاد پر خپلو پښو ودرېږي او یو پیاوړی سوسیالیستي بلاک تشکیل نه کړي؛ نه شي بریالي کېدلای او شوروي اتحاد هم باید خپل د پرمختګ لاره په سوسیالیزم کي وباسي او د سوسیالیزم ماهیت نړی ته ور وښیي، نه د پانګوالي پرمختګ له لاري. همدې ټکي ته یې د

کارگرانو سره په یوې ناستي کي هم اشاره وکړل او ویې ویل: «موږ باید د پرمختللي پانگوالي نړۍ د پرمختگ د سلو کالو لاره په لس کاله کي ووهو، که نه پانگوالي نړۍ به مو له منځه یوسي.» ټیک هماغسي هم وشول او د سلو کالو لار په سوسیالیستي اقتصاد کي د بلشویکي سمبالوني له لاري په لسو کالو کي ووهل شول او یو وروسته پاته راگیر هیواد د سوسیالیزم له لاري د لسو کالو په ترځ کي، د نړۍ په دوهم ابر ځواک بدل شو. لس کاله وروسته دوهمه نړیواله جگړه ونښتل او هټلر، چي خپل اتیا سلنه نظامي ظرفیتونه د سوسیالیستي ټاټوبي په سنگر کي پر کار اچولي ول؛ بیا یې هم د ستالین تر مشرۍ لاندي سره پوځ لخوا کلکه ماته وخوړل او ستالین د فاشیزم د شر څخه نه یوازي خپل هیواد، بلکي ټوله نړۍ هم خلاصه کړل. د دوهمي نړیوالي جگړې وروسته، د نړۍ په ډېرو هیوادونو کي خلقي او سوسیالیستي انقلابونه بریالي شول او سوسیالیزم د ځمکي د مخ ۱/۳ برخه کي واک ته ورسېدئ. دا هر څه د علمي نړۍ لید په چوکاټ کي په منظمي، دقیقي، علمي او عیني سازماندهۍ سره مخ ته وړل کېدل، نه په تشو خیالونو او شعارونو باندي. په ۱۹۵۳ کال کي چي ستالین په مرموز ډول مړ شو؛ په شوروي اتحاد کي خروشچفي ریژیونیزم واک ته ورسېدئ. خروشچف د ټولو ستونزو او ناکاریو پړه پر ستالین او دده پر کېش شخصیت اړول او د لومړي ځل لپاره همده د ستالین د دیکتاتورۍ په اړه افسانې او کیسې راویستلې. د مارکسیزم – لنینزم د اصولو او لارښوونو مطابق، کېش شخصیت ورکول یو ناسم کار دی، خو هغه څه چي د تاریخ د ځینو دورو نابغه انسانانو ترسره کړي، د هغو د ښو یادونه او پر هغوی د لگول شویو ناوړو تورونو دفاع باید وشي. مارکسیزم- لنینزم هم د کېش شخصیت، هم د شخصیتونو د عُقده یې ترور؛ دواړو سره په ټکر کي دئ. دا چي ستالین په واقعیت کي د سوسیالیزم معمار، د دوهمي نړیوالي جگړې گټونکی او د نړۍ پر ۱/ ۳ برخه باندي د سوسیالیستي انقلابونو د ترسره کېدو «اصلي طرحه کونکی» پاته شوی دئ؛ نو خامخا به تر بل هر چا ډېر دښمنان هم لري. نه یوازي د ۱۹۲۰ کلونو راهیسي چي ټروټسکیانو، بوخارینانو او نورو په ده پسي خوله خلاصه کړې وه، بلکې وروسته له هغه چي ستالین په نړیوال شخصیت بدل شو؛ دده د شخصیت ترور هم نړیوال اړخونه پیدا کړل. د لویدیځ رسنیو، درواغجنو تاریخپوهانو او اکاډمیسنانو او نورو ټولو دده د بدنامۍ هڅي وکړې او دا هڅي لا دوام لري.

حیرانونکې ده، چي نن ورځ د ستالین د مړیني لسگونه کاله کېږي، خو لا بیا هم ټروټسکیان، خروشچفیستان، د امپریالیزم رسنۍ او د بشریت، عدالت او آزادۍ نور ټول پټ او ښکاره دښمنان خوله نه پسي بندوي او وخت ناوخته ور پسي په رسنیو، اکاډمیکو محافلو او نورو بنسټونو کي ږغېږي، د ستالین څخه یو وحشي موجود تراشي او خلگو ته یې ور ښیي. په واقعیت کي د دوی دا ډول کړني پر دوی باندي لاتراوسه د ستالین ببره او اغیزې ښیي.

۴ – د علمي نړۍ لید د لارویانو لخوا د ستالین تائید علمي بنسټ لري، که عاطفي؟

د علمي نړۍ لید د لارویانو لخوا ستالین ددې لپاره نه تائیدېږي، چې ګواکې هغه یو افسانوي رهبر وو، یا یې کاریزماتیک او عالي شخصیت درلودئ. ستالین د علمي نړۍ لید لارویان په دې تائیدوي، چې ستالین په تیوری او عمل (پراتیک) دواړو کې سیده، اصولي او برلاسی وو. هغه د علمي نړۍ لید پر سیده تګلوري باندې تر پایه روان وو او پلانونه او لارښووني یې د کارګري طبقې د خلاصون او رهبرۍ او د ملي آزادي غوښتونکو جریانونو د هر اړخیر مادي او معنوي ملاتړ او عالي انساني ګټو لپاره وه. هغه د لومړي ځل لپاره د اقتصاد د پلان سوي او علمي سازماندهۍ جوړښت او د هغه اغیزې نړۍ ته ور وښودلې او د بشر په تاریخ کې یې د لومړنۍ سوسیالیستي ټولني جوړول رهبري کړل. ستالین نړۍ، بشریت او کارګري طبقې ته د خپلو خدمتونو پر بنسټ، د علمي نړۍ لید لارویان تائیدوي، نه په دې چې کوم کاریزماتیک یا افسانوي رهبر وو.

۵ - د سوسیالیزم، ستالین او شوروي تړاوونه:

په شوروي اتحاد کې د حاکم سوسیالیزم مشر معمار، ملګری ستالین وو. ټولې هغه کمي او کیفي اغیزې چې شوروي او سوسیالیزم پر بشریت لرلي وې، په هغه کې د لنین د شاګرد ستالین د کارونو، وړتیاوو او قربانیو سیوری سته. څوک چې ستالین ردوي، په واقعیت کې لنین ردوي او څوک چې لنین ردوي، په واقعیت کې مارکس ردوي! او څوک چې مارکس ردوي؛ د علمي نړۍ لید، پر طبیعت او ټولني د حاکمو عمومي قانونمندیو او د تاریخ د تګلوري سره آشنا نه دئ! نور دې درانه ملګري کتاب ولولي، تر څو دوی خپله شوروي، سوسیالیزم او ستالین په دقیق او علمي ډول وپېژني. د کتاب د پښتو ژباړې څخه مو موخه دا وه، چې زموږ هیوادوال د سوسیالیزم د انساني، عادلانه او چټکو اقتصادي او فرهنګي پرمختګونو لپاره ددا سیستم د ظرفیتونو سره لا ښه آشنا شي او د خپل ګران او محبوب هیواد افغانستان او زیار ایستونکو خلګو د پرمختګ لپاره فکر وکړي، انګېزه ورته پیدا کړي او د ټولنیز، اقتصادي او سیاسي پرمختګ، د علمي طرزونو او تګلارو سره آشنا شي. هغه کسان چې د هیواد د چټکې اقتصادي ودې، صنعتي کېدنې، هر اړخیز اقتصادي او فرهنګي پرمختګ او ورسره د ټولنیز عدالت غوښتونکي دي؛ کولای شي دا تجربې ولولي، له هغو څخه یې زده کړي او په خپل هیواد کې د خپلو ځانګړو شرایطو مطابق کار ور څخه واخلي.

پر کتاب باندي، د ا . م شیري سریزه

د کمونیزم ضد کمپاین زیاتوالی – مستعار نوم یې دئ: (ستالین ځپنه!)

دادی د نړیوال سوسیالیزم د پر شاتګ د شلمي کلیزي سره، په داسي وخت کي چي نړیواله پانګوالي د خپل هر اړخیز بحران په جال کي را ګیر ده او د ژغورني په نیت لاس و پښې غورځوي - په داسي وخت کي چي د پانګوالي نظام او امپریالیستي دولتونو ترمنځ کړکیچ خپل تر ټولو لوړي کچې ته رسیدلی او د نړی بیلابېل هیوادونه یو بل ګواښي، جګړې ته یې را کشوي، اشغالوي یې او ددې ټولو په مقابل کي بیا نړی‌کرار –کرار د بنسټیزو بدلونونو او اوښتونونو پر خوا ځي؛ انسان فکر کوي چي د پانګوالی ضد شعارونه او د وال سټریټ تسخیرول، د واشنګټن، نیویارک، لندن، پاریس، روم، برلین، ماډرید او ډېرو نورو لویو ښارونو په کوڅو کي خوارو او غریبو پرګنو، نور د طبقاتي مبارزې د درواغجنو مدعیانو او په ښکاره د پانګوالی د مخالفانو (خو په پټه د پانګوالی د ملګرو – پ.ژ) د سترګو څخه خوب وړی دئ او دوی یې دې ته مجبوره کړي دي چي د امپریالیستي ارتجاع په مرسته را ولاړ شي او د کرکي وړ شخصیتونو اضافي، بالابودي او پالتو خبري د غورځول شویو کاغذونو د کثافت دانی څخه را وباسي او خپله کمونیزم ځپنه بیا هم د هماغه نه بدلېدونکي شفر [ستالین ځپني] په واسطه لا زیات کړي. آیا دوی په واقعیت کي هم د ستالین ځپني معنی او مفهوم ته متوجه نه دي او په دې نه پوهېږي چي دغه موضوع تل د [سوسیالیزم ځپني] پټ نوم وو او اوس هم دئ؟؟ نه!! ولي نه پوهېږي؟ څنګه نه پوهېږي؟ ډېر ښه پوهېږي! باید هېره نه کړو چي د دغو درواغجنو کمونستانو د اول نسل چي امپریالیزم ته زیات نژدې او ګران ول [اوس هم دي] هر یوه یې ټروټسکي، زینویف، کامنوف، بوخارین، یاګودا، رادک او نورو دا پرېکړه کړې وه او په دې باور وه چي د آلماني فاشیزم په ملاتړ به د شوروي ځوان سوسیالیستي دولت را وپرځوي. که څه هم د دوهمي نړیوالي جګړې په ترڅ کي د فاشیستانو لومړي نسل هم ماته وخوړل، خو د هغو درواغجنو وروستنیو نسلونو ډېرو بدنامو او خطرناکترینو امپریالیستانو ته غېږه ورکړل. ته به وایې، د خپلو اسلافو یې زده کړي وه! دوی د امپریالیستي دولتونو د سلسله مراتبو د پرمختګ په پوړیو کي ډېر په چټکتیا سره لوړ ولاړل. د بېلګي په ډول، د دغي ډلي یو مخکښ سړی، هاویر سوانا، پخوانی تروتسکیست وو، چي په ځوانی کي یې د جګړې ضد اعتراضونه کول، خو وروسته یې د ناټو د قوماندانی او د اروپایي اتحادیې د خارجی سیاست د مسئول مقام ته لار پیدا کړل. یو بل بیا، چي په دې وروستیو کي یې یوه علمي –کمونستي ضد لیکنه (د ستالین مسئلې) تر عنوان لاندي خپره شوې؛ لوچیو کولتي وو چي د ایټالیا د کمونسټ ګوند سره د اړیکو پرېکولو وروسته د ایټالیا د بدنامه ګوند (برلسکوني) سره یو ځای شو او د همدې ګوند د لاري یې د نماینده په ډول د دغه هیواد د قانون جوړوني مجلس ته لار پیدا کړل. د سوسیالیزم د تخریب د شلمي کلیزې او د پانګوالی د سقوط د پیلېدونکو پړاوونو سره او د هغو فجایعو څخه چي په ورځني

ډول د نړۍ په کونج –کونج کي پېښیږي یا ددې وروسته پیلېدونکي دي؛ د ستالین ځېنې بیا پیل د هغو ستونزو ښخه د عمومي اذهانو د اړولو پرته بل څه نه دي.

د دغه کمپاین لمن دومره پراخه ده، چې که د بشریت نني او راتلونکي نسلونه وغواړي؛ د هغه څه په اړه چې نن لیکل کېږي، ویل کېږي او دوی یې اوري او قضاوت ور باندي وکړي؛ دوی به دې پایلې ته ورسېږي، چې د سوسیالیزم ټول تاریخ د وژلو او ویني تویوني پرته بلشی نه وو او د ستالین په مشرۍ بلشویکانو د روسیې د امپراطوریو په جونګړو کي نه خصوصي ملکیت او استثمار له منځه یووړ او نه یې هم د بېکارۍ، بې کورۍ، بېسوادۍ، بې وزلۍ، لوږي، اعتیاد، فحشاء او ډېرو نورو ټولنیزو ستونزو رېښې وکښلې، نه سوسیالیزم د آسمانونو او کهکشان په تسخیرولو بریالی او برلاسی شو (اشاره د لومړي ځل لپاره فضاء ته د انسان د استولو ده. پ ژ) او نه یې دا وران هیواد یوازي د دوو لسیزو په بیارغوني کي، بیا تینګار ګوم: د ستالین په مشرۍ یوازي دوې لسیزي حیرانونکي رغوني – د شوروي اتحاد د سوسیالیستي جمهوریتونه په داسي یو نړیوال سیاسي، اقتصادي او نظامي ځواک واړوئ، چې په نړۍ کي د هیڅ مسئلې حل د هغه د ګډون پرته شونی نه وو.

یوازي په همدې خاطر ده، چې د پانګوالۍ ارتجاع د خپلي کرکي، دښمنۍ او کینې د بیان لپاره، چې د سوسیالیزم پر وړاندي یې لري؛ هر وخت د ستالین ځېنې کمپاین پر لار اچوي. دوی غواړي دا دوره د بشر په تاریخ کي د لومړني سوسیالیستي رغاوي د تجربې په توګه تر سوال لاندي راولي. ستالین ځېنه یوازي د هغه شفري او مستعار نوم دئ. نوري خبري پوچې دي. که نه کوم ټولنیز او اقتصادي نظام په دغومره لنډه موده کي د ملایکو په واسطه جوړ شوی؟ د فاشیزم د ملګرو او همفکرو نننی نسل او د هغو امپریالیستي ملګري، د هر ډول شرم او حیاء پرته - له سهاره تر ماښامه د سوسیالیستي رغاوي د دورې په هکله افسانې را باسي، پرته له دې چې یوه خبره هم، په هغه دوره کي د خپلو طبقاتي او سازماني ملګرو او متحدینو د بې پولې او بې حده وحشتونو په اړه ووایي. دوی، هغه علني محکمې چې د مسکو په محکمو پېژندل سوي وې، او د زیات شمېر ژورنالیستانو او بهرنیو سیاسي نمایندګانو په مخ کي وشولې؛ تر پوښتني لاندي راولي، خو د هغو محکمو په اړه چې ډاکټري آفت ګڼل کېدې (ډاکترانو چې ډېری یې یهودي نژاد وه، د سوسیالیستي رغاوي او جګړې ښخه وروسته سوسیالیستي بیارغاوي تر ټولو پیاوړي رهبران او کدرونه د زهرجنو درملو په واسطه وژل) په قطعي ډول سره هېروي. د دوی ښخه یو هم نغواړي دا ومني، چې د ۱۹۱۷ د اکتوبر انقلاب د بریالیتوب وروسته، پنځه واره د بلشویکانو ټول وژنه سوې ده:

اول وار، د اکتوبر د انقلاب څخه بیا تر ۱۹۲۱ پوري:

په دې دوره کي په شوروي اتحاد کي د حاضرو څوارلسو بهرنیو هیوادونو په ملاتړ د بلشویکانو وژل په نه درېدونکي شکل سره دوام درلودئ. د باکو د ۲۶ کمیسارانو وژل، د ققفاز د دولتي فدراسیون، لیري ختیځ او سایبریا سیمو د ټولو کادرونو او ګوندي مقاماتو وژل، ددې ادعاء نه انکار کېدونکي مثالونه او بېلګي دي.

دوهم وار، د کورنۍ جګړې پر مهال کي د ۱۹۲۱ څخه بیا تر ۱۹۲۵ پوري:

د سپینو ګاردانو د وتلو قوماندانانو (کلچاك او ډنینیکنی) دا خبره تراوسه د خلګو په خوله کي ده، چي ویل یې: «یوه سوځلې آبادي تر هغه ښه ده، چي یو نفر اوسېدونکی یې هم بلشویك وي.» د همدغه قوماندانو په امر، د سایبریا د اوسپني د لاري په هر پنځه کیلومتره کي یې یو بلشویك را وځړوئ. زرګونه کلي یې د هغوی د اوسېدونکو سره وران کړل او ویې سوځل، د سایبریا په ځنګلونو کي یې لسګونه زره انسانان د بلشویك والي یا د بلشویکانو د پلویتوب په تور په ونو پوري وتړل او ژوندي یې په حشراتو او ځناورو باندي وخوړل.

دریم وار، د سپین ګارډ جنګیالیو په کورنیو جګړو کي تر ماتي خوړلو وروسته، د خپلو مشرانو د لارښوونو سره سم په ګوند کي غړیتوب اخیستلو ته مخه کړل:

دا پلا بیا په بل شکل سره؛ د توطیې جوړولو د بیلابېلو ډولونو په ګټي اخیستني سره یې، د درواغو د شهادتونو او دوسیو جوړونو له لاري، د بلشویکانو په ښکار اخته شول. د کورنیو جګړو په پای کي، د امریکا څخه شوروي اتحاد ته د پنځوس زره یهودانو تر مهاجرت وروسته، دوی ته نوري لاري – چاري هم ور پیدا شولې. په دې دوره کي د ځینو ډاکترانو په مرستي (عموماً یهودي او ځیني بهایي نژاده) ګوندي او دولتي مقامات په روغتونونو کي په قتل ورسېدل. دا ډاکتران د ستالین تر مړیني لنده موده وروسته وپېژندل شول او محکمې ته وسپارل شول چي د ډاکتیري آفت په محکمو باندي مشهوري وې.

څلورم وار، په دوهمه نړیواله جګړه کي د سرو لښکرو او شوروي د خلګو د ۲۷ میلیونه وژل شویو څخه نیمایي یې بلشویکان ول:

دا بلشویکان د نازیانو او د دوی د کورني ملګرو او اوکرایني نیشنلیستانو د سازمان لخوا له منځه یووړل شول.

پنځم وار، د خروشچف د واکمنۍ (۱۹۵۳) څخه پیل، بیا تر نن ورځي پوري دوام لري:

دا قتل عام بیا د ستالین تر مړیني وروسته، د ګورباچوف – یاکلیفوف – یلتیسن یهودي باند تر واک ته رسېدو پوري او بیا وروسته دادئ تر ننه پوري دوام لري. دغه دوره په عمده ډول د بلشویکانو د فزیکي، معنوي او

فکري وژلو، د دوی د منزوي کولو او د دولتي او ګوندي ارګانونو څخه د دوی د پسي اخیستلو سره يو ځای وه. دا کار په ټولو حاکمو او غیر حاکمو کمونستي ګوندونو کي په يو ډول نه يو ډول ترسره شو او تر اوسه هم دوام لري. دا ادعاء له واقعیت څخه لیري نه ده، چي ددې دورې وژني د ټولو نورو دورو څخه زیاتي وحشتناکي او تراژيډيکي وې. البته، نه بايد داسي فکر وکړو چي کمونستي وژنه پر همدې ځای باندي پای ته رسېږي، دا ادعاء يوازي د بلشويکانو تر وژني پوري محدوده وه او کمونستي وژنه په نړيوال مقياس کي، په بنسټيز ډول د عدالت غوښتني سره يو ځای پيدا شوې او د بهرني او کورني دښمنانو په همکاری د نړی د لومړني سوسياليستي هيواد وژنه د شلمي پېړی په وروستی لسيزه کي (د ستالين وژني) د شفري کلمې سره يو ځای هم د هماغه عمومي وژنو، يوه برخه وه. د امپرياليستي ارتجاع او د هغو د رنګارنګو لاسپوڅو موخه د دغو زړه بوږونکو جنايتونو څخه د متخاصمو (دښمنو) طبقاتو تلپاتي موجوديت ښکاره کول، د انسان د څخه د انسان د استثمار د له منځه وړلو د شونتيا څخه انکار، پرعلمي سوسياليزم باندي د تورونو لګول او د بشر د ورستی ټاکني لپاره د راتلونکي نه شتون وو. په دې واقعیت باندي پوهېدل او د هغه درک کول دومره هوښياری او بيداری ته اړتيا نه لري، چي په ۱۹۵۳ کي، د ستالين تر مړيني وروسته او د خروشچف د واک ته رسېدو سره يو مخيزه سوسياليزم ځينه [د جعلي تاريخي اسنادو سره د ستالين ځيني تر عنوان لاندي] پيل شوه. لسګونه کميسيونونه، کمېټې او پلاوي د ستالين د رهبری د دورې د جنايتونو د څېړني او د هغو رسيدګی ته جوړې شولې. سلګونه واره يې د هماغه مهال دوسيې او اسنادونه ها خوا – دې خوا کړل او په لسګونه او سلګونه واره يې وشمېرل. د هغو څخه وروستی يې د ګورباچوف د لاسپوڅي باندي يو اصلي غړی الکساندر ياکوفکليوف وو. د هغه تر سرپرستی لاندي کميسيون، دده تر مړيني يو کال وړاندي په ۲۰۰۵ کال کي لا فعاليت کوئ او په پای کي چي يې خپله مطلوبه غوښتنه لاس ته رانه وړل؛ په ۲۰۰۴ کال کي يې دده په امر ټول هغه اسناد او مدارك چي د سوسياليستي دورې په رغاوي پوري يې اړه درلودل، د هغه د جملې څخه د کاټين د فاجعې اسناد يې، د هيواد د ځانګړو آرشيفونو څخه را ټول کړل او د کرملين په مانۍ کي يې پټ کړل. په دې ترتيب سره، د هغه دورې اسنادو ته لاسرسی په کُلي ډول، حتی د روسيې کمونستي ګوند ته هم، چي د روسيې د پارلمان تر ټولو لوی فرکسيون تشکيلوي؛ ناشونې شول. ددې ترڅنګ د سوسياليزم تخريب او د شوروي اتحاد تجزيه، د شوروي اتحاد دننه او بهر د پانګوالو ځواکونو د ګډې او سازماندهي شوي همکاری په ترڅ کي د چپي فيشنيستانو او ټروتسکيستانو په جسم کي يو تازه روح پو کړئ او هغوی يې په نظري فاتحينو بدل کړل. د فيوډاليزم د پاتي شونو او د پانګوالی د ارتجاع، کمونستي ضد تګلارو چي تل يې جريان درلودئ، د اکتوبر د لوی انقلاب تر بريا وروسته او د نړيوال پانګوالي سيستم څخه د روسيې د امپراطوری د وتلو سره يې په بې ساري ډول سره شدت واخيستئ او د شلمي پېړی د پنځوسمي لسيزي په منځ کي لا پسي ژور او پراخ شو او د تېري پېړی په اتيايمه لسيزه کي د ګورباچوف، ياکوفليفوف او يلتيسن د خاين باند د واک ته رسېدو سره تر ټولو لوړي کچي ته ورسېدئ. دغه دوره، په ځانګړي ډول، د زياتو جعلي اسنادو، چټياتو او بې سرچينو افسانو سره

يو ځای وه، چي په کُلي ډول سره په شوروي اتحاد کي د کورنيو جګړو او فاشيزم د تېري، رغوني او بيا رغوني دوره تر پوښتني لاندي راولي. د جعلي اسنادو اړخونه دومره زيات وه، چي د هغو قيمت د سلو څخه يوې شاهۍ ته کښته شول. په دې ترتيب سره، چېنما احمقانو او د روسيې د اوسني مافيايي دولت ترمنځ د تاوده جوړ جاړي وروسته، هغو د اسنادو جعل په خپل کامل انحصار کي ولوتېئ او په لويو نړيوالو معاملاتو کي يې ور څخه ګټه اخيستنه پيل کړل. هغه پاته څه چي اوس شته؛ هر حکومت، هر ګوند، هر تشکيل او حتی هر سړی کولای شي خپل د خوښي سند، په هر تاريخ، په هر عنوان، په هر مهر او هر لاسليک سره، د روسيې اوسني مافيايي – اليګارشي دولت ته سفارش ورکړي او د شرايطو او قيمت پر سر توافق ته تر رسېدو وروسته يې خپل د خوښي په وخت کي ور څخه واخلي. په دې دوره کي، دې واقعيت ته په کتو سره چي ډېر درواغ او ناوړه افسانې جوړوني، چي د سوسياليستي رغاوي او دوهمي نړيوالي جګړې د ورانيو د بيا رغوني په اړه يې درواغ را ختلي او رسوا شوي دي او چنداني پيسې نه ورته جوړوي؛ په کاتين کي د نازيانو وحشتناکه جنايت، چي تر هغه مهاله پوري لږ تر شک لاندي راغلی وو، د روسيې د دولت په لاس کي د جعلي اسنادو يو ډېر مهم او بازار لرونکی جعلي اسناد وګرځېدئ. د کاتين د موضوع تازه والی ددې لامل شو، چي د روسيې مافيايي اليګارشي، د دولتي اسنادو د جعل ميکانيزم په پراخو برخو کي پر کار واچوي. په همدې اړه، پر ځای ده چي د کاتين پر پېښه باندي يو شمع ولګوو او د هغه واقعيت هم روښانه کړو. نازيانو د جنايت د برعکس ښوولو لپاره په کاتين کي د اسنادو د پراخ جعل سره د کاتين د پېښي د اسنادو د جعل عمليات په (۱۹۸۷ – ۱۹۹۲) کلونو کي د روسيې د ځانګړو آرشيفونو د ټولو اصلي اسنادو د را ټولولو سره پيل کړل، چي په هغه کي يې د ستالين د رهبرۍ اړوند څو سوه تاريخي اسناد جعل کړل، د شوروي اتحاد د کمونسټ ګوند د سياسي دفتر مخصوص اسناد د کاتين د حادثې په اړه...او نور نور... يې هم پټ کړل.

دا خبره، د ۲۰۰۹ کال د مي مياشتي په دولسمه ګنادي زوګانوف، د روسيې د کمونسټ ګوند مشر او په ۲۰۱۰ کال کي، ويکټور ايلوخين د کمونسټ ګوند د مخکښو رهبرانو او دوما د مجلس غړي افشاء کړل او د اصلي او جعلي اسنادو پاڼې يې د دوما د مجلس د علني صحنې او مطبوعاتو پر وړاندي ښکاره کړلې. د هغه څخه وروسته د روسيې کمونسټ ګوند د هيواد د اساسي قانون په محکمې او وروسته د استراسبورګ په محکمه کي د روسيې دولت مجرم اعلان کړی، خو د روسيې حاکميت د اساسي قانون په محکمه کي د اصلي اسنادو د وړاندي کولو څخه ډډه وکړل. په دې ترتيب سره څه ډول چي تمه کېدل، هيڅ يوې قضايي مرجع د روسيې د کمونسټ ګوند شکايت ته پام ونه کړ. البته مخکې له دې هم د روسيې کمونسټ ګوند د ۱۹۹۳ کال را پدې خوا د دوما د مجلس او دوما د مجلس د ملي امنيت د کميسيون په غونډو، مطبوعاتي کنفرانسونو او ګردي مېزونو کي د روسيې د حکومت بېځايه سند جوړوني افشاء او محکومي کړې. په پای کي، د (د روسيې د افسرانو د سراسري ټولني) په ابتکار يوه ټولنيزه – نظامي محکمه د ۲۰۱۱ کال د فبروري مياشتي پر لسمه نېټه، د زيات شمېر قاضيانو، حقوقپوهانو، تاريخ څېړونکو، کارپوهانو، ليکوالانو او سياسي او ټولنيزو فعالينو په شتون

کي تشکیل شول. په دې محکمه کي، ویکتور ایلیوخین د دوما نماینده چي د قاضي پر مقام او د روسیې د مجلس د ملي امنیت کمیسیون پخواني رئیس په توګه یې هم دندي ترسره کړي وې؛ اسناد وړاندي کړل. په دې ترتیب سره، د پارلمان د ملي امنیت کمیسیون په ټولو جلساتو، ټولو مطبوعاتي کنفرانسونو، ګردي مېزونو او همدا ډول په ټولنیزه – نظامي محکمه کي د کاتین د پېښي اړوند د جعلي اسنادو او واقعیتونو مسایل تر بحث او څېړني لاندي ونیول شول او د روسیې د دولت مجرم والی په ثبوت ورسېدئ. دا دي هم بې ویلو پاته نه وي، چي د فبروري پر ۱۵ تاریخ، د محکمې د حکم د صدور څخه څه موده وروسته، ، ویکتور ایلیوخین د مارچ په ۱۹، ۲۰۱۱ کال کي په مشکوک ډول سره ناڅاپه مړ شو.

د کاتین د پېښي جنایت څه ډول وو؟

د کاتین د جنایت په اړه لومړی خبر د هټلري آلمان لخوا د ۱۹۴۳ په آپریل کي خپور شو او په هغه کي ویل کېدل، چي پولنډي افسران د شوروي اتحاد په امر وژل شوي دي. دا خبر، د پولنډ تر اشغال څلور کاله وروسته، د اکتوبر په ۱۲ – ۱۹۳۹ کال کي د نازیانو له لوري او د فاشیستي آلمان د عمومي قوماندانۍ له لوري د پنځم هیواد په توګه د پولنډ تر اعلانولو او د هانس فرانک (د نورنبرګ په محکمه کي یو له ۲۴ اصلي جنایتکارانو څخه وو، چي د هټلر لخوا د اشغال شوي پولنډ د سیمو د خلګو د چارو عمومي مسئول او وروسته د هغه سیمي د عمومي حاکم په توګه ټاکل شوی وو) تر ټاکل کېدو وروسته خپور شوی. د مارچ په ۱۹ – ۱۹۴۳ کي په پراواډا ورځپاڼي کي د (هټلر د پولنډي ملګرو) ترعنوان لاندي مقاله چاپ شول. په دې مقاله کي زیات شواهد پر دې بنسټ دي، چي څه ډول د فاشیستي المان اشغالګرانو د (بلشویکي تروروونو په څواب کي) ډله ائیزو وژنو ته مخه کړل. ددې مقالې په دوام کي هغه رازونه ویل کېږي:

«هماغسي چي اوس ښکاره شوې ده، د شوروي د لښکرو د پرشاتګ وروسته په ۱۹۴۱ کي آلمانیانو د پولنډ د پوځ پخواني پرسونل، چي د لویدیځ سمولنسک په سیمه کي په ساختماني کارونو باندي اخته ول؛ د لویدیځو سیمو د زیات شمېر اوسېدونکو سره یو ځای، د هغې جملې څخه د شوروي اتحاد د سمولنسک ولایت خلګ هم بندي کړل. نازیانو د ټول وحشته سره د پولنډ پخواني پوځیان او د هماغه سیمو خلګ ووژل او اوس د دغه جنایت د پټولو کوښښ کوي.» لومړی او اړینه مسئله داده، چي د ۱۹۴۱ کال د مني موسم د وژنو پر پېښي، د اجسادو څخه د آلماني ګولیو د را ایستلو، د قربانیانو په لاسو او پښو پېچلي آلماني رسۍ او دغه راز قانوني طبي مدارک او ټولي مسلکي څېړني او لاسته راوړني ښیي، چي دا پېښه د نازیانو، ګورباچوف د بانډ او د جوزف ګوبلز د نړیوالو پلویانو د ادعاء پر خلاف، د ۱۹۴۰ کال په دوبي کي نه، بلکې د ۱۹۴۱ کال په مني کي پېښه شوې وه او دا هغه مهال وو چي نازیانو د شوروي اتحاد لویدیځي برخي اشغال کړي وې او سور پوځ د

هغو سیمو څخه، د هغې جملې څخه د سولنګ ولایت څخه چې د کاتین ځنګلونه پکښې دي؛ پر شاتګ کړی وو او جګړه د مسکو په څنډو کي روانه وه. ددې ټولو سربېره بل روښانه دلیل دادئ، چې پولنډي پوځیان د سره پوځ سره نه جنګېدل. د پولنډ د پوځ جزوتامونه او قطعات د جنرال انډرس تر قوماندې لاندي، چې ۹۶ زره پرسونل یې درلودی او تر هغه مهاله یې د نازي اشغالګرو سره مقاومت کوئ؛ د سره پوځ د پرشاتګ سره یو ځای، د شوروي خاوري ته دوی هم پر شاتګ وکړی. ګوبلز چې په بې شرمۍ کي یې هیڅ حد نه پېژندئ، حتی د کاتین د جنایت د خپرېدو څو ورځې وړاندي د اپریل په نهمه ۱۹۴۳ کي د مقتولینو ټولنیز هویت هم ټاکلی وو او لیکلي یې وه: «د شوروي ځواکونو په کاتین کي د لسو زرو پولنډي بندیانو په شاخوا کي د نظامي او غیر نظامي روشنفکرانو په ګډون روحانیون او نور قتل کړي دي.»

ده په خپلو ورځني یادداښتونو کي د مي میاشتي پر اتمه ۱۹۴۳ کي هم ولیکل: «نه – له بده مرغه د کاتین په هدیره کي آلماني وسلې او مهمات موندل شوي دي، که دا موضوع روښانه شي......» وروسته ګوبلز د هغه د توجیې لپاره فکر کوي او لیکي: «فکر کوم دا هغوی دي چې موږ د شوروي اتحاد سره د دوستانه اړیکو پر مهال موږ پر هغه هیواد باندي خرڅ کړل او یا خپله شورویانو هغوی په هدیره کي ایښي دي.»

ګوبلز په خوشالۍ سره ادامه ورکوي: «د کاتین موضوع په یوې تعقیب کېدونکي لویې سیاسي مسئلې باندي بدله شوې ده او موږ باید د هري شوني لاري د هغه څخه کار واخلو!» هماغسي چې وینو، ګوبلز د کاتین په ځنګلونو کي لس زره بندیان او په بل ځای کي ۱۲ زره نفره بندیان اعلانوي، خو د روسیې دولت او د ګوبلز پلویان د خپلي الهام د سرچینې له مخي خورا مخته تللي دي او دغه شمېره ۲۵ زره بولي. د دغو لنډو تفسیرونو او د ګوبلز د لارویانو د ټولو درواغو څخه ښکاره ده، چې د کاتین د جنایت پېښه نازیانو، د ستالنګراد تر ماتي وروسته په ۱۹۴۳ کال کي جعل کړل، امپریالیستان په پسې شول او د سوسیالیزم تر پر شاتګ وروسته د روسیې دولت هغه د چاپلوسۍ د یوې وسیلې په توګه د روسیې د بورژوازۍ د ګټو د تامین لپاره په نړیوالو سوداګریو کي په کار واچول. دلته به څو خبري د پولنډ د ۹۶ زریز پوځ د برخلیک په اړه هم وکړو، چې د جنرال انډرس تر قوماندې لاندي یې د شوروي اتحاد د پوځونو سره یو ځای، د شوروي اتحاد خاوري ته پرشاتګ کړی وو. د ډسامبر په ۲۵ په ۱۹۴۱ کال کي، د مسکو پر شاوخوا د جګړې په تودو ډګرونو کي د شوروي اتحاد دفاعي کمیټې د پولنډ د پوځ پرشاتګ ته د شوروي په خاوره کي اجازه ورکړل، خو له څه مودې وروسته، د شوروي حاکمیت سره د یاد پوځ د قوماندانانو ځیني ستونزي منځ ته راغلې. پولنډیانو د سره پوځ د وسلو په تامیناتو کي د شوروي دولت ستونزو ته د پام پرته، د شوروي لخوا د وسلو د نه ورکولو او د جګړې د سنګرونو څخه د لیري والي په خاطر د شوروي د دولت څخه ناراضه شول. د پولنډ پوځ د نارضایتۍ پر سر باندي ستالین او انډرس د ۱۹۴۲ کال د مارچ پر اتلسمه باندي خبري وکړې. د انډرس په قول، ستالین ده ته وویل: «موږ د جګړې سنګرونو ته د پولنډیانو د استولو لپاره تلوار نه لرو. پولنډیان کولای شي هغه مهال چې سور پوځ د پولنډ پولو ته ورسېدئ؛ په جګړو کي برخه واخلي.» خو جنرال انډرس د شوروي اتحاد څخه د پولنډ د پوځ په

ایستلو او د متحدینو لویدیځو سنګرونو ته د پولنډي ځواکونو د استولو لپاره تینګار کاوه. د انډرس د ټینګار په ځواب کې ۸۰ زره پولنډي پوځونه د خپلو ۳۷ زره کورنیو سره د ۱۹۴۲ کال د سپټامبر په میاشت کې د بریتانیا د نفتي تاسیساتو د ساتنې لپاره د ایران له لارې عراق ته واستول شول. په پای کې هغوی، د افریقا د شمال د جګړې په سنګرونو او د مونټه کاسینو په شاوخوا کې، په ایټالیا کې په جګړو کې برخه واخیستل. له هغوی څخه ۱۶ زره یې په داوطلبانه ډول په شوروي اتحاد کې هم پاته شول او هماغسې چې ستالین وړاندیز کړی وو؛ د پولنډ پولو ته د سره پوځ د رسېدلو وروسته د جګړې لیکو ته سوق شول. دا وه هغه رښتیا!!! د دغو ټولو سپکو هڅو په مقابل کې د تاریخ د څرخ محرکین او د ټولنیز عدالت پیروان (کمونستان) باید په خپل ټول توان او طاقت د تاریخي واقعیتونو د روښانتیا، د سیاسي ځواک د ترلاسه کولو په لار کې د علمي سوسیالیزم د حقانیت د اثبات او د ستم او ځبېښاک څخه د خلاصې نړۍ لپاره کار وکړي. هغه اصلي علت چې زه یې ددې کتاب ژباړلو ته وهڅولم همدا وو. په ځانګړي ډول بیا دا چې د ګنادي زوګانوف تالیفات، چې د فلسفي علومو ډاکټر، د روسیې د کمونست ګوند رهبر او د شوروي اتحاد د متحدو کمونستي ګوندونو صدر دئ؛ د سوسیالیستي رغاوي او ستالین د دورې د واقعیتونو په اړه ډېر څه لري. دا کتاب، یا په سمه مانا، همدا کتاب ګوټې رساله د ملګري زوګانوف له نورو ارزښتناکو اثارو له ډلې څخه دي. دا کتاب که څه هم د حجم د اړخه کم او کوچنی دئ، خو د مضمون او د بحث وړ موضوعاتو له اړخه، ډېر غني دئ او هغو ته چې د کمونستي غورځنګ او سوسیالیستي رغاوي د تاریخ تحریفولو، په ځانګړي ډول هغه چینمایانو ته چې د امپریالیزم او نړیوالي ارتجاع پر اسنادو او تبلیغاتو باندې مین دي او غواړي د هغه له مخې د واقعیتونو څخه انکار وکړي؛ د واقعیتونو په څېټک باندي یو ښه مضبوطه ګوذار ورکوي. د کتاب د ژباړې او خپرولو څخه موخه د نړۍ د تاریخ د هغه درنې دورې تحقیق او څېړنه ده، چې د هغه په لړ کې د لومړي ځل لپاره پر ځمکې او تولیدي وسایلو باندي خصوصي مالکیت لیري او د انسان په وسیله د انسان استثمار له منځه ولاړئ، د بې کورۍ او بېکارۍ ریښې چې د بشري ټولنې لوی معضلات او د ټولنیزو – اخلاقي مفاسدو او انحرافاتو منشاء وه؛ وچې شوې، د لومړي ځل لپاره د بشر په تاریخ کې فضاء د شوروي انسان په تسخیر کې راغلل، په ډېرو تولیدي، فرهنګي، علمي، فني او ټکنولوژیکي برخو کې ډېرې جالبې بریاوې ترلاسه شولې. زموږ موخه له دې کاره څخه د سوسیالیزم څخه د [ېبري] د درواغ ماتولو، د هغه دورې د نا روښانه اړخونو روښانول او د هغه د کمزورو او پیاوړو ټکو د پېژندلو لپاره یو هڅه ده. ځکه په تېر مهال د ښې پوهېدنې پرته د ښې راتلونکي جوړول به هم د تېر وتنو سره یو ځای وي او موږ چې هم د راتلونکي د جوړولو هڅه کوو؛ باید بیا ځلې هغه تېروتنې ونه کړو. دا کتاب ګوټې یو طوفان دئ، چې د علمي سوسیالیزم، کارګري طبقې او ټولو استثمار شویو کسانو پر ضد درواغ او تورونه د ځانه سره وړي.

د ستالین تر رهبرۍ لاندې د شوروي اتحاد د لاسته راوړنو شمیرې د خلګو او پرګنو افسانوي بریاوې او اتلولۍ، په بیلابېلو برخو کې د ټولنیز عدالت او آزادۍ د دښمنانو له لارې وارد شوې مادي او انساني تلفات، په

ځانګړي دول د فاشیزم او نړیوال امپریالیزم له لوري، هغه که له دننه څخه وي، که له بهر څخه؛ د بحث وړ دي او د کمونستي غورځنګ او لومړني سوسیالیستي هیواد په تاریخ کي هماغه کلیدي ټکي دي، چي تش په نامه چپیان او د دوی دموکراټ هڅونکي په عمدي او قصدي دول پر هغو سترګي پټوي او دا هماغه تاریخي اصل دئ، چي د راتلونکي تاریخي دورې جوړونکي [کمونستان] باید ور څخه خبر وي.

«موږ باید شوروي اتحاد، په یو داسي هیواد چي د خپلواک اقتصاد او خپلواکی لرونکی او پر کورني بازار باندي متکي وي؛ واړوو. ددې لپاره چي زموږ هیواد د نړیوالي پانګوالی په زېړنده باندي بدل نه شي، ددې لپاره چي زموږ ټاټوبی د پانګوالی د ضمیمې په توګه د هغه د عمومي نظم پر لوري پراختیا ونه کړي، باید خپل اقتصاد داسي سمبال کړو، چي د پانګوالی د یوې ګټي راوړونکي موسسې په توګه نه، بلکې د صنایعو او کرني په اتحاد باندي د یو واحد اقتصاد په چوکاټ کي وده وکړي.»

د ستالین له ویناوو څخه د ګوند په څوارلسمه کنګره کي - ۱۹۲۵ کال –

لومړی څپرکی

د ستالین او سوسیالیزم د واکمنۍ د دوران شاخصونه او شمیرې

گنادي زوگانوف

د سوسیالیستي ټاټوبي ژغورنه

په ۱۹۲۲ کال کي هغه مهال چي د کورنۍ جګړې اور مړ شو، یوسف ویسارینوویچ ستالین د هیواد مشري پر غاړه واخیستل. هغه ته د هیواد چاري د پرګنو د ناپایه جګړو وروسته د یو ویجاړ اقتصاد په ډول په لاس ورغلي وې. د روسیې د خلګو لپاره جګړه، د لومړۍ نړیوالي جګړې په شکل کي، د ۱۹۱۴ څخه پیل شول او څلور کاله وروسته په کورنۍ جګړه باندي بدله شول. د هیواد د اقتصادي اوضاع په اړه، د دغي دورې په پیل کي چي په تاریخ کي په ستالیني دورې باندي ثبت شوې ده، واقعیتونه داسي وایي:

« د ۱۹۲۱ کال په پیل کي د صنعتي تولیداتو حجم ۱۲ په سلو کي وو. د کانونو او سرچینو لویه برخه ورانه شوې وه. یوازي ځیني کارخوني او کارځایونه فعاله ول. ویجاړیو، کلي او ښارونه دواړه پر سر اخیستي وه.»

ډېرو معاصرو تاریخپوهانو، ددې دورې په ارزیابۍ کي یوازي د کورنۍ جګړې ویجاړۍ تائید او د پاملرني وړ ګرځولې ده، دا یې هېره کړې ده چي روسیه په ۱۹۱۴ کال کي د جګړې له لاسه څومره خرابه شوې وه. حتی د هغه دوران ورانی روسیې د نړۍ پام لا ځان ته خپلوئ. په تدریج سره، په کراره –کراره او ډاډ سره، هیواد د نړۍ په تاریخ کي د لومړني سوسیالیستي هیواد په توګه، د نړۍ د ټولو مترقي ځواکونو پام ځان ته واړوئ، خو د پانګوال نظام قواعدو د دغسي هیواد د ځواک د ښکاره کېدو زغم نه درلودئ. ستالین خپل د دوران ستونزي په ښه ډول سره درک کولې او په صراحت سره یې دا تشخیصول، چي شوروي پر ښو درېدلو لپاره ډېر لږ وخت لري، تر څو هم خپلواک پاته شي او هم په آزادانه ډول پراختیا وکړي. ستالین د ګوند او خلګو دندي په مشخص ډول سره وټاکلې. ده ووېل:

«موږ د ۵۰ – ۱۰۰ کال پوري د پرمختللو هیوادونو څخه شاته پاته یو. موږ باید دغه واټن د لسو کالو په ترڅ کي ووهو. یا به دا کار کوو، یا به موږ ماتوي.»

خلګ، د ستالین له لوري په ټاکل شوي دندي باندي پوهېدل، ځکه د خلګو د اکثریت ګټي یې منعکسولې او دا دنده د سوسیالیستي ټاټوبي او سوسیالیزم ساتنه او پالنه وه. د هغي دندي ټاکل او تشخیص د خلګو وحدت ټینګوئ. په همدې خاطر، موخي ته رسېدل شوني شول، او د نړۍ د حیرانتیا لامل وګرځېدل. په دې اړه د تان فرانسوی ورځپاڼي د کال ۱۹۳۲ د فبروري میاشتي په ګڼه کي ولیکل:

«د شوروي اتحاد سوسیالیستي جمهوریتونو د بهرنیو مرستو پرته د صنعتي کولو لومړی پړاو په بریالیتوب سره سرته رسولی.» نن انحصارکونکي، د باد راوړو پیسو خاوندان، او دلالان باید دغه خبري ته پام وکړي. هغه

مهال، هر روبل چي خزانې ته راتلئ؛ د صنعتي پراختیا، رغوني او کلیو څخه د ملاتړ لپاره ګټه ور څخه اخیستل کېدل.

د نړۍ د حیرانولو پر لور

د شوروي اقتصاد د اقتصادي پراختیا په اړه د ستالین په دوره کي حتی د لویدیځ ډېرو تیراژ لرونکو ورځپاڼو هم لکه د انګلستان فایننشل ټایمز ونه شوای کولای سترګي پټي کړي. دغه ورځپاڼه لیکي:

«د ماشین جوړوني په برخه کي بریاوي له شکه وتلي دي او د دغو بریاوو څخه یادونه کول، په ویناوو او مطبوعاتو کي بې بنسټه نه دي. باید هېره نه کړو، چي پخوانۍ روسیې یوازي ساده توکي او ماشین آلات تولیدول، شوروي اتحاد دا مهال د میټالوژۍ او الکتریک په برخه کي ټول اړین تجهیزات تولیدوي. دا هیواد د توکو د تولید داسي صنایع را منځته کړي دي، چي ټول اړخونه - د لوړ دقت لرونکي کوچنیو توکو څخه نیولي تر درنو صنایعو پوري - ټول په بر کي نیسي. هغه څه چي د کرني په صنعتي ماشینونو پوري اړه لري؛ دادي چي شوروي اتحاد نور د بهر څخه ددې واردولو ته اړتیا نه لري. د هغه سره یو ځای، د شوروي دولت داسي تدابیر ونیول چي د اوسپني او سکرو په تولید کي ځنډ، د پنځه کلن پلان د عملي کېدو خنډ نه شي. د شک ځای نشته، چي د لویو فابریکو رغونه د درنو صنایعو دپام وړ پراختیا تضمینوي.»

په دې وروستیو کي، د لومړۍ نړیوالي جګړې پر مهال د تزاري روسیې د شتمنۍ خبري د ورځي په موډ بدلي شولي او د ۱۹۱۳ کال شمیرې یې د بیلګي په توګه راوړلې، خو آیا د ستالین د دوران د اغېزناکو بریاوو ته هغه رسېدلای شوای؟ دلته ځیني شمیرې را اخلو:

په ۱۹۱۳ کال کي، د روسیې د صنعتي تولیداتو حجم د امریکا متحده ایالاتو اته چنده، د آلمان درې نیم چنده او د برتانیې یو نیم چنده کم وه. په ۱۹۱۳ کال کي، د روسیې ونډه د نړۍ په صنعتي تولیداتو کي، تقریباً ۴٪ وه. د کورنیو جګړو او لومړۍ نړیوالي جګړې په کلونو کي د هیواد صنعتي ځواک په بېساري ډول کښته شو. د درنو صنایعو د تولیداتو حجم د ۱۹۱۳ په پرتله ۷ برابره کښته راغلی، خو د کورنیو جګړو تر پای وروسته د ملي صنایعو چټکه بیارغونه ترسره شول. تر ۱۹۲٦ کال پوري ملي صنایع تقریبا بیا ورغول شول او په ۱۹۲۷ کال کي د شوروي اتحاد د صنعتي تولیداتو حجم د ۱۹۱۳ کال شاخصونه شاته پرېښودل. تر ۱۹۲۹ کال پوري د لومړي پنځه کلن پلان د پیل تر مخه، تر ۲۰۰۰ زیاتي لویي دولتي صنعتي موسسې جوړې او ورغول شوې، خو دا ټولو د هیواد د ساتني او وړتیاوو لپاره بسنه نه کول. د هغه ستالیني وظایفو د ترسره کولو لپاره چي د ګوند په ۱۴ کنګره کي وټاکل شوې؛ د ملي اقتصاد د نظام اداري اصلاح اړینه وه. په همدې سبب د ۱۹۲۹ کال راهیسي، د

هیواد اقتصاد د پنځه کلنو پلانونو سره سم پراختیا پیدا کړل. هغه اصلي شاخصونه چي د لومړي پنځه کلني دورې پر مهال د صنعتي اقتصاد د پراختیا کچه ښکاره کوي، د شواهدو په ډول دلته را نقلوو:

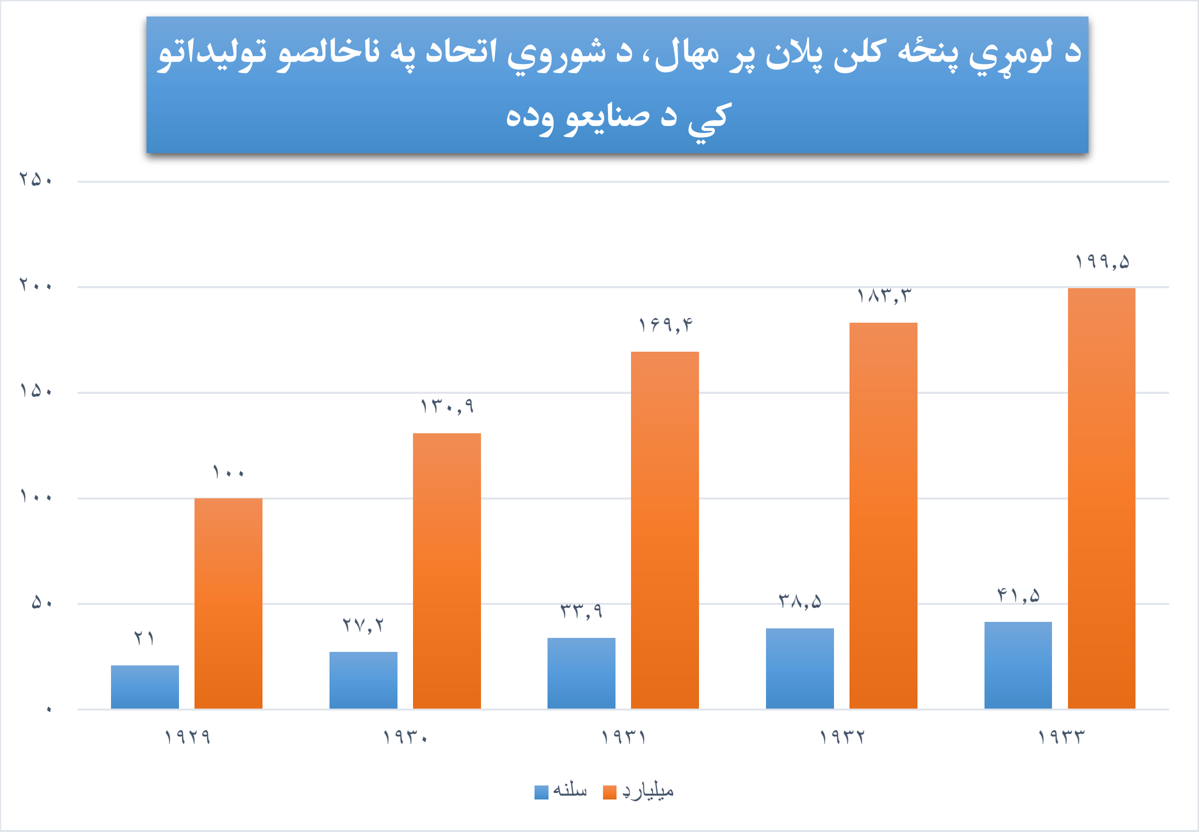

پام مو دئ؟ د پنځو کلو څخه په کمه موده کي د صنعتي تولیداتو حجم د سوسیالیستي تولید سره دوه برابره زیات شو!

دا په داسي حال کي وه، چي ډېر صنعتي موسسات له صفر څخه پیل شول، په نوي تجهیزاتو او ټکنالوژۍ سمبال شول او په کار ولوېدل. دا یعني، په رښتیا سره هم اقتصادي نوښتونو د غټو اعلامیو او بې بنسټه چیغو - نارو پرته ترسره شولي. د کمونسټ ګوند (بلشویک) په رسمي کنګرې کي ستالین په وضاحت سره وایي: «زموږ هیواد په یو پیاوړي او ځواکمن صنعتي هیواد باندي بدل شوی دئ.»

او دا هم هغه شمیرې چي دده څرګندوني تائیدوي:

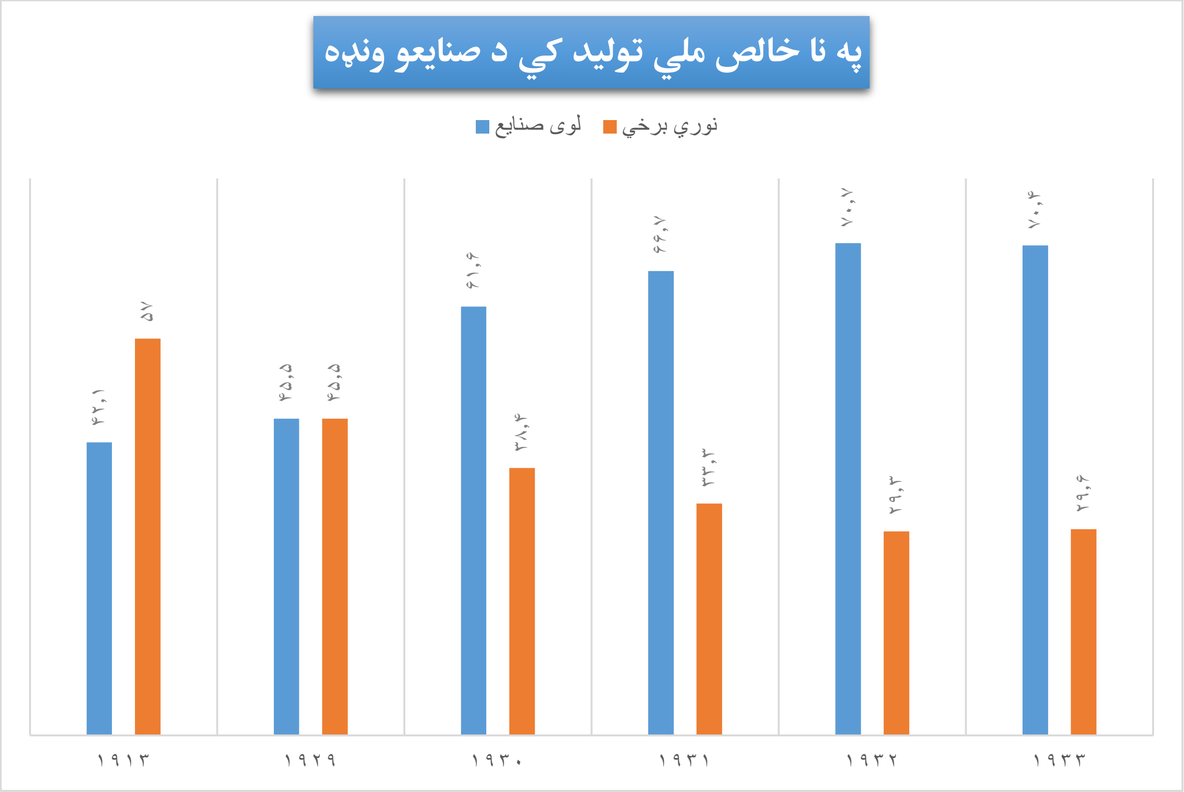

دغي لویي صنعتي بریا ته رسېدل او د هغو نورو برخو ته د لاسرسي پیدا کولو لپاره باید ټولي سرچیني (اقتصادي، بشري ...) یو ځای او په ښه ډول سره سمبال شوي وای، چي دا کار شوی هم وو.

د کرني په سیاستونو کي برياوي

هغه خلګ، چي نن ورځ د تاریخي څېړنو په برخه کي فعالیت کوي او د ستالین دوران او د خلګو ترسره شوی تاریخي رسالت تر انتقاد لاندي راولي؛ په عین وخت کي ټینګار کوي، چي په هغه دوره کي بزګري اقتصاد ته لازمه پاملرنه نه وه شوې. د خلګو او هیواد په اړه د کمونستې ګوند اوولسمي کنګرې ته په ګزارش کي، ستالین هغه څه چي د بزګرانو په اړه یي په لومړي پنځه کلن پلان کي ترسره کړي ول، خپل د ګزارش بیان په دغو ټکو را پیلوي:

«کلخوزي فعالین او سالخوزي فعالین، مکتبونه او سانتځایونه، تراکټوریستان (ټراکټور چلونکي - ژ) او کمباینیستان (کمباین سمبالونکي - ژ) په ځمکو او مالدارۍ کي د اخته کسانو ډلمشران او د کرنیزو ځمکو مخکښ کارګران ټول نوموتي انسانان دي. د دوی سختو کارونو مونږ لویو بریاوو ته رسولي یو، چي زه به یي وروسته یادونه وکړم.»

ددې سربېره، ستالين د ښار او کلي ترمنځ پرته لوی واټن نه پټوي، خو په ميني، ايمانداری او هيلي سره د کلي د بزگر نوم اخلي. د هيواد مشر په دې پوهېدئ، چې درانه بارونه هغوی پر خپلو اوږو وړل. پوهېدئ، چې هغوی څه ډول اتلولي کوي او په همدې سبب يې هم په کليو کي د پوهي او فرهنگ د کچي د لوړاوي لپاره د ښار او کلي ترمنځ د پراته واټن د تدريجي ليري کولو لپاره د هيڅ ډول کوښښ څخه مخ نه اړوئ. ستالين اوولسمي کنگرې ته د گزارش ورکولو پر مهال په لومړي پنځه کلن پلان کي د حکومت مرستي د بزگرانو سره په دا ډول بيانوي:

«حکومت د ۲۸۶۰ ماشيني او ټراکټوري مرکزونو د را منځ ته کولو لپاره د ۲ ميليارډه روبله پورونو په ورکړې سره د بزگرانو څخه ملاتړ وکړ. دولت په ياده موده کي يوازي ۲۶۲ ميليونه پورونه د تخمونو د تيارولو او نورو کرنيزو اړتياوو لپاره بزگرانو ته ورکړې. دغه راز، سوسياليستي دولت د بيمې او ماليې د هڅوني په ډول ۳۷۰ ميليونه روبله د بې وزلو بزگرانو سره مرسته وکړل.»

خو ستالين په خپل راپور کي دا هم ووېل، چې کرني په بلي خوا کي پراختيا موندلې ده، خو د صنايعو په نسبت ډېره لږه ده. د شوروي اتحاد مشر ووېل:

«په واقعيت کي څومره چي وړاندوينه يې کېدله؛ دا دوره د کرني په برخه کي د کوم لوی پرمختگ دوره نه وه.»

ستالين د کرني د برخي په برياوو کي، تر ټولو وړاندي د کرني د ماشينونو د توليد د صنعت د چټکي ودي او د کليو علمي او فرهنگي ودي ته هيله من وو. لاندي جدول د کرنيزي ټکنالوژي چټکه وده په لومړي پنځه کلن ستاليني پلان کي ښکاره کوي.

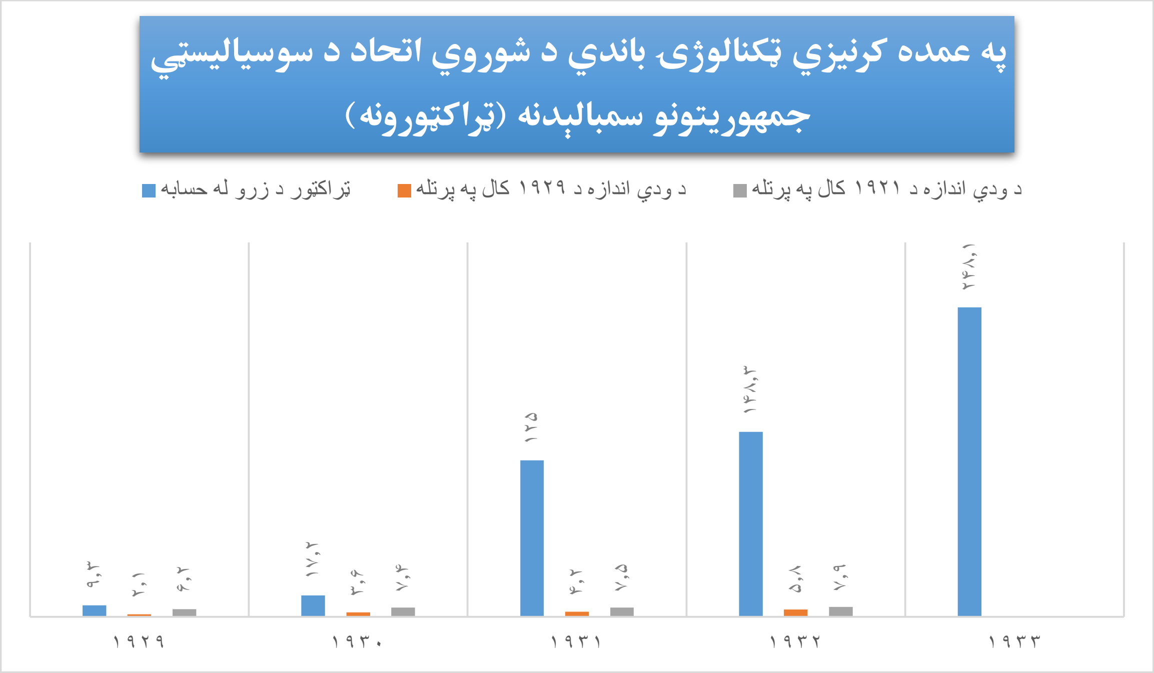

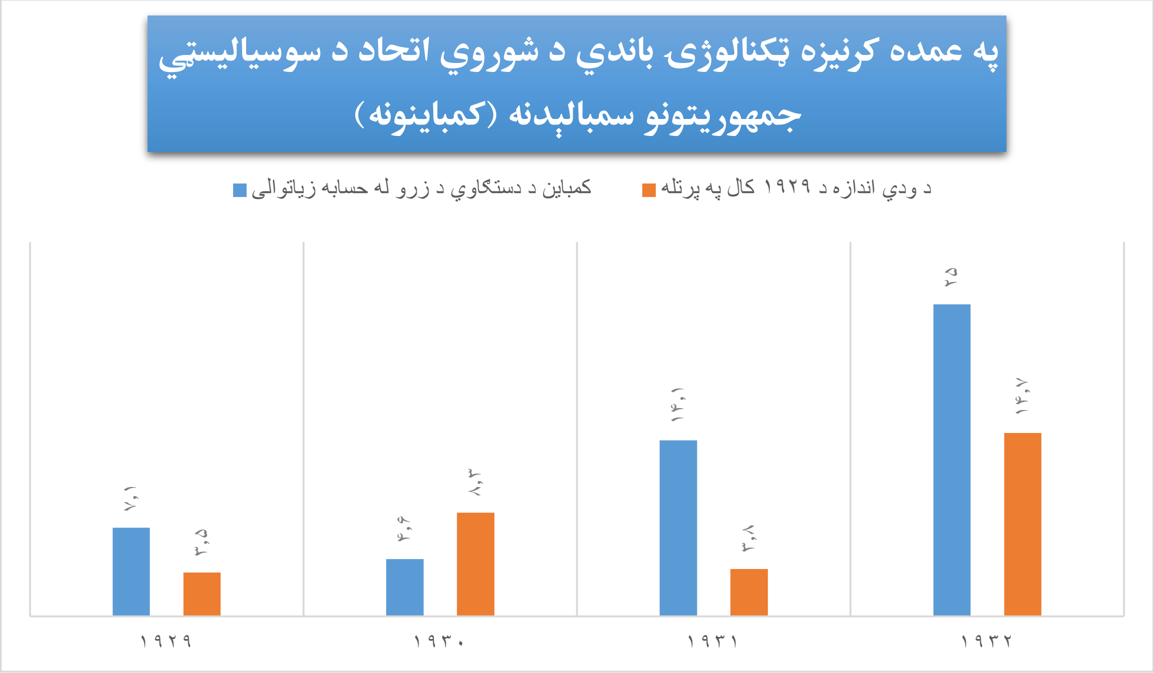

که د ټولو صنعتي تولیداتو حجم د لومړۍ پنځه کلني دورې په برخه کي دوه برابره شوی وو، په عین وخت کي د ټراکتورونو شمېر هم په دې دوره کي، په هیواد کي ٦ برابره او د هغوی تولیدي پوټانشیل، نژدې ۸ برابره زیاتوالی پیدا کړ. ددې سربېره د کمباینونو شمېر هم ۱۵ برابره زیات شوی وو. ستالین په کلیو کي د پنځه کلن پلان په اړه وویل:

«د کالخوزونو او سالخوزونو د ټراکټورونو شمېر ۲۴۰ زره عرادې او د هغوی ځواک ۳ میلیونه او ۱۰۰ زره هارس پاوره ته رسېدلی دئ. هماغسي چي وینئ دا ځواک په کلیو کي د پانګوالی د ریښو د ایستلو لپاره لږ نه دئ. هغه ځواک چي په ټراکټورونو کي یې دوه برابره زیاتوالی راوستلی دئ؛ په واقعیت کي د سوسیالیستي رغاوي برلاسی ښیي.»

البته، کلي یوازي په ټکنالوژۍ سمبال نه شول، بلکې د تعاوني کولو یوه غیر عادي لار یې هم ووهل. د لومړۍ پنځه کلني دورې پر مهال، تر ۲۳۰۰۰ زیات کمونستان، چي د پلان د ترسره کولو دنده یې درلودل؛ کلو او بانډو ته واستول شول. سربېره پر دې، د لومړي پنځه کلني دورې پر مهال، حکومت ۱۱۰۰۰ تخنیکي او کرنیز متخصصین او دا رنګه ۲ میلیونه ټراکټوریستان، کمباینستان، روزل شوي چلونکي، او یو میلون او ۶۰۰ زره ډلمشران، د ځمکو د کارګرانو د رهبرۍ لپاره کلیو ته واستول. ستالین شخصاً د ټکنالوژۍ او ماشین آلاتو د ساتني د شرایطو، د کرنیزو چارو د سمي ترسره کېدني او په ټولو کرنیز ځمکو کي د تخمونو د صندوق د ودي د څرنګوالي څارنه کول. دغه ټول مسایل، اوولسمي کنګرې ته د ستالین په ګزارش کي منعکسي وې او دا دده په وړاندي ددې مسئلې په لوړ اهمیت باندي دلالت کوي. آیا شونې ده، چي د هیواد اوسنۍ رهبري د مسئولیت او په چارو د پوهاوي د دغومره اندازې د وړتیا یوه کوچنۍ برخه لا ښکاره کړي؟ دا رهبري حتی ددې وړتیا هم نه لري، چي د موټر جوړوني د صنایعو د عهدې څخه چي یوازي سږکال لسګونه میلیارډه ډالره پانګونه په هغه کي شوې ده؛ راووځي او ددې ستونزي د حل لپاره یوه ورځ د جرمني څخه غوښتني کوي، بله ورځ د فرانسې څخه، خو د ستالین تر رهبرۍ لاندي یوازي د ۳ کلونو په موده کي د بار وړونکو موټرانو تولید ۲،۵ برابره او مسافر وړونکي موټران ۱۶ برابره زیات شول.

سوسیالیزم بریالی کېږي!

د ستالین د دورې او د هغه د شخصیت د اړخونو په اړه، یوازي په دې لیکنه کي راغلي شمیرې شاهدي نه ورکوي. د هغه د ویناوو او ګزارشونو څخه نه شو کولای خپله حیرانتیا ددې څخه، چي ده نه یوازي بریاوي حتی نواقص هم څومره روښانه لیدل؛ پټ کړو. ستالین تل د لنین ددې میثاق څخه پیروي کوله:

«د رهبرۍ په کار کي تر ټولو بنسټیزه مسئله، ځواکونو او سرچینو ته لوری ټاکنه او پر اجراتو څارنه ده!»

هغه په وار – وار د بورکراسۍ څخه بېزاري ښوول او د کاغذ بازیو او ډېرو خبرو، خو لږ عمل په اړه یې ګوتڅنډنه کول. ستالین د لومړي پنځه کلن پلان د پایلو د څېړنو پر مهال، د دغه پلان پر اجراء چي د څلورو کلونو او درو میاشتو په موده کي پای ته ورسېدی؛ یادي خبري وکړې. ما ددې سره، چي په خپل اثر (ستالین او معاصر مسایل) کي د انګرېزي بانک لرونکي جري ګیبسون نظر، د شوروي انسان د کار د ماهیت په اړه را

اخيستی، فکر کوم دلته به هم بېځايه نه وي، چې د ۱۹۳۲ کال په اکتوبر کې د هغه نظر د لومړي پنځه کلن پلان په اړه بيا راواخلم. گيبسون پر دې مسئله باندې تر ټينگار وروسته چې «غواړم ووايم، نه کمونسټ يم، نه بلشويک، زه شخصاً د صنايعو لرونکی يو پانگوال يم.» د شوروي نظام سره د هغه مهال د لويديځ د پرتلې په ضمن کې، د شوروي دولت او ستالينې اقتصاد په گټه حکم کړی دئ او وايي:

«په هغه وخت کې چې زموږ ډېرې فابريکې له کاره پاته شوي دي او زموږ له خلگو څخه نژدې ۳ ميليونه کسان په ډېرې مايوسۍ په کار پسې گرځي، خو د شوروي سوسياليستي جمهوريتونه مخته روان دي. موږ پر پنځه کلن پلان باندې ټوکې کولې او د هغو د ماتې وړاندوينه مو کول، خو ډاډه اوسئ چې ياد پنځه کلن پلان زموږ تر تصور هم زياتې لاسته راوړنې لري.»

په پنځه کلن اقتصادي پلان کې د ستالين او دده د ملگرو اصلي موخه دا وه، چې يو بزگري هيواد په يوه صنعتي هيواد بدل کړي. دا موضوع ته ما په ستالين او معاصرو مسايلو کتاب کې هم پاملرنه کړې ده، خو د ستالين د ويناوو او اثارو په مطالعه کې چې گوندي کنگرو، پولينومونو او د سرتېرو په وړاندې يې کړي دي؛ کولای شو پوه شو چې د بزگرۍ او کرنې مسئله دده له نظره تر ټولو سخته وه. د تعاوني کولو غورځنگ او په بزگري مسايلو کې را منځ ته شويو ستونزو د ستالين فکر دده د عمر تر پايه پورې بوخت کړی وو.

يوازې هغه کسان په مغرضانه ډول هڅه کوي د ستالين بزگري سياستونه تحريف کړي، چې کولای شي د ستالين په دوره کې د کرنې لپاره د دولت د لويو مرستو څخه هم منکر شي. البته د کليو تامين د تراکټور او کمباين په وسيله هم نه شي کولای، د دغو لويو کوښښونو او هڅو يوازينی بېلگې شي. حتی د دولت له خزانې څخه بې ساري مرستې هم بېلگې نه دي. د کليوالو د علمي، تربيوي او فرهنگي پراختيا لپاره د ستالين په دوره کې زياتې هڅې زموږ پر ځای خپله شاهدي ورکوي. د ۱۹۳۳ کال په لومړيو کې، د ۱۷ سلنه په شاوخوا کې د لوړو زده کړو محصلين کليوال وه. په داسې حال کې چې دا نسبت د هغه مهال په جرمني کې يوازې په سلو کې د ټولو زده کونکو ۲،۴ سلنه کېدل. هم په کليوالو سيمو کې د ښوونځيو جوړول او هم د کليوالو زده کړيالانو د شمېر ډېروالی دا ثابتوي، چې د يوې طبقې په ډول د ستالين ليد لوری بزگرانو ته ډېر مسئولانه وو.

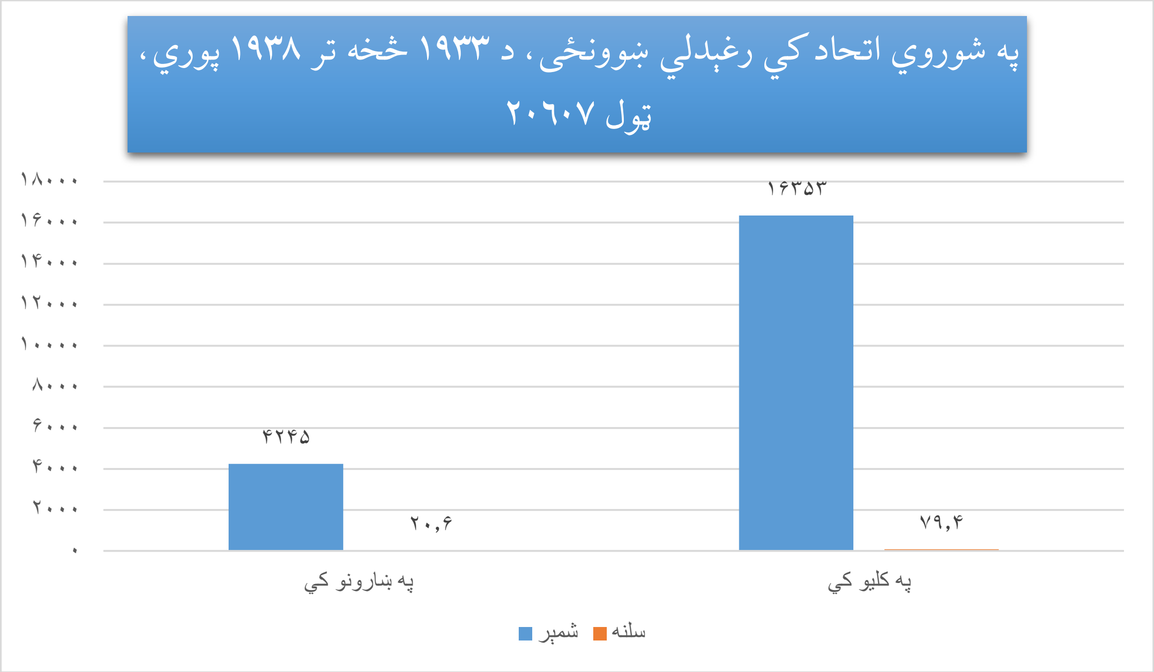

اوس به دا شاخصونه د ډموکراتیکې بازاري دورې سره پرتله کړو. که په ۱۹۹۱ کې د روسیې د فدراسیون په خاوره کې ۴۸٦۰۰ ښوونځی وې؛ د هغو شمېر په ۲۰۰۸ کال کې ۳٦۳۰۰ ته را کښته شو. یعنې د ستالین په دوره کې د پنځو کالو په ترڅ کې تر ۲۰۰۰۰ ډېرې ښوونځی پرانیستل شولې، خو د ننني لیبرالانو د حاکمیت په دوره کې د اولسو کالو په جریان کې تر ۱۲۰۰۰ زیاتې ښوونځی تړل شوي دي. د هغه مهال او شرایطو درک چې هیواد پکښې را ګیر وو؛ هم الزامي دئ، خو هغه تاریخپوهان چې د ستالین د څېړې د بدنامولو لپاره کار کوي؛ په دې اړه د بحث څخه تښتي چې: د نړۍ مخ پر وده هیوادونه هغه مهال په کوم حالت کې وه؟ د هغوی اقتصاد د شوروي اتحاد سره په مقایسه کې څه ډول پراختیا موندله؟ د امریکا لوی بحران، څو شمېر انسانان د مرګ خولې ته وروستل؟ د هغه مهال د شوروي د واقعیت د درک لپاره او د دېرشمو کلونو د بریاوو او لاسته راوړنو او د نورو هیوادونو سره د هغه د ودې کچې، د پرتلې لپاره شمېرې زموږ ډاډه شاهدان دي.

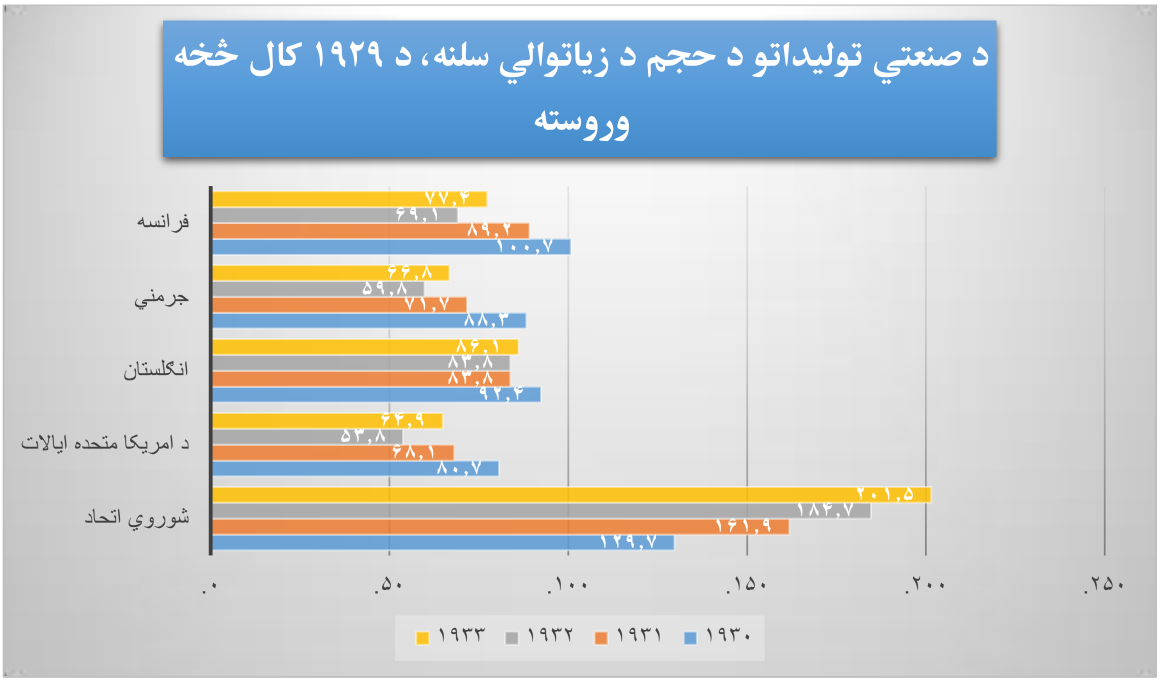

دا شمیرې خپله خبري کوي، چې حتی د هغه وخت په بحران کې یومخکښ هیواد (امریکا) هم په **۱۹۳۳** کال کې ونه شوای کولای، خپل د ودي شاخص د **۱۹۲۹** کال په اندازه چې د لوی بحران کال وو؛ ورسوي. په اوسط ډول، د تولیداتو حجم په دې هیوادونو کې ۲۵ سلنه کموالی پیدا کړ، خو د شوروي اتحاد د صنعتي تولیداتو حجم په هغه دوره کې تر دوه برابره زیات شو. په دې ځای کې، د دیرشمو کلونو په سر کې یو څه شمیرې د شوروي اتحاد او لویدیځ د اقتصادي اوضاع د معلومولو لپاره د ثبوت په توګه راوړو.

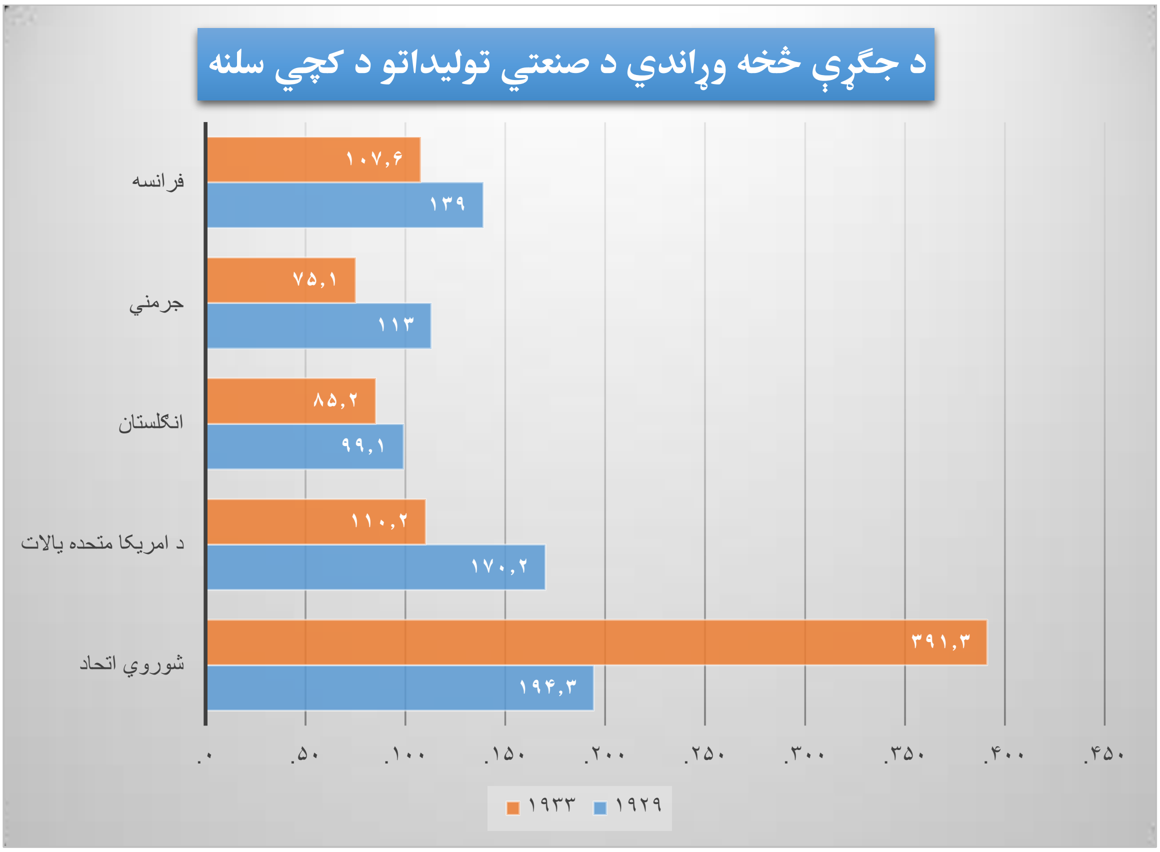

هماغسې لکه ښکاري چې انګلستان او آلمان د ۲۰ کلونو په لړ کې، د روسيې پر خلاف حتی د کورنۍ جګړې د تېرولو پرته ونه توانېدل، چې خپل د صنعتي توليداتو کچه د ۱۹۱۳ تر کچې ورسوي؛ يوازې د امريکا متحده ايالات او فرانسه د ۲۰ کلونو وروسته وتوانېدل، خپل ځان د ۱۹۱۳ کال شاخصونو ته ورسوي، خو د امريکا ۱۰،۲ وده او د فرانسې ۷،٦ وده هم د شوروي اتحاد د ۴ برابره صنعتي توليداتو د ودې سره، د روسيې د ۱۹۱۳ کال د شاخصونو سره په هيڅ ډول د پرتلې وړ نه دي.

دادی، اوس چې مونږ د څوړ په حالت کې يو؛ د دغه دوران رښتينې او منطقي ارزيابي د ځانګړې اهميت درلودونکې ده. بايد پوه شو چې په شوروي اتحاد کې د صنعتي توليد لپاره په شلمو او دېرشمو کلونو کې د صفر څخه د دغو صنايعو منځته راوړل اړين ول. يا په بل عبارت، دا په داسې حال کې پيښه شول چې شوروي اتحاد د پېچلو دندو د ترسره کولو په لړ کې، د نوښتونو او خلاقيتونو په برخه کې تر لويديځو هيوادونو په ډېر زيات سرعت مخکې شو. د موډرنيزم او نوي نوښتونو په پنځولو کې د وخت په نسبت، د نړۍ هيڅ بل هيواد دغه تجربه نه ده لرلې.

د هيواد د رغونې او د اقتصادي پراختيا د زياتوالي لپاره، تر هر څه وړاندې د پوهنې، روزنې او تحصيل مسئله مهمه وه. دا هم د دغه دورې شميرې:

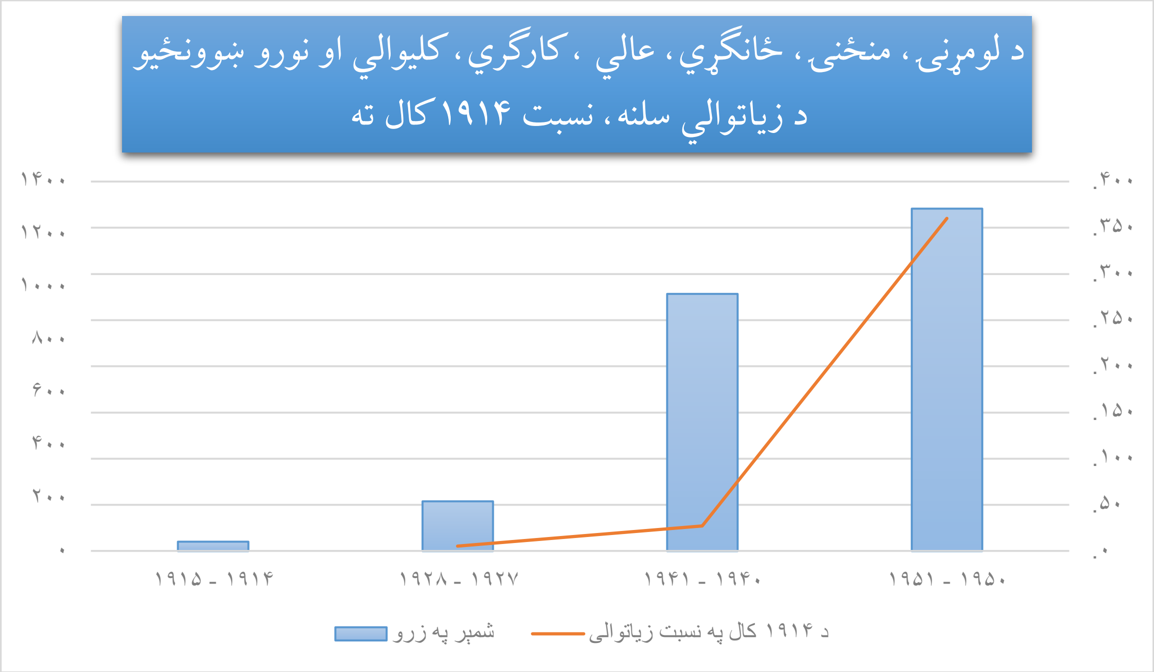

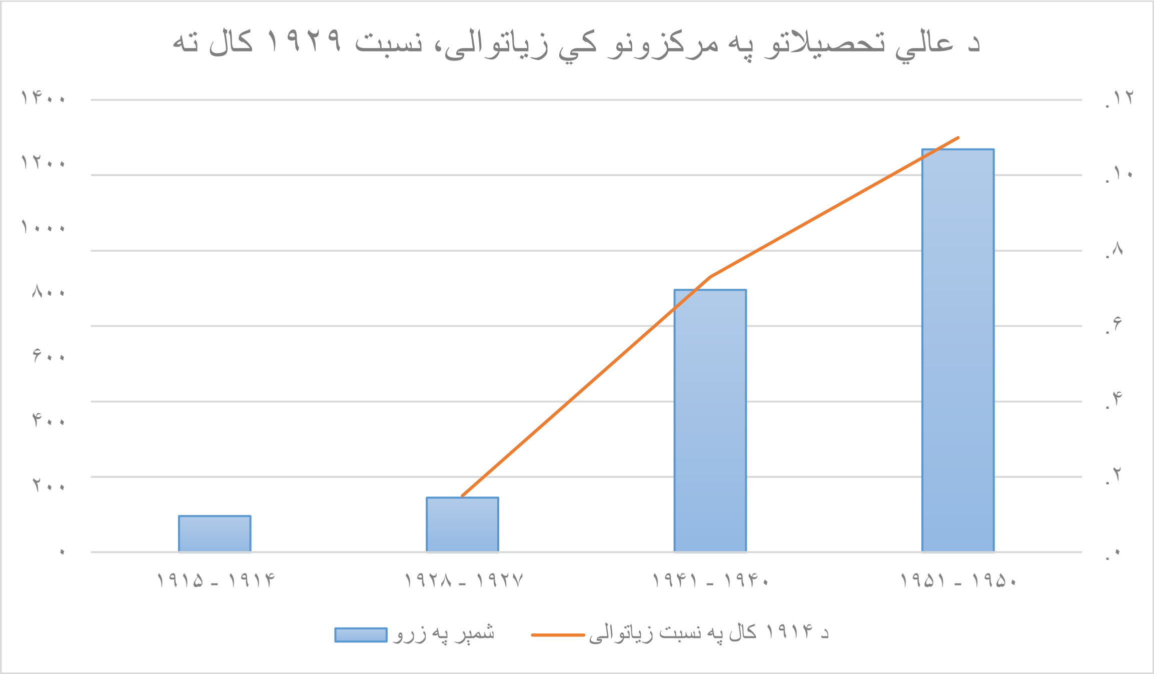

ددې ټولو سربېره، د کارګري پوهنځيو عالي تحصيلي مراکزو تر ۱۹۴۰ – ۱۹۴۱ پوري، ۱۰۰ زره کسان ټولني ته وړاندي کړي ول. شمېرني ښيي، چي د هغه مهال د رهبری په ځانګړو بحثونو او کاري تمرکز کي، د نوي کولو

او نوښتونو د را منځته کولو لپاره، د فکري بنسټونو اېښودلو ته کار، ځان ته ځانګړی ځای درلودئ. حتی، د دوهمې نړيوالي جګړې پر مهال هم ماشومان ښوونځيو ته تلل او د زده کوونکو شمېر يوازې ۸۰۰ زره لږ شوی وو. دا چې په زده کړې، پوهنې، ښوونې او روزنې باندې دومره تمرکز او ټينګار څه پايلې ودرلودې؛ د دوهمې نړيوالي جګړې وروسته ستاليني دورې د اختراعاتو او اکتشافاتو د ثبت شمېر يې را ښيې.

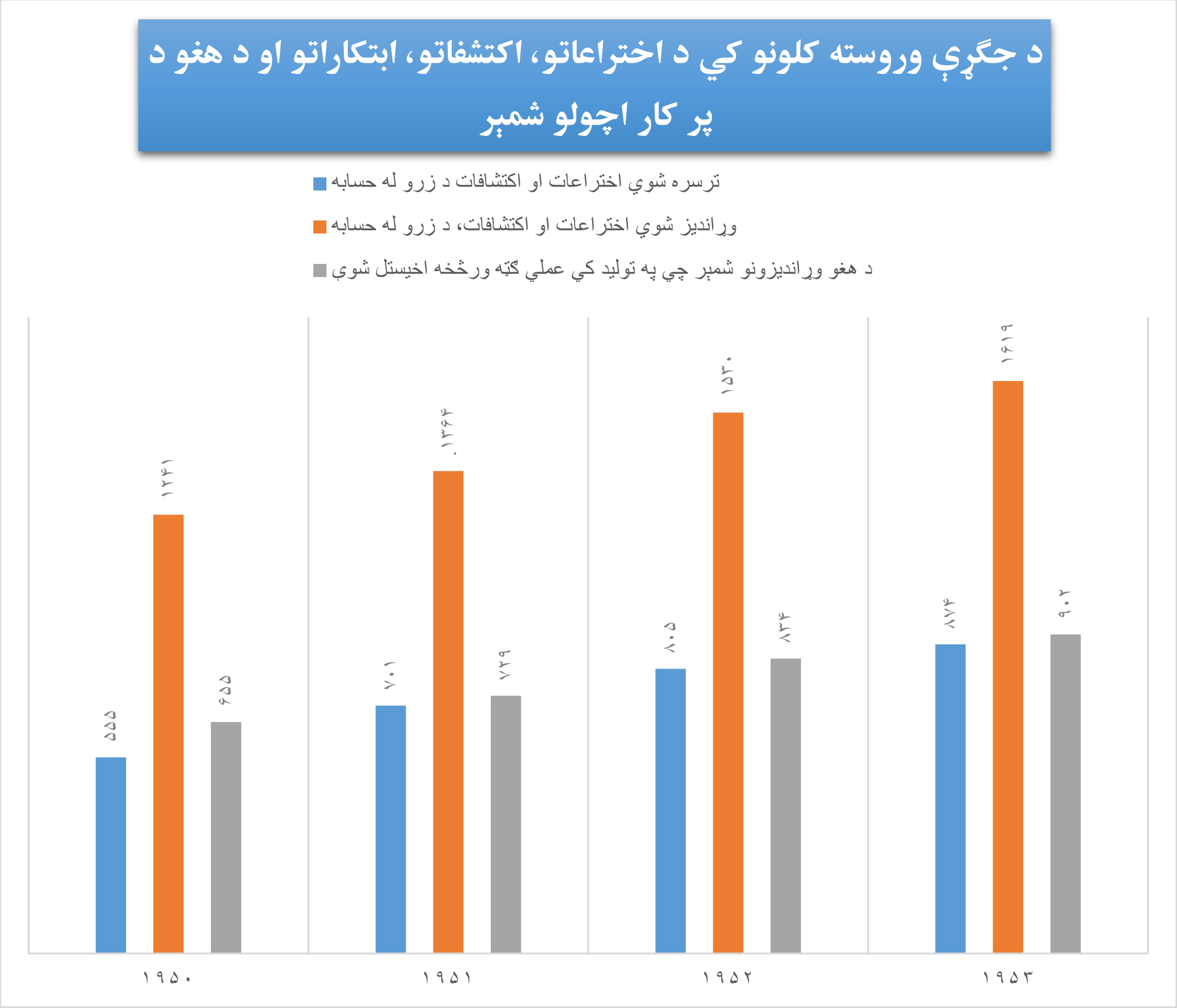

ددې يادونه چې هر کال، د وړانديز شويو اختراعاتو او اکتشافاتو څخه ۵۰٪ سلنه يې د توليد په دوران کې پر کار اچول کېدل؛ لازمه بولم. يادې شمېرې او شاخصونه، که د نننيو لاسته راوړنو سره په ځانګړې ډول بيا د نانو ټکنالوژۍ په برخه کې پرتله شي؛ ډېره حيرانونکې به وي.

افسانې او واقعيتونه

د ستالين ضد تبليغات، چي په دېرشمو او څلوېښتمو کلونو کي هتلري اس – اس يې پيلونکي وه؛ تصادفي نه ده، چي نن هم د فاسدو مقاماتو، جنايتکاري اليګارشۍ او د دوی ګومارل شوي تبليغاتي ډلو (چي سياسي شنونکي يې بولي) خولې ته لوېدلي دي. که له يوې خوا څخه، دوی د شوروي اتحاد پر ټولو انساني برياوو او لاسته راوړنو باندي چپ پاته کېږي او د هغه دوران دضايعاتو د څو چنده غټې ښودلو په واسطه د شوروي تاريخ د تحريف هڅه کوي؛ د بلي خوا څخه، د دوی اندامونه اوس هم د شوروي دولت لخوا پر دولتي کارکونکو او مقاماتو باندي د دولت د شديد څار او کنټرول، د فساد او جنايتکارۍ سره د ټينګي مبارزې او د هغو کسانو سره قاطع چلند، چي په شعوري او آګاهانه ډول يا د بې مسئوليتی له مخي يې خلګو او هيواد ته زيان رسوئ؛ تر اوسه په رپږد دي. د دوی درک د ډموکراسۍ او آزادۍ څخه د دوی لپاره د خلګو پر حق، د نا محدودي غلا او تېري پرته بل څه نه دئ. دوی، هغه سيستم او جوړښت، چي غواړي د دوی د غلا حق محدود کړي، په ډېر شدت سره ديکتاتور او مستبد سيستم بولي. د ستالين او دده د رهبرۍ څخه د هغوی د نفرت اصلي دليل خاص په همدغه ټکي کي دئ. ځکه دده په وخت کي د لوړ پوړو مقاماتو کارونه په ډېر دقت سره کنټرولېدل او جنايتکاران په خاص ډول سره ځپل کېدل. هو! البته چي انحرافونه او نا حقه قربانۍ به هم شوي وي، خو په وروستۍ پايله کي زموږ د سوسياليستي ټاټوبي او خلګو د اکثريت په ګټه وې.

دا چي د ستالين په دوره کي پر بې ګناه وګړو باندي بې اساسه او بې بنسټه تورونه لګول شوي او يا ډېر غير ضروري سزاوي او مجازاتونه د قانون د هغو سر غړونکو په وړاندي چي د خفيفو مجازاتو مستحق ول ترسره شوي دي؛ موږ کمونستان د با مسئوليته او صادقو تاريخپوهانو او محققانو سره، په دوو ډېرو اړينو ټکو باندي ټينګار کوو:

اول – بې بنسټه تورونه او د ځواک څخه د امنيتي او نظامي سازمانونو ناوړه استفاده د ستالين شخصي نوښت نه وو. خپله ستالين، نه يوازي د هغو کسانو د بېلاريو په وړاندي، چي د نظم او امنيت د ټينګښت مسئولين ول؛ سخت غبرګون ښودئ، بلکې هغه چاروکي چي په ناوړو اعمالو يې د بې ګناه خلګو ژوند يا آزادي په خطر کي اچول؛ هم تر سختي پوښتني او ګروېږني لاندي هم نيول. همدا دليل وو چي د ديرشمو کلونو د امنيتي سازمانونو دوه رهبران، يژوف او ياګودا په پای کي، د خپلو افراطي کړنو او بېلاريو بيه پرې کړل او محکمې ته کش شول او دا واقعيت چي د دولتي امنيت د سازمان لومړی درجه چاروکي د خپلو بې لاريو په دليل محاکمه شول؛ د شوروي ضد تبليغاتو ټول بنسټونه، چي وايي د دولتي امنيت سازمانونو د ستالين په وخت کي د قانون تر کنټرول نه ول لاندي او خپل سري کړني يې کولې؛ نړوي او له منځه وړي.

دوهم – د شوروي ضد تبلیغات، د ننیو جنایتونو د قربانیانو د یادولو پرته، په هغه دوره کې ناپایه مجازات او قربانیان په خورا بې شرمۍ سره څو چنده زیات ښیي. ددې ټکي د اثبات لپاره، په یو معتبر څېړونکي باندي استناد کوو، چې ډېره موده کېږي د شوروي دورې د محققانو او څېړونکو لپاره اصلي سرچینه ده.

هغه د تاریخ څېړونکی، ویکتور زمسکوف دئ چې یو ډېر ښه تاریخي - څېړنیز اثر یې زموږ د بحث وړموضوع ته ځانګړی دئ. زمسکوف، خپله څېړنه په ۱۹۸۹ کال کې، د شوروي اتحاد د علومو د اکاډمۍ د تاریخ د شعبې کمیسیون د غړي په توګه په شوروي دوره کې، د انساني تلفاتو د شمېرو د معلومولو لپاره د هغه اسنادو مطالعه چې لا دده د کار د پیل تر مودې پوري محرم او د ګټورو اطلاعاتو درلودونکې وه - د هغه له جملې څخه د دولتي امنیت د سازمان هغه شمیرې، چې د کورنیو چارو وزارت اړوند د اکتوبر د انقلاب په دولتي آرشیف کې ساتل کېږي - پیل کړل او وروسته یې لاسته راغلي او څو – څو واره بیا – بیا کتل شوي پایلي خپرې کړې. په پایله کې دغه تاریخپوه، ددې ترڅنګ چې د ستالین سره یې خپل مخالفت په وار – وار اعلان کړی وو؛ د لېبرالو مبلغینو د حملو سره مخ شو. دا حملې پر هغو واقعیتونو باندي دده د رڼا اچوني په خاطر وې، چې د هغوی ادعاوي یې د ستالیني استبداد له امله د میلیونونو او حتی لس ګونو میلیونو قربانیانو په اړه مطلقه غلطوله. زمسکوف په قاطع ډول سره دا ثابتوي، چې د دېرشو کالو په اوږدو کې، د ۱۹۲۱ څخه تر ۱۹۵۳ پوري په ټوله کې څلور میلیونه سیاسي محکومین زندانونو او د کار کیمپونو ته اچول شوي او نژدې ۸۰۰ زره کسان د هغو څخه په اشد مجازاتو باندي محکوم شوي دي. په عین حال کې، دا تاریخپوه ټینګار کوي، چې د متعارفي ارزیابۍ په پایله کې، په هغه دوره کې د تورونو او جرایمو د اثبات په اړه تر نن هم ښه سیستم وو، یعنې دا چې هیڅ د بې ګناهۍ سند پر هغو څلورمیلیونه سیاسي بندیانو او نژدې اته سوه زره په اشد مجازاتو محکومینو باندي نه شته. او دا هم هغه جدول چې زمسکوف د نوییمو کلونو په پیل کې په خپل تحقیقي اثر (سیاسي تورونه په شوروي اتحاد کې د ۱۹۱۷ څخه تر ۱۹۹۰ پوري) کې یې تنظیم کړی او په ډېرو رسنیو کې خپور شوی هم دی.

اول جدول، د انقلاب ضد کړنو او نورو جنایتونو چې د ټولنیز امنیت لپاره ګواښونکي وه؛ په جرایمو د محکومو کسانو شمېره، د ۱۹۲۱ کال څخه تر ۱۹۵۳ پوري

کال	د محکومانو شمېر	په اشد مجازاتو باندي محکومه شوي	کمپ، ځارخونه او محبس	تبعید او ایستنه	نور تنبیهي اقدامات
۱۹۲۱	۳۵۸۲۹	۹۷۰۱	۲۱۷۲۴	۱۸۱۷	۲۵۸۷
۱۹۲۲	۶۰۰۳	۱۹۶۲	۲۶۵۶	۱۶۶	۱۲۱۹

۱۹۲۳	۴۷۹۴	۴۱۴	۲۳۳٦	۲۰۴۴	-
۱۹۲۴	۱۲۴۲۵	۲۵۵۰	۴۱۵۱	۵۲۲۴	-
۱۹۲۵	۱۵۹۹۵	۲۴۳۳	٦۸۵۱	٦۲۷۴	۴۳۷
۱۹۲٦	۱۷۸۰۴	۹۹۰	۷۵۴۷	۸۵۷۱	٦۹٦
۱۹۲۷	۲٦۰۳٦	۲۳٦۳	۱۲۲٦۷	۱۱۲۳۵	۱۷۱
۱۹۲۸	۳۳۷۵۷	۸٦۹	۱٦۲۱۱	۱۵٦۴۰	۱۰۳۷
۱۹۲۹	۵٦۲۲۰	۲۱۰۹	۲۵۸۵۳	۲۴۵۱۷	۳۷۴۲
۱۹۳۰	۲۰۸۰٦۸	۲۰۲۰۱	۱۱۴۴۴۳	۵۸۸۱٦	۱۴٦۰۹
۱۹۳۱	۱۸۰٦۹٦	۱۰٦۵۱	۱۰۵۸٦۳	٦۳۲٦۹	۱۰۹۳
۱۹۳۲	۱۴۱۹۱۹	۲۷۲۸	۷۳۹۴٦	۳٦۰۱۷	۲۹۲۲۸
۱۹۳۳	۲۳۹٦٦۴	۲۱۵۴	۱۳۸۹۰۳	۵۴۲٦۲	۴۴۳۴۵
۱۹۳۴	۷۸۹۹۹	۲۰۵٦	۵۹۴۵۱	۵۹۹۴	۱۱۴۹۸
۱۹۳۵	۲٦۷۰۷٦	۱۲۲۹	۱۸۵۸۴٦	۳۳٦۰۱	٦۴۴۰۰
۱۹۳٦	۲۷۴٦۷۰	۱۱۱۸	۲۱۹۴۱۸	۲۳۷۱۹	۳۰۱۵
۱۹۳۷	۷۹۰٦٦۵	۳۵۳۰۷۴	۴۲۹۳۱۱	۱۳٦٦	٦۹۱۴
۱۹۳۸	۵۵۴۲۵۸	۳۲۸٦۱۴	۲۰۵۵۰۹	۱٦۸۴۲	۳۲۸۹
۱۹۳۹	٦۳۸۸۹	۲۵۵۲	۵۴٦٦٦	۳۷۸۳	۲۸۸۸
۱۹۴۰	۷۱۸۰٦	۱٦۴۹	٦۵۷۲۷	۲۱۴۲	۲۲۸۸
۱۹۴۱	۷۵۴۱۱	۸۰۱۱	٦۵۰۰۰	۱۲۰۰	۱۲۱۰
۱۹۴۲	۱۲۴۴۰٦	۲۳۲۷۸	۸۸۸۰۹	۱۰۷۰	۵۲۴۹
۱۹۴۳	۷۸۴۱۱	۳۵۷۹	٦۸۸۸۷	۷۰۷۰	۵۲۴۹
۱۹۴۴	۷۸۴۴۱	۳۵۷۹	٦۸۸۸۷	۴۷۸۷	۱۱۸۸
۱۹۴۵	۷۵۱۰۹	۳۰۲۹	۷۰٦۱۰	٦۴۹	۸۲۱
۱۹۴٦	۱۲۳۲۴۸	۴۲۵۲	۱۱٦٦۸۱	۱٦۴۷	٦٦۸
۱۹۴۷	۱۲۳۲۹۴	۲۸۹٦	۱۱۷۹۴۳	۱۴۹۸	۸۲۱
۱۹۴۸	۷۸۸۱۰	۱۱۰۵	۷٦۵۸۱	٦٦٦	۴۵۸
۱۹۴۹	۷۳۲٦۹	-	۷۲۵۵۲	۴۱۹	۲۹۸
۱۹۵۰	۷۵۱۲۵	-	٦۴۵۰۹	۱۰۳۱٦	۳۰۰
۱۹۵۱	٦۰٦۴۱	۴۷۵	۵۴۴٦٦	۵۲۲۵	۴۷۵
۱۹۵۲	۲۸۸۰۰	۱٦۱۲	۲۵۸۲۴	۷۷۳	۹۵۱
لومړی نیمایي	۸۴۰۳	۱۹۸	۷۸۹۴	۳۸	۲۷۳

۱۹۵۳					
ټولټال	۴۰۶۰۳۰۶	۷۹۹۴۵۵	۲۶۳۴۳۹۷	۴۱۳۵۱۲	۲۱۵۹۴۲

دغه شمیرې هغه افسانې او درواغ ددې اړوند، چې د ستالین په دوره کې د هیواد نیم جمیعت زندان ته اچول شوی وو او میلیونونه اعدام شوي ول، افشاء کړل او د هغه وخت د لیبرالو مبلغینو د ناراحتی لامل وګرځېدئ او ننني یې تراوسه هم اندېښمن کړي دي. د دغه علمي څېړني د حقانیت څخه انکار ناشونی دئ. ددې واقعیت په مقابل کې، د سوسیالیزم مخالفان چپ پاته کېږي او د خپلو عجیبو تورونو لګولو په لړ کې لا افسانې جوړوي. او بالاخره راشئ دوه ډوله یو د بله سره مقایسه کړو. د ستالین په دوره کې، د دېرشو کالو په اوږدو کې، ۴ میلیونه نفرو څخه پوښتنه –ګرلېږنه سوې ده او د هغو څخه شاوخوا اته سوه زره یې اعدام شوي. د شوروي اتحاد د ورانونکو په اصطلاح ډموکراټانو په دوره کې، چې د ۱۹۹۱ څخه یې د هیواد چارې په لاس کې اخیستي دي؛ د روسیې نفوس ۱۵ میلیونه کم شوی دئ. د پانګوالی د رغولو لپاره چې د هغه څخه د دوامداره او زیاتېدونکي کشمکش پرته بلشی لاسته راغلی هم نه دی؛ هیواد د دغه انساني تلفاتو په ورکولو او د نفوسو د دغه ډول کموالي د تراژیډی سره مخ شوئ، چې په تدریج سره، کرار –کرار د دوهمي نړیوالي جګړې تلفاتو ته ور نژدې کېږي. حتی که د هغو ۸۰۰ زرو نفرو پر بېګناهی باندې شواهد هم وي، چې د محکمې په امر د ستالین په دوره کې وژل شوي د او د نظام قربانیان شوي دي؛ په دې حال کې هم نشو کولای پر دې باندې سترګې پټې کړو، چې د ننني نظام جوړښت تر هغه لس – شل چنده زیاتې قربانی اخیستي دي. زر او لګ نه؛ میلیونونه انسانان یې وژلي دي. که ستالیني نظام استبدادي نظام بولو؛ نو اوسنی لیبرال ډموکراټ نظام څه شی شو؟ خیر، پر اوسني نظام مو ډېر پخوا نوم ایښی وو؛ د انقراض او له منځه وړلو نظام!

اوس به د ستالین په دوران کې په شوروي اتحاد کې اقتصادي ژوند وڅېړو؛ او د ستالیني نوښتونو پر اغېزمنتیا به بحث وکړو.

د پنځه کلنو ستالیني دورو شهکاری

تر دې ځایه خو مو ځیني شاخصونه او شمیرې د اقتصاد، کرنې او د ټکنولوژی د پراختیا په برخه کې وړاندې کړې دي. دلته د پنځه کلنو ستالیني پلانونو پایلې او لاسته راوړنې هم په لنډ ډول مطالعه کوو.

لومړی پنځه کلن پلان (۱۹۲۹ – ۱۹۳۳) د الکټروفیکېشن (برېښنا رسوني – برېښنا غځوني) وو. په دې برخه کې، ټولټال ۸،۷ میلیارډه ډالره ولګیدې، چې تر تېرو یوولسو کلونو (۱۹۲۸ – ۱۹۱۸) دوه برابره زیاته پانګه اچونه وه. ددې پانګې پنځوس سلنه د صنایعو په پراختیا کې ولګېدل، چې د هغه څخه یې ۷۵ سلنه درنو

صنایعو ته ځانګړې شوې وه. د لومړي پنځه کلن پلان پر مهال، ۱۵۰۰ لویې صنعتي فابریکې جوړې شوې. د الوتکي جوړولو برخي، د ماشین آلاتو جوړلو صنعت، کیمیاوي او موټر جوړوني صنایع، د ماشینونو د قالب ټکنالوژي او د کرنیزو ماشینونو تولید، په مکمله توګه له صفره پیل شو. ترڅنګ یې په دې هم ټول پوهېږو، چي که د اوسپني په ویلي کولو، د المونیمو د تولید او د عالي کیفیت لرونکي فولادو په برخو کي لویې بریاوي نه وای؛ په دغو نورو برخو کي چي پورته مو یې یادوني کړي؛ هم ښه محصولات په لاس نه راتلل.

د لومړی پنځه کلني دورې په جریان کي، د الکټروفیکېشن د پلان لپاره ډېر بنستیز کار وشو. د هیواد د برېښنایي مرکزونو د تولید په ځواک کي ۲،۵ برابره زیات والی راغلی. د لومړي پنځه کلن پلان د اجراء په وخت کي، د اقتصاد مضبوطه بنسټونه، یعنې درانه صنایع او میکانیزه کرنه را منځ ته شول. په هیواد کي د بېکارۍ ریښې وچي شوې او د ورځني کار موده اووه ساعتونو ته را کښته شول. د سوسیالیستي اقتصادي برنامې ورټیا ډېره ښه ښکاره شول.

موږ مخکي، د حیران شویو بهرنیانو نظر د لومړي ستالیني پنځه کلن پلان د پایلو په اړه بیان کړلې. په دې ځای کي د انګرېزي مجلې (راونډ ټېبل) نظر هم را اخلو. دا مجله لیکي:

« د پنځه کلن پلان تحقق حیرانونکی دئ. د خارکوف او ستالینګراډ د ټراکټور جوړوني فابریکې، په مسکو کي د زیل د موټر جوړوني فابریکه، په نیژیني نوګوراد کي موټر جوړونه، د اوبیزي بټۍ، په نیپرو پطروفسک، ماګینتاکورسک او کوزنتسک کي د فولادو د تولید لویې کارخوني، په اورال کي د ماشین جوړوني او کیمیاوي کمپنیو پارک، هغه څه دي چي د شوروي اتحاد په ویاړونو باندي بدل شوي دي. ددې سره – سره په شوروي کي نوري صنعتي لاسته راوړني هم شته. د ټولو ستونزو او کړلېچونو سربېره، شوروي اتحاد ډېره چټکه پراختیا وکړه او پښې یې ټینګي کړې...... پنځه کلن پلان د بنستیزي پراختیا بنسټ کښېښودئ او د شوروي اتحاد ځواک یې په حیرانونکی ډول زیات کړی.»

د دوهم پنځه کلن پلان پایلي (۱۹۳۳ – ۱۹۳۷) هم د لږي حیرانتیا څخه برخمني نه وې. هیواد لکه پخوا په تېزۍ سره پراختیا موندله او البته نړۍ کي هم بدلونونه پر لاري وه. په جرمني کي فاشیزم واک ته ورسېدئ. ترڅنګ یې ستالین، په ۱۹۳۳ کي لا د جګړې د حتمي والي په اړه ښکاره یادونه کړې وه. دا ادعاء یې په ټوله کي د هیواد د اقتصادي سیاست په اړه وه.

د صنعتي تولیداتو حجم د هماغي منظمي ودي او پراختیا سره زیاتېدئ او د پنځه کلن پلان تر پایه پوري ۲،۲ سلني ته ورسېدئ. د برېښنا تولید ۷،۲ برابره زیاتوالی ښکاره کوئ. ۸۰ سلنه صنعتي محصولات په تازه جوړو شویو کارخونو او فابریکو کي چي د لومړي او دوهمو پنځه کلنو پلانونو په ترڅ کي جوړې شوي وې؛ تولیدېدل. په صنایعو کي د کار په موثریت او مثمریت کي ۱،۹ برابره زیاتوالی راغلی وو. ۴۵۰۰ لویې صنعتي فابریکې جوړې او پر کار واچول شوې. د اورال او کرماتور د درنو ماشینونو فابریکو، د چلیاینسک ټراکټور

جوړوني، د اورال واګن جوړوني او د نووا د اوسپني د ویلي کولو فابریکې د دغو لویو موسساتو له جملو څخه وې. په ۱۹۳۵ کال کې کې د ماسکو مترو، چې پلازمینې ته ویاړ او ښکلا ورکونکې وه؛ ګټې اخیستنې ته وسپارل شول. د تیاترونو، سینماوو، فرهنګي خونو، او کتابتونونو په شمېر کې د پام وړ زیاتوالی راغلی. په کلیو کې د سینمایي اوزارو او فرهنګي خونو د پراختیا لپاره ځانګړی کار وشو. د استراحت ځایونو او تفریح ځایونو په جوړلو کې زیات والی راغلی. د دوهم پنځه کلن پلان پر مهال کور جوړونه تر اول پنځه کلن پلان هم زیاته وه. د ستالین په دوران کې جوړ شوي کورونه نن هم زموږ ښارونو ته ښکلا ورکوي او اوسني شتمن لا د هغه دوران د کورونو د غصب لپاره تر هر څومره پیسو تیرېږي. په هره دوره کې د خلګو لپاره هستوګنځای او کور د ټولنیزي رفاه او هوسایني اصلي ننبه ده. په دې ځای کې به د ستالین په دوران کې د دغه ټولنیز نعمت په اړه یو شمېر شمیرې وړاندې کړو.

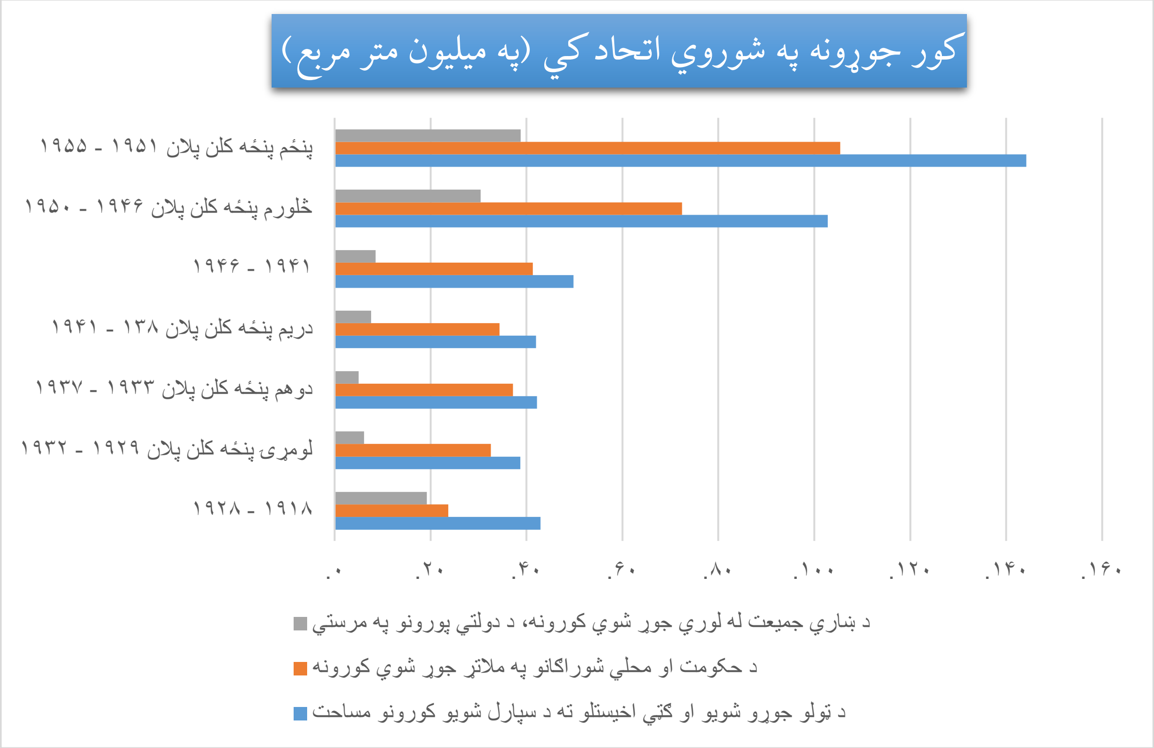

د ستالین د دورې په پای کې د کور جوړوني چارې د هغه د دورې د پیل په پرتله تقریباً ۸ برابره زیاتوالی ښیي. د ټولو لپاره اجباري تحصیل او زده کړې بیا د دوهمې پنځه کلنې دورې تر ټولو لویه بریا وه. نن ورځ (د لیبرال بازار تر مدیریت لاندې) د هغو ماشومانو شمېر چې ښوونځی ته نه ځي؛ ۲ میلیونه ښودل کېږي. د ستالین په دوره کې داسې بې شرمې شونې نه وه، خو نننې حاکمیت، په تحصیلي سیستم کې د شوروي نظام دغه ډېره

لویه بریا له منځه وړي. په هغه کلیو کې چې د ستالین په دوران کې پکښې ښوونځی پرانیستل شوې؛ اوس پکښې ښوونځی د تل لپاره په تړل کېدو دي. دا په داسي حال کې ده چې رسنیو ته د لاسته ورغلو خبرونو له مخي، د روسیې د ښووني او روزني وزیر، په یوه نوی تحصیلي موډل باندي کتنه کوي. د پوهني د وزارت د نوي طرحي له مخي کوچنیان به استادان او پوهان نه؛ تاجران او سوداګر کېږي. ددې کار وروستی پایله به هماغسي چي د زده کونکو والدین هم په پوهېږي؛ د وړیا زده کړو له منځه وړل! د دوهم پنځه کلن ستالیني پلان په کلونو کي روغتیا پالنه، درمل جوړونه او د نا پېژانده درملو په اړه څېړنه، کار او مطالعه تر بل هر وخت زیاته وه. د پنسیلین جوړول د هغه وخت یو له هغو لاسته راوړنو څخه وه، چي د دوهمي نړیوالي جګړې پر مهال یې میلیونونو سرتېرو ته بیا ژوند ورکړی. د دریم پنځه کلن ستالیني پلان په لومړنیو کلونو کي د شوروي اتحاد اقتصاد، د سوسیالیزم د مطلق ښه والي او برترۍ شاهد وو. هیواد د درنو صنایعو په برخه کي، په نړۍ کي دوهم ځای او په اروپا کي اول ځای ونیوی. یوازي د پنځه کلن پلان په لومړیو دریو کلونو کي د جګړې له کبله نا تمامه پاته شوي، ۳۰۰۰ نوي صنعتي فابریکې ګټي اخیستني ته وسپارل شوې. د برېښنا بندونه، د نفتو د فلټر سیستمونه، د سیخانو او د کاغذ جوړوني لویې صنعتي تولګي جوړې شولې. د کارګرانو شمېر په شوروي اتحاد کي تر ۱۹۴۰ کال پوري، ۳۱،۲ میلیونو ته ورسېدئ، چي دا شمېر په ۱۹۲۸ کي ۱۱،۴ میلیونه وو. دا میلیونونه انسانان د دایمي کار او ټولنیز هویت څخه برخمن ول. په هوسا کورونو کي اوسېدل او کولای یې شوای د کوم خنډ پرته خپل په پوهه کي زیاتوالی راولي. دغو انسانانو کولای شوای خپل کوچنیان په بریا سره لوی کړي او د هغوی په راتلونکې باندي ډاډه اوسي. په همدې سبب هم خلګ په ۱۹۴۱ کال کي، د سوسیالیستي لاسته راوړنو د ساتني په موخه په ډېر شور او شوق سره جګړې ته ولاړل. د دغسي یو ټولنیز یووالي پرته، د اکثریت د ګټو لپاره د دغسي ایمان او عقیدې پرته او د هغه د رعایت د تضمین پرته، شوروي اتحاد په سختۍ سره د پیاوړو دښمنانو تر فشار لاندي ژوندی پاته کېدلای شوای. په همدې سبب هم زموږ خلګو د دښمن پر وړاندي خپل د هیواد ساتنه وکړل او ددې شعارونو سره [د سوسیالیستي ټاټوبي په لار کي، د ملګري ستالین په لار کي] یې د دښمن محاصره ماته کړل.

د بریا په موخه د شوروي هوډ

د دوهمي نړیوالي جګړې کلونه هم د خلګو او هم د ستالین لپاره ډېر سخت کلونه ول، خو جګړې په قطعي ډول ثابته کړه، چي ستالین یو زوړور او هوښیار مشر وو. دقیقاً، د جګړې په هماغو اولو ورځو کي، د جنګي سیمو څخه د هیواد زړه او ختیځ ته د میلیونونو خلګو او ډېرو شتمنیو او تجهیزاتو انتقال پیل شو. د اوسېدني په نویو سیمو کي هم د جګړې لپاره د تولید چاري ترتیب شولې.

د ۱۹۴۱ کال د جون څخه تر ډسامبر پوري، ۲۶۰۰ فابریکې او ۱۰ میلونه انسانان د اوسپنو د لاري او ۲ میلیونه نورانسانان د اوبوله لاري د جګړې د سنګرونو څخه لیري یووړل شول. د ۱۹۴۱ کال په سپټمبر کي یوازي د لیننګراډ څخه ۱۰۰ لویي تولیدي موسسې او ۶۰۰ زره کسان د جګړې د سیمي څخه وایستل شول. د نوامبر میاشتې تر پایه، ۵۰۰ تولیدي فابریکې، زیات شمېر فرهنګي آثار او د علمي، فرهنګي او هنري برخو سلګونه زره فعالین د مسکو څخه انتقال شول. د ستالین او د هغه د ننئیو بد ویونکو ترمنځ د تاریخ یو حیرانونکی تناقض دادئ، چي دده د رهبرۍ پر مهال د هغوی پلرونه او نیکونه په اول نوبت کي د لویو ښارونو څخه امن سیمو ته ولیږدول شول او د فاشیزم د تېري څخه یې وژغورل. د تاریخ دغه نه منل به د دوی پر وجدان د یو تور ټکي په ډول پاته وي. یوازي فابریکې د هیواد ختیځو سیمو ته انتقال شوي نه دي؛ د کلیو څوانو کمسمولانو ۴،۲ میلیونه غوایان، ۱،۵ میلیونه وزې او ۸۰۰ زره آسان ختیځو سیمو ته یووړل. دکرني ټکنالوژي او میلیونونه ټنه غله یې هم د هیواد د خلګو د اړتیاوو او جګړې سنګرونو ته د زېرمه کولو لپاره د هیواد ختیځ ته انتقال کړل. حتی د دوهمي نړیوالي جګړې د فاجعې په کلونو کي هم، بې مثاله اقتصادي بریاوي د ستالیني نظام وړتیاوي را ښیي. په ۱۹۴۲ کال کي په شوروي اتحاد کي د ټانګ تولید ۹،۳ برابره، د جنګي الوتکو تولید ۹،۱ برابره او د مهماتو تولید ۳،۱ برابره زیات شو او هیټلري جرمني یې شاته پرېښودئ. په ۱۹۴۳ کال کي د شوروي اتحاد د دفاعي برخي تولیدات د ۱۹۴۰ کال تولیداتو په پرتله دوه برابره زیات شوي ول. سوسیالیستي کرنه هم د جګړې تر ګوذارونو لاندي وه. د هیواد په لویدیځو سیمو کي ۵ میلیونه هکتاره ځمکه ځانګړې او کښتونه باندي وکرل شول. د جګړې په کلونو کي، په سایبریبا کي ژمنیو محصولاتو ٪۶۴ زیاتوالی پیدا کړی وو.

د شوروي اتحاد د جګړه ائیز اقتصاد چټکه وده د هغه د بریا لامل وګرځېدئ. آیا دا خپله د سوسیالیستي اقتصاد او سوسیالیستي ایډیالوژۍ د برترۍ لپاره ښه دلایل نه دي؟؟؟

د بیا رغوني اتل

هغه زیانونه چي دښمن شوروي اتحاد ته واړول، هغه که انساني وه، که صنعتي او اقتصادي او که د نورو نورو برخو؛ ټول بېخي زیات ول. که د شوروي اتحاد لګښتونه او زیانونه د فاشیزم سره په جګړې کي چي دولتي موسساتو او سازمانونو، بزګري تعاونیو او د هیواد نفوس یو ځای له لاسه ورکړل؛ یوځای کړو، د ۱۹۴۱ کال په ارزښت، یو ټریلیون او ۸۹۰ میلیارډه روبله کېږي. که دولت او خلګو ته د اړول شویو زیانونو سربېره د تعاوني توکو او د شخصي ملکیتونو خرابي او لوټ هم ور اضافه کړو، د رسمي شمېرو له مخي، ۶۸۰ میلیارده روبله نور کېږي. د هیواد د اقتصادي او پرمختیایي بنسټونو تراژیدیک تخریب د فاشیزم سره د جګړې د نورو پایلو څخه وو. د دښمن پوځ ۱۷۱۰ ښارونه او کلي او د شوروي اتحاد تر اویا زره ډېري آبادۍ او ودانۍ یا مکملي وراني کړلې، یا یې د هغو ځیني برخي له منځه یووړې. د هیواد په اراضۍ کي یې تر ۶ میلیونه زیات ساختمانونو ته

اور ورته کړئ. ۲۵ میلیونه نفره يې بې کوره کړل. ۶۵۰۰۰ کیلومتېره د اوسپنې کرښه، ۴۱۰۰ ټرمینلونه او اډې او ۳۶۰۰۰ د پوسټ او ټلگراف مرکزونه يې وران کړل. د شوروي اتحاد صنایعو هم ټینګ ګوذار ولیدئ. په ټوله کې ۳۱۸۵۰ صنعتي واحدونه وران شول. د اوسپنې د ویلې کولو فابریکې او د ډبرو سکرو کانونه، چې د جګړې تر پیله يې په کلني ډول د هیواد ۶۰ سلنه تولیداتو ته خام مواد برابرول؛ هم په مکمله ډول له کاره ولوېدل. د جګړې په کلونو کې، دښمن د کالخوزونو او سالخوزونو لسګونه زره دولتي، تعاوني او خصوصي توکي او شتمنۍ ولوټلې. یرغلګرو اووه میلیونه آسان، ۱۷ میلیونه غوایي، ۲۰ میلیونه خوګان او ۲۷ میلیونه وزې او پسونه د شوروي اتحاد څخه جرمني ته یوووړل. ټولنیزو برخو، تحصیلاتو او علومو هم زیات زیانونه ولیدل. د شوروي اتحاد په اراضۍ کې ۴۰ زره روغتونونه او نور د درملني مرکزونه، ۸۴ زره ښوونځی، ورکتونونه، فرهنګي خوني، علمي او تحقیقاتي موسسې او پوهنتونونه او ۴۳ زره عمومي کتابتونونه له منځه ولاړل. ددې ټولو سربېره د شوروي اتحاد د ۲۷ میلیونو اوسېدونکو وژنه د جګړې تر ټولو بده پایله وه. که جګړه نه وای؛ دوی ټولو به خپل ژوند ته دوام ورکړی وای. بچیان به يې زېږولي وای، په تولیدي او بزګري واحدونو کې به يې کار کولای، په ښوونځیو او پوهنتونونو کې به په زده کړو لګیا وای او په علمي اختراعاتو او اکتشافاتو به د خلګو او هیواد په چوپړ کې وای. د نننی ټولنیز او اقتصادي نظام د زاويې او د هغه څخه د را زېږول شویو ایډیالوژیکو ارزښتونو له مخې، هغه هیواد چې دغسې درانه زیانونه ووینې؛ د بیارغولو نه دئ، خو برعکس دا هیواد په ډېر تېزۍ سره بیاورغول شو او د شوروي اتحاد ستالیني نظام د هغه تر عهدې راووتئ. د جګړې د پای ورروسته سمدستي، څلورم پنځه کلن پلان ۱۹۴۶ – ۱۹۵۰ طرحه او تدوین شو. د ورانو شویو سیمو بیا رغونه او د هیواد صنعتي او کرنیزه پراختیا، د جګړې د پیل کال ته بیا رسول؛ د دغه پلان اصلي او عمده موخي وې. د دغه اندازې د پام وړ زیاتوالي وروسته، د شوروي اتحاد د خلګو د مادي هوسایني زیاتوالی بیا د دغه پلان وروستي پړاوونه ول. د نوي پلان موخي د ټولو پنځه کلنو پلانونو په شان، د ټاکل شوي وخت څخه وړاندي د هغه دندو اجراء، ترسره کول او پلي کول وه. د هیواد تولیدي ځواک کاملاً ډېر او بیا ورغول شو او تولیدات د پام وړ اندازې ته زیات شول. په ۱۹۵۰ کال کې، د ۱۹۴۰ کال په پرتله د شوروي اتحاد نا خالص صنعتي تولید ۷۳٪، د تولیدي مشخصو اصل ۲۴٪ او ملي عاید ۶۴٪ سلنه زیاتوالی پیدا کړی. ماشین جوړوني، کیمیاوي صنایعو او د لومړنیو موادو تولید په چټکۍ سره زیات شول. د کرني تخنیکي او مادي بنسټونه پیاوړي شول. د جګړې وروسته، د څلورم پنځه کلن پلان په کلونو کې، ۶۲۰۰ لويې فابریکې بیا ورغول شوې. لويي کارخوني لکه د کالوژسکي کامره جوړونه، د کالامنسک د درنو ماشینونو جوړوني فابریکه او د ریازان د قالبونو جوړوني فابریکه ګټې اخیستني ته وسپارل شوې. د برېښنا د تولید لوی ترینه تاسیساتو رغونه، د اوبو رسوني او اوبو لګوني د نوي کانالونو کیندني او په صحرايي سیمو کې ځنګل کرني پیل شولې.

د خلګو د ژوند د سطحي د لوړاوي لپاره ډېر ښه تدابیر ونیول شول. په ښارونو او کارګري ښار ګوټو کې په اوسط ډول ۱۰۰ میلیونه متره مربع، په کلیوالو سیمو کې ۲ میلیونه متره مربع او ۷۰۰ زره د اوسېدلو اپارتمانونه

جوړ شول. د جګړې تر پای دوه کاله وروسته، د توکو د کموالي ستونزه په کُلي توګه حل شول او په ۱۹۴۷ کي کوپیني توزیع مکمله لغو شول. د ټولو قیمتونو کچه تقریباً دوه برابره را ټیټه شول. د ستالین د مشرۍ په وروستیو کلونو کي شوروي اتحاد په خپلو قهرمانانه تلاښونو، د هیواد په جالبه بیا رغونه کي یوه پلا بیا نړیوال حیران کړل. د داسي یو ټولنیز او اقتصادي نظام او د ستالین غوندي مشر د شتون سربېره د شوروي اتحاد خلګو په ربښتیا هم غوښتل او کولای یې هم شوای، چي هم د جګړې په ډګر او هم د اقتصاد په ډګر کي په مخکښه توګه بریالي شي. دا هم د اوسني دولت لپاره یو درس دئ، چي په ښکاره ډول په فساد، رشوت اخیستلو او ورانۍ باندي اعتراف کوي. دا د خلګو په ټولولو او هیواد په موډرنیزه کولو کي هغه ستالیني، شورایي او تاریخي درسونه وه، چي د لویو ورانیو څخه د وتلو لامل شول. خوځښت، اصلي ټولنیزي او اقتصادي پراختیا ته د رسېدلو او بریا لپاره ټینګ عزم او اراده یوازي د سوسیالیستي نظام په شتون او پیاوړي ملي حاکمیت کي شوني دي.

تېرو وختونو ته د درناوي سره؛ مخ پر وړاندي!

د نننۍ روسیې واقعیتونه، د ستالین د منتقدانو ریاکاري او شاته پاته والی او دده د رهبرۍ د دورې ښه والی ثابتوي. د جنایتکاري پانګوالۍ جوړونکي او لارویان او هغو چي پر دا سیستم باندي د تکیې له لاري یې ډېره شتمني او داسي سیاسي نوم و نښان چي د دوی د وړتیاوو خلاف وه؛ لاسته راوړل، په ډېر خښم، کرکي او پتېي ببري سره پر ستالین تورونه پوري کوي او دا هېروي، چي د چا تر مشرۍ لاندي په هیواد کي، رشوت او بورکراسي له منځه ولاړل او ټولنیز جنایتونه عملاً صفر ته را کښته شول. دا داسي یو کار وو، چي د هیواد یو مشر هم، نه تر ده مخکي او نه تر ده وروسته د هغه په ترسره کولو باندي توانیدلی وو. پر ځای ده چي دلته هم هغه قول راواخلم، چي ما په خپل بل کتاب (ستالین او معاصرو مسایلو) کي را اخیستی:

«په دې تاریخي شخړي کي د ستالین د حقانیت قاطع دلیل هماغه لوی سوسیالیستي هیواد دئ، چي ده تر خپل ځان وروسته پرېښودئ. هغسي هیواد چي نننۍ روسیه او د پخواني شوروي اتحاد جمهوریتونه دده لخوا په جوړو شویو بنسټونو ولاړ دي. د ستالین د ښکنځل کونکو په وړاندي قاطع ترینه دلیل هماغه لوټ شوی، تر پښو لاندي شوی او خراب شوی نننۍ هیواد دئ. که هیواد خپل تاریخ، د ستالیني دورې مهمترینو کارونو او د ستالین میراثونو ته پام وکړي؛ کولای شي بیا پر پښو ودرېږي. موږ کمونستان د دغسي یوه خوځښت په حیاتي والي باندي باور لرو او سم زموږ همدغه باور وو چي موږ خپله لاره او خپل پیغام خلګو ته تر دې سرلیک لاندي (د روسیې لاره – وړاندي د سوسیالیزم پر خوا) صادر کړو او د هغه په ترڅ کي د پراخي ملي جبهې تشکیل وړاندیزوو.»

په دې پیغام کې، د روسیې د کمونستي گوند د پلان جوړوني اصلي لوري او هغه مهم او اړین مسایل، چې زموږ په باور د هیواد وینې اوسېدونکي، د هیواد بیارغوني لپاره ورته لېواله او تیار دي؛ بیان شوي دي. په دې ځای کې ددې پلان اصلي مواد تکراروو:

- د هیواد د اضمحلال او وېشلو د لړۍ درول تر هر څه وړاندي د ټولنیز او اقتصادي فورماسیونونو د تغیر له لارې، د تولید د ډېروالي لپاره د هڅونکو لارو – چارو څخه گټه اخیستل.
- د درو بچیانو لرونکو کورنیو ته امتیازات ورکول، د کوچنیانو او وړوکتونو سره د مرستې د سیستم بیا جوړونه، د ځوانانو لپاره د کور او هستوگنځای تامین.
- د اقتصاد په ستراتیژیکو اړخونو او د روسیې په طبیعي شتمنیو باندې د ټولنیز مالکیت برقرارول، په اول گام کې پر الکترونیکي انرژۍ، لېږد را لېږد، نظامي صنایعو، د نفتو او گازو پر کانونو، د سکرو پر کانونو او هغو فابریکو چې د غیر قانوني لارو څخه خصوصي شوي دي.
- د بې وزلۍ د له منځه وړلو لپاره د مبارزې پیل، پر لومړنیو توکو اوسون پر توکو دولتي څار.
- د کور او ټولنیزو خدمتونو را گرځول دولت ته، د کور جوړول د دولت لخوا، له کورنو څخه د خلگو د ایستلو مخنیوی، د کورنیو حداکثر ٪۱۰ عواید د ټولنیزو خدماتو لپاره جلاکول.
- د لوړ کیفت لرونکې درملنه او ټولو خلگو ته روغتیایي خدمات، د وړیا درملني تامین یا د اړمنو خلگو ملاتړ.
- د دولتي مدیریت د گټې اخیستنې ښه والی، د اجرایوي اداراتو د اوږدو پروسو او زیاتو کار کونکو کموالی، د خلگو د خپلې سازماندهۍ د بیلابېلو اشکالو د جوړولو څخه ملاتړ.
- د رشوت او جنایتکارۍ سره قاطع چلند، د لوړو دولتي اداراتو څخه د ناکاره او فاسدو کسانو پاکول.
- د جرایمو په ارتکاب باندې د اعدام د مجازاتو د قانوني ځنډوني لغوه.

زموږ په تگلاره کې د ټولني او اقتصادي سیستم د بدلولو لپاره ډېري نوري اړیني موخي هم شته، چې په ډېر دقت سره فورمولبندي شوي دي. دا سختې دندې دي، خو د هغوی حل د هیواد لپاره حیاتي اهمیت لري. هماغسې چې د ستالین د رهبرۍ په دوران کې، د سختو کورنیو او وطني جگړو وروسته زموږ هیواد د موډرنیزم او صنعتي کولو سخت وظایف سرته ورسول او د نظم په برقرارولو کې په غلو او جنایتکارۍ باندې تر برلاسه کېدو وروسته وتوانېدئ، چې له سره پر پښو ودرېږي او خپل ښایسته ژوند ته دوام ورکړي. موږ کمونستان هم په دې باور یو، چې د خلگو سره یو ځای کولای شو دغه نجات ورکونکی کار ترسره کړو.

دویم څپرکی

د شوروي اتحاد د صنعتي کولو او کرنیزو پالیسیو اړوند ځیني مسایل

د شوروي اتحاد د صنعتي کېدني تجربه

والنتین کاتاسانوف

په ۲۰۱۹ کال کي د شوروي اتحاد د صنعتي کېدلو ۸۰ کاله پوره کېږي. ډېر تاریخپوهان دا صنعتي کېدنه په ۱۹۲۹ کال کي د بلشویک ګوند د شپاړلسم کنفرانس څخه پیل بولي. موږ به یوه پلا، د شوروي اتحاد په ټولنیز - اقتصادي تاریخ کي پر ځینو مهمو پېښو رڼا واچوو. د ۱۹۲۱ کال څخه د نپ اقتصادي تګلاره عملي شوه او څه وخت وروسته بیا د صنعتي کولو سیاست را منځته شو، خو د صنعتي کېدني د پای ته رسېدلو د مودې په اړه یو واحد نظر نه وو. ځیني په دې باور دي، چي د صنعتي کولو لړۍ په شوروي اتحاد کي د هټلر تر تېري وروسته په ۱۹۴۱ کي پای ته ورسېده، خو ځیني بیا په دې باور دي چي تر دوهمي نړیوالي جګړې یوه لسیزه وروسته د شوروي اتحاد د کمونسټ ګوند په شلمه کنګره کي، د خروشچف په واک ته رسېدلو سره ختمه شول. په دې لیکنه کي هڅه کوم، چي په ۱۹۲۹ کال کي تر ګوندي کنفرانس وړاندي شرایطو او د صنعتي کېدلو لپاره د ګوند پر تدابیرو باندي رڼا واچوم. تر ۱۹۲۰ وروسته د نپ سیاست د شوروي لپاره د ساه کښلو یوه موکه وه. په دې دوره کي د دولت ځای په اقتصاد کي کمزوری شو. د پیسو او توکو مناسبات لا پراخ شول او پانګوالي نظام چي د بلشویکانو حاکمیت یې ګواښوئ؛ بیا پښي ټینګي کړي وې. شوروي اتحاد د لویدیځو هیوادونو او د امریکا د متحده ایالاتو تر اقتصادي محاصرې لاندي راغلی. د بلي خوا څخه د نظامي تېري احتمال هم وو. لویدیځ شوروي اتحاد ته نه عملي کېدونکي التیماتومونه ورکړل. دوی، د یوه موقت دولت جوړول او د تزار د دوران د پورونو تادیه کول غوښتل. هغه پورونه ۱۸ میلیارډه او پنځه سوه مېلیونه روبله کېدل. بلشویکانو په ۱۹۱۸ کال کي، د یوې اعلامیې په خپرولو سره وویل، چي دوی د تزاري روسیې د دوران پورونه نه اداء کوي. د لویدیځ بله غوښتنه پانګوالو ته د ملي شویو شتمنیو یا د هغو د مبلغ بیا ورکړه وه. بل یې د بلشویکانو لخوا په سوداګرۍ باندي د دولتي انحصار له منځه وړل هم غوښتل. شوروي اتحاد په ۱۹۲۲ کال کي د لویدیځ ټولو غوښتنو ته د جینیوا په اقتصادي کنفرانس کي په قاطعیت سره د رد ځواب ورکړی. د هغه سره لویدیځ پر شوروي اتحاد باندي اقتصادي بندیزونه لا کلک کړل. دغو ټولو کارونو بلشویکان دې ته وهڅول، چي د یوه پیاوړي سوسیالیستي اقتصاد د جوړولو په فکر کي شي. داسي یو اقتصاد چي هم سوسیالیستي وي او هم د شوروي اتحاد سوسیالیستي جمهوریتونه پر ځان بسیا او د لویدیځ د صادراتو څخه خلاص کړي. په ۱۹۲۰ لسیزه کي د [صنعتي کولو] لفظ د شوروي اتحاد د مشرانو خولې ته ولوېدئ. په سر کي، چا – چا د اروپایي هیوادونو د صنعتي کېدلو د څرنګوالي او یا د انګلستان د صنعتي انقلاب بېلګي راوړلې، خو دا کارونه هغه مهال شوني نه وه. اول دا چي د انګلستان د صنعتي انقلاب لپاره شتمني، د مستعمراتو د تاړاکونو په واسطه

منځ ته راغلې وه. دوهم دا چې د انګلستان د صنعتي انقلاب هغه وخت سل کاله کېدل. ستالین د ۱۹۳۱ کال د فبروري په څلورمه، د صنعتي کارګرانو لومړني سرتاسري کنفرانس ته په خپله وینا کې وویل:

«موږ د پرمختللو هیوادونو څخه ۵۰ – ۱۰۰ کاله وروسته پاته یو، که مو د سلو کالو دا لار په ۱۰ کې ونه وهل؛ موږ به له منځه یوسي.»

په کرملین کې ډېرو «صنعتي کېدنه» یو خوب ګڼئ. د هغې جملې څخه نیکولای بوخارین، د پخواني نپ سیاست ملاتړ کوئ او د صنعتي کېدني سره یې خپل مخالفت وښودئ. هغه د بازار په میکانیزم او د پیسو او توکو پر جادویي قدرت باندي باور درلودئ او ویل یې باید اول د همدې لاري سپک صنایع او بیا وروسته درانه صنایع را منځته کړو. د بوخارین د نُسخې پر بنسټ، بلشویکان او د شوروي اتحاد سوسیالیستي جمهوریتونه باید سلګونه کلونه د صنعتي کېدلو لپاره کښېنستلي وای، په داسي حال کي چي هره شېبه د پانګوالی لخوا د برید ګواښونه وه. په کرملین کي ځیني توندلاري هم وه. د هغو جملې څخه ټروټسکي په ډېري چټکي صنعتي کېدني باور درلودئ. دده نظریه د چټکي صنعتي کېدني ترڅنګ په دوامداره انقلاب باندي ولاړه وه، چي نړیوال اړخونه یې درلودل. هغه په مارکس او لنین باندي دلایل راوړل، خو ستالین په یوه واحد هیواد کي د سوسیالیزم پر بریا باندي ټینګار کوئ. د کمونسټ ګوند په مرکزي کمیټې، وزیرانو او د کار په شورا او نورو دولتي او خلقي واحدونو کي، پر «صنعتي کېدني» باندي مفصلو بحثونو [د صنعتي کېدني ګتورتیا، چټکتیا، د کار لپاره سرچینې، الګاریتمونه، بهرني او کورني شرایط] ته په ۱۹۲۸ کي د پای ټکی کښېښودل شو، خو په تخنیکي مسایلو بحثونو دوام وموندئ، یوازي بنسټیز او تیوریک اړخونه یې حل شول.

اوس به د صنعتي کولو په اړه د ځینو رسمي پېښو یادونه وکړم:

په ۱۹۲۵ کال کي، د کمونسټ ګوند څوارلسمه کنګره:

د «صنعتي کېدني» خبره اول د همدې کنګرې د ټریبونه را پورته شوه. په هغه کنګره کي د یوه وروسته پاته کرنیز هیواد څخه په یوه پرمختللي صنعتي – سوسیالیستي هیواد باندي د شوروي اتحاد د بدلولو قاطع پرېکړه وشوه.

په ۱۹۲۷ کال کي، د کمونسټ ګوند پنځلسمه کنګره:

په دې کنګره کي اعلان وشو چي د پنځه کلنو پلانونو پر بنسټ دي، د شوروي اتحاد د صنعتي کېدلو لړۍ شروع شي. په کنګره کي ټینګار وشو، چي د صنعتي کولو لړۍ باید د چټکو پنځه کلنو پلانونو پر اساس پیل شي.

په ۱۹۲۹ کال - اپریل کې، د کمونسټ ګوند کنفرانس:

هغه پلانونه چې په پنځلسمه کنګره کې یې د جوړولو خبره شوې وه؛ د ګوند د کنفرانس لخوا تائید شوه، خو د ولسي شوراګانو تائید ته یې لا اړتیا درلوده.

په ۱۹۲۹ کال – مې میاشت کې، د شوروي اتحاد د ولسي شوراګانو کنګره:

کنګرې د وزیرانو شورا لخوا پلان واورېدی او هغه یې تائید کړی. په ټوله هیواد کې، د «صنعتي کېدني لومړي پنځه کلن پلان» آوازه خپره شول. د صنعتي کېدني دوې بنسټیزې موخې، هم د کمونسټ ګوند په شپاړلسم کنفرانس او هم د ولسي شوراګانو په عمومي کنګره کې داسې فورمولبندي شوې.

۱ – د سوسیالیستي لارې، اقتصادي پر ځان بسیاوالي ته رسېدنه

۲ – د هیواد د نظامي امنیت د تامین لپاره، د پیاوړو مادي او تخنیکي بنسټونو جوړول

د شوروي اتحاد د «صنعتي کېدني» لپاره مالي سرچیني له کومه شوې؟

د «صنعتي کېدني» لپاره د شوروي اتحاد له لوري د مالي سرچینو برابرول، د «صنعتي کېدني» د تاریخ یو پوښتنه پارونکی اړخ دئ. په شوروي او سوسیالیستي ضد لیکنو کې، یادي سرچیني داسي لیکل شوي: د ګولاګونو (بندخونو) وړیا کاري ځواکونه، کالخوزونو ته د جذب شویو بزګرانو وړیا کار، د بلشویکانو له لوري د کلیساوو د شتمنیو لوټل، د تزار د واکمنی د مهال پاتي زر، او نور. کله –کله ځیني نور عجب شیان هم پسي وتړي. ما هم پخوا په دې باور کوئ. د صنعتي کېدني د کلونو د پیل څخه بیا د دوهمي نړیوالي جګړې تر پیله (۱۲ کلونو کي) په شوروي اتحاد کي د سوسیالیستي اقتصاد او پلان جوړوني له برکته ۳۶۴ نوي ښارونه او تر ۹۰۰۰ زیات صنعتي واحدونه جوړ او ګټي اخیستني ته سپارل شوي وه. بیلابېل بنسټونه ورغېدل. لوی صنعتي واحدونه، لکه د ستالینګراډ د ټراکټور جوړوني فابریکې، په اوکراین کي د دنپر د اوبو برېښناکوټ او نور ورغېدل. د دولت او مرکزي کمیټې د اسنادو پر بنسټ، په لومړي پنځه کلن پلان کي ۱۵۰۰ فابریکې ورغول شوې، خو د پانګي اچوني د نظره، د یوې تولیدي موسسې تاسیس په څه معنا دئ؟ د پانګي اچوني مضمون د ثابتي شتمنی، د فعالو او غیر فعاله عناصرو د پر کار اچولو څخه عبارت دئ. غیر فعاله عناصر عبارت دي د ودانیزو توکو او نورو عمومي امکاناتو څخه او فعاله عناصر بیا د ماشینونو، دستګاوو او د تولید نورو وسایلو څخه تشکیلېږي. که د غیر فعاله عناصرو را منځته کول، د محلي کارګرانو په واسطه کېږي؛ نو د نورو غیر فعاله عناصرو لپاره د فعالو عناصرو کار ته اړتیا نشته. د اکتوبر د سوسیالیستي انقلاب څخه مخکې، د تولید وسایل د آلمان، انګلستان او امریکا څخه پیرل کېدل. د ۱۹۲۰ کلونو په پای کي، په کور دننه هیڅ د تولید وسایل نه تولیدېدل. د «صنعتي

کېدني» د طرحي ترسره کول یوازي د نوي تولیدي توکو او ماشینونو په رانیولو سره کېدل. د هغو د رانیونې لپاره بیا پیسو ته اړتیا وه. ما یو اټکلي حساب ورته کړی چي شوروي اتحاد به د ۹۰۰۰ موسساتو د رغولو لپاره، څومره پانګوني ته اړتیا درلودل؟ لېوال کسان کولای شي د هغه لپاره، زما بل اثر «د ستالین اقتصاد» وګوري. زما محاسبو داسي پایلي ته ورسولم، چي د شوروي اتحاد د صنعتي کېدني او ماشین آلاتو د را نیوني لپاره د هغه وخت پر نرخ ۵ میلیارډه ډالرو ته اړتیا وه. یا په بله، اصطلاح د هر تولیدي کمپلکس لپاره ۵۰۰ زره روزولتي ډالرو ته اړتیا وه.

نو، د صنعتي کېدني د شروع پر مهال، د شوروي اتحاد د پیسو ذېرمه څومره وه؟

د شوروي اتحاد د دولتي بانک د شمېرو له مخي، هغه زېرمه ۲۶۰ – ۲۷۰ میلیونه ډالره کېدل. دا اندازې د ۵۰۰ – ۵۵۰ صنعتي فابریکو د جوړولو لپاره بسنه کول، خو د شوروي اتحاد بهرني پورونه هم ۴۸۵ میلیونه روبله وه. تاسي یې خپله وانګېرئ، چي د اقتصادي محاصرې سربېره په دغه شرایطو کي به «صنعتي کېدنه» څومره سخته او په اصطلاح ناشونې وي؟ ددې سربېره، د صنعتي کېدلو لړۍ پیل شول. ماشینونه او توکي را نیول شول. نو شوروي اتحاد د هغو توکو پیسې له کومه کړې؟ ځیني تاریخپوهان وایي، چي هغه مهال شوروي اتحاد د غلې دانې ښه صادرات درلودل، خو شمیرې ښیي، چي په ۱۹۲۸ کال کي د صادراتو څخه یوازي ۸ سلنه یې غله وه. د کرنیزو ځمکو د تعاوني کولو د پروسې سره، ربښتیا هم کرنیز محصولات زیات شوي وه، خو ډېر محصولات بیرته په هیواد کي دننه مصرفېدل. د غلې دانې وروسته، د نفتو او لرګو صادرات ډېر وه.

تر دې وروسته بله سرچینه زر وه، خو نه هغه زر چي د تزار له کورنۍ څخه پاتي وه. هغه په ۱۹۲۰ کي لا خلاص شوې ول. د لوکوموټیفونو (ماشیني محرکینو) لپاره ښه ډېر زر د ټروټسکي لخوا سویډن ته ورکول شوې، خو هیڅ لوکوموټیوف پیدا نه شو او هغه زر بېځایه د سویډن او امریکا بانکونو ته ولاړل. په هر حال، د زرو څخه هم د هیواد په صنعتي کولو کي ګټه واخیستل شوه. د ۱۹۲۰ لسیزي په پای کي، د زرو تولید په شوروي اتحاد کي تر لومړی نړیوالي جګړې مخکي اندازې ته ورسېدئ. د زرو را ایستنه په کلني ډول ۱۰۰ ټنه وه او کرار –کرار زیاتېدل. د دوهمي نړیوالي جګړې د پیلېدو پر مهال شوروي اتحاد ۲۰۰۰ ټنه د زرو زېرمه درلودل.

یوه بله نسخه هم وه. عام خلګ وایي، د شوروي اتحاد د صنعتي کولو چاري امریکایي، فرانسوي او انګلیسي شرکتونو ترسره کړې، هو خو هغوی شوروي ته د مرستي لپاره نه؛ د پیسو او عاید ترلاسه کولو لپاره راغلي وه. هغوی ماشینونه نصبول او سیستمونه یې ترتیبول او د شوروي اتحاد اتباعو ته یې کار ور ښودئ. دوی دا کار تر عادي نرخ څو چنده لوړ ترسره کوئ. تر ټولو وړاندي د شوروي اتحاد بازار ته د البرټ کون امریکایي شرکت دننه شو. هغه شرکت د ۵۰۰ لویو پروژو او صنعتي کارخونو جوړوني طرحه په بریالیتوب سره عملي کړل. د

بېلګې په توګه د نېپر د اوبو لوی برېښنا کوټ، د ستالینګراډ د ټراکټور جوړوني فابریکه، د ماګینتاګورسک د فولادو د تولیداتو کمپلیکس او د نیژه ګوارد د موټر جوړوني فابریکه ددې شرکت لخوا جوړ شوي ول. نوري امریکايي کمپنۍ لکه جنرال الکتریک، فورډ موټرز او هاروسټر انټرنېشنل هم د لومړي پنځه کلن پلان پر مهال مخکښ پانګه اچونکي وه. دغو لویو کمپینو د هغه مهال د اقتصادي بحران څخه د ځان ساتلو او بچولو لپاره د خپلو هیوادونو له لوري، پر شوروي اتحاد باندي د بندیزونو ټول قوانین تر پښو لاندي کړل او د هغوی د بندیزونو سربېره یې د خپلې لنډ مهالي ګټې لپاره پانګونه وکړه. لویدیځ شوروي اتحاد ته هیڅ اوږد مهاله پور نه ورکوئ. ځیني نور بیا داسي وایي چي لویدیځ په قصدي ډول شوروي اتحاد صنعتي کېدني ته پرېښودئ، تر څو په وروسته کي د شوروي او آلمان جګړه را منځته شي. دا چي د لویدېځو هیوادونو له لوري د هټلر سره مېلیارډونه ډالره مرسته وشوه تر څو جګړه پر لار واچوي؛ ددې لپاره ډېر دلایل شته، خو دا چي د شوروي د صنعتي کېدني لپاره لویدیځ یوه آنه مرسته هم کړې؛ هیڅ سند یې نشته!!! نړیوال بحران وو او لویو شرکتونو چي په واقعیت کي د لویدیځو دولتونو اصلي چلونکي هم دوی وه / دي؛ د بحران څخه د ځان ساتلو لپاره په شوروي کي پانګوني وکړې.

د شوروي اتحاد د صنعتي ماشین د کار څرنګوالی

د نپ د سیاست څخه د «صنعتي کېدني» سیاست ته د شوروي اتحاد تګ داسي وو، لکه یو پلی روان کس، چي چټک موټر ته وخېژي. زه به دلته د «صنعتي کېدني» په اړه د زیاتو تخنیکي جزیاتو پرته ورغېږم. د فابریکو تر جوړولو وروسته، صنعتي ماشین په یوه کُلي واحد، په یوه همږغي میکانیزم او یوه قوي سیستم باندي بدل شو، چي د هر ډول بندیزونو تاب یې راوړلای شوای.

دا ماشین د لویو تولیدي موسساتو او کمپلیکسونو څخه جوړ شوی وو، چي د سوسیالیزم د اصولو پر بنسټ یې، نهایي موخه ګټه نه؛ د ټولنیزي هوسایني د کچي لوړول وه. د تولیدي موسساتو ترمنځ د بېځایه او د ګټي پر اساس د رقابت پر ځای، ګډ کار باب شو.

دغه لوی تولیدي کارپورېشن د ډموکراټیک سانټریالیزم د اصولو پر اساس د خلګو، کارګرانو او لوړي رهبری لخوا دقیق رهبري کېدئ. د بیلابېلو اداراتو څخه د څار تشکیل شوي ټیمونه هم جوړ شوي ول. دا لوی اقتصادي کارپورېشن لکه د لویدیځ اوسني لویو او ملټي نېشنل کمپنیو کورپرېشن ته ورته وو، خو بنسټیز توپیر پکښې دا وو، چي هغوی د سوسیالیزم پر بنسټ د ټولني د هوسایني لپاره چلېدل او لویدیځي کمپنۍ د سهمدارانو د ګټي لپاره چلېږي.

د «صنعتي کېدني» پر مهال، د شوروي اتحاد د اقتصادي موډل ځیني ځانګړني او بنسټونه:

- د تولید پر وسایلو باندي ټولنیز مالکیت
- په اقتصاد کي د دولت ټاکونکی رول
- مرکزي مدیریت
- واحده اقتصادي ټولګه
- یو ځای او همږغی کونکی سیستم
- تر وروستي بریده پر ځان بسیا والی
- طبیعي شاخصونو ته پاملرنه
- تر وروستي بریده، د بازار د [توکو او پیسو] مناسباتو له منځه وړل
- د تولیدي وسایلو د تولید چټکه وده، نسبت د مصرفي توکو ودي ته
- د کار د مادي او اخلاقي انګېزو ګډوله کول
- د ځینو ښاریانو (پخوانیو پانګه والو) لپاره د تولیدي کار پرته د مادي امتیازاتو نه ورکول
- په ښه توګه سره د ټولني د اړتیاوو د پوره کولو لپاره لوری ټاکنه

په دي کي تر ټولو اصلي یې مرکزي پلان جوړونه وه. ستالین په ۱۹۴۱ کال کي، په خپله وینا کي وویل، چي زموږ د اقتصاد د دومره چټک پرمختګ اصلي محرک پلان شوی اقتصاد وو:

«که موږ، د صنایعو لپاره د پلان جوړوني مرکزیت نه درلودای؛ صنایع بلي خواته تلل. ټول به سپک صنایع وای، نه درانه. موږ د پانګوالی قوانین ناکامه ثابت کړل او تر هغو مخکي شولو. موږ څکه بریالي شولو، چي د سپکو صنایعو پر ځای مو د درنو صنایعو څخه پیل کړل. نو ددا پانګوالي هیوادونو پراختیا بیا څنګه ترسره شوه؟ دوی ټولو د سپکو صنایعو څخه پیل کړی وو، ولي؟ په دې خاطر چي سپک صنایع زیاته شخصي ګټه لري. دا پانګوال، ولي د اوسپني د ویلي کولو، سون توکو او نورو درنو صنایعو د پراختیا سره لېوالتیا نه لري؟ څکه د دوی لپاره د پانګي ګټه مهمه ده او ګټه په سپکو صنایعو کي ده. که موږ هم د پانګي په ګټي پسي تللای، نو اول به مو د غنمو وړه تولید کړي وای، دوهم هم د ماشومانو د لوبو وسایل. دا ډول تولیدات خورا ښه ګټه کوي.»

ستالین تل په دې ټینګار کوئ چي پلان شوی اقتصاد د عرضې او تقاضا او د تولید او مصرف ترمنځ د تعادل د را منځ ته کېدلو لامل کېږي. یوازي د پلان شوي اقتصاد په واسطه کولای شو پر پانګوالی باندي برلاسي شو. د پانګوالی د اضافي تولید بحران د نوولسمي پېړۍ راهیسي نړۍ د بحرانونو سره مخ کړې او د میلیونونو انسانانو د بې وزلی او فقر لامل شوې ده. په شوروي اتحاد کي د بلشویکانو لخوا، د مدیریت هغه تګلاري پر کار اچول کېدلي، چي د لوېدیځو کمپنیو مدیران تراوسه هم سم نه دي ورسره آشنا او ظرفیت یې نه لري. تر ټولو بنسټیز یې د سکټورونو ترمنځ د تعادل را منځته کول وه. دغه راز، د شوروي اتحاد اقتصادي موډل د عمومي توکو او

تولیداتو ښه سمه وېشنه هم په پام کې نیولې وه. د ټولنیز تولید او خصوصي مالکیت ترمنځ تضادونه یې هم پای ته ورسول.

هغه مهال د ګډ کار څخه اضافي تولید د قیمتونو د کښته کولو او د لګښتونو د عمومي بنسټونو د جوړولو له لارې د ټولنې د ټولو غړو ترمنځ په مساوي ډول وېشل کېدئ. ستالین داسي پلان کړې وه، چې تر ۱۹۶۰ کاله پورې به حیاتي توکي، په ځانګړې ډول خوراکي توکي په ټول هیواد کې وړیا شي. د شوروي د اقتصاد د ځینو نورو بنسټیزو برخو یادونه مې نه ده کړې، دلته به یې وکړم:

- د بهرنی سوداګری انحصار
- د پیسو دولتي مدیریت
- د بانکي فعالیتونو دولتي انحصار
- دوه ګونی کورنی دوران (نقدي او غیر نقدي)
- د اقتصاد د تعاوني شکل څخه ګټه اخیستنه
- د عمومي توکو ترڅنګ د وړو کورنیو توکو تولید

د شوروي اتحاد د صنعتي کولو ځیني لاسته راوړني

په لنډه توګه که ووایم، دوې هغه بنسټیزي موخي، چي د «صنعتي کېدني» د پیله ټاکل شوي وې؛ لاس ته راوړل سوې:

۱ – شوروي اتحاد اقتصادي پر ځان بسیا والي ته ورسېدئ او د هر ډول بندیزونو پر وړاندي یې تاب راوړلای شوای.

۲ – شوروي اتحاد وکولای شوای، چي پیاوړي نظامي او دفاعي بنسټونه جوړ کړي.

هغه څه چي په هیواد کې د ۱۹۲۹ څخه تر ۱۹۴۱ پوري د بلشویکانو لخوا ترسره شول؛ په تمامه معنا یوه اقتصادي معجزه وه. هر څه یې بدل کړل. شوروي اتحاد له صفره څخه پیل کړه، خو دوولس کاله وروسته په امریکا پسې، د نړۍ دوهم لوی صنعتي هیواد شو. ددې کریډیټ د سوسیالیزم او مرکزي اقتصاد پرته د بل شي نه دئ. د پلان په سر کې اقتصادي بسیج او ټولوني د خلګو پر هوساینې اغېزه وکړل. تر ۱۹۳۵ پوري توکي په کوپني ډول وېشل کېدل، خو د ۱۹۳۵ وروسته کوپني وېشنه لغوه شول او خلګ هوسا شول. د ۱۹۳۰ کلونو په پای او د ۱۹۴۰ کلونو په سر کې، په بازار کي مصرفي توکي ښه ډېر شول. د روسیې معاصر تاریخپوه، دیمتري وارخاتوف د صنعتي کېدني د کلونو ټولنیزه وضعه داسي بیانوي:

«ددې سربېره چې کله –کله به خلګ د ګوند او دولت په وړاندي خښمېدل، خو کرار –کرار يې په خبراوي کي زیاتوالی راغلی او په اقتصادي کار کي به يې ونډه لا زیاتېدله.»

په ۱۹۳۰ کي ۵۰۰ فابريکې او پرمختيايي بنستونه ورغېدل او له هغو څخه د پنځوسو فابریکو لپاره نیمه ځانګړې شوې پانګه په کار شول. د لېرد را لېږد لويي پروژې لکه د ترکستان – سایبریا لويه لار، د دنپر د اوبو برېښنا کوټ، د ماګینتاګورسک، لیپتسک، چلیا بینسک، نو واکوزنتسکو، ناریلسک د اوسپني د ویلي کولو لوی تولیدي کمپلیکسونه، د اورال ماشین جوړونه او لسګونه نوري فابریکې جوړي شوې. د ۱۹۲۹ او ۱۹۳۹ کلونو په منځ کي، ۹۰۰۰ فابریکې جوړي شوې. د دغو کارو لپاره کوم بهرنی پور شوروي اتحاد نه وو اخیستئ. د شوروي اتحاد صنعتي معجزه په فاشیستي آلمان باندي د پوځي بريا سره لا بنه تکمیل شول. د شوروي سوسیالیستي موډل دومره جالب او د کار وړ وو، چي د دوهمي نړیوالي جګړې پر مهال يې د تولیداتو اندازه لږه یا ثابته نه؛ بلکې لا زیاته شول. د جګړې په لومړيو دوو کلونو (۱۹۴۱ – ۱۹۴۲) کي د شوروي اتحاد بودجه د لومړي ځل لپاره د کسر سره مخ شول، خو د جګړې په وروسته دوو کلونو کي ددې سربېره چې په بیا رغوني خورا زیات لګښتونه کېدل؛ د بل هر وخت په شان بودجه مازاد کېدل. د جګړې پر مهال لویدیځ دولتونه د پیسو د پاړسوب، بېکارۍ، بودجې د کسر او نورو ستونزو سره لاس و ګرېوان ول، خو په شوروي اتحاد کي ددې پدیدو درک نه وو. د شوروي د سوسیالیزم دا اقتصادي موډل یوازې پر رغونه نه، په بیا رغونه کي هم خپل فوق العاده ګټورتوب وښودئ. ۱۷۱۰ لوی او کوچني ښارونه، تر ۷۰۰۰۰ زیاتي آبادۍ او کلي او ۳۲۰۰۰ تولیدي موسسات د فاشیستي تېري په ترځ کي وران شوي ول. فاشیستانو د فولادو ۶۰ سلنه، د سکرو ۷۰ سلنه، د نفتو او ګازو ۴۰ سلنه تولیدي ظرفیتونه او ۶۵ زره کیلومتره د اوسپني لارې له منځه یووړې. فاشیستانو د شوروي اتحاد کرني ته هم درانه زیانونه واړول. ۱۰۰ زره کالخوزونه او سالخوزونه له منځه یووړل شول. په ټوله کي د شوروي اتحاد یو پر درې شتمني له منځه ولاړه یا لوټ شوه. هیڅ بل اقتصادي سیستم دومره تاب نشوای راوړلای، خو په ۱۹۴۸ کي د شوروي اتحاد اکثره شاخصونه بیرته د جګړې تر مخکي کلونو پوري ورسېدل. د شوروي اتحاد د دفاعي او پلان جوړوني د کمیتې د تدابیرو سره سم، بیا رغونه د جګړو د کرښو تر شا شروع شوه، ځکه خو ډېره چټکه وه. شوروي اتحاد د امریکا څخه کومه مرسته ونه غوښتل او د هغه سربېره تر مارشال پلان هم مخکي يې خپل هیواد بیا ورغوئ. کوپني وېشنه شوروي اتحاد په ۱۹۴۷ کي له منځه یووړه، په داسي حال کي چي په انګلستان کي يې په ۱۹۵۳ کي لا دوام درلودئ. د ۱۹۴۸ او ۱۹۵۳ کلونو په منځ کي د کوچنیو توکو قیمتونه پنځه – شپږ برابره کښته شول. د یوه کال په جریان کي ۵۳ ميلیارډه روبله خلګو ته، د قیمتونو د کښته والي څخه ور پاته شول. د تولید لګښتونه ښه پوره کم شول. د نوي خپاره شویو اسنادو له مخي د ۱۹۵۱ او ۱۹۵۵ کلونو په منځ کي د تولید په پروسه کي د ګټورتوب او اغېزمنتیا اندازه ۱۷ سلنه زیاته وه. ګ . ایخانین وايي، چي د شوروي په تاریخ کي د ۱۹۵۰ څخه تر ۱۹۶۰ کلونو ترمنځ لس کاله د اقتصادي پرمختیا د اړخه تر ټولو ښه کلونه ول.

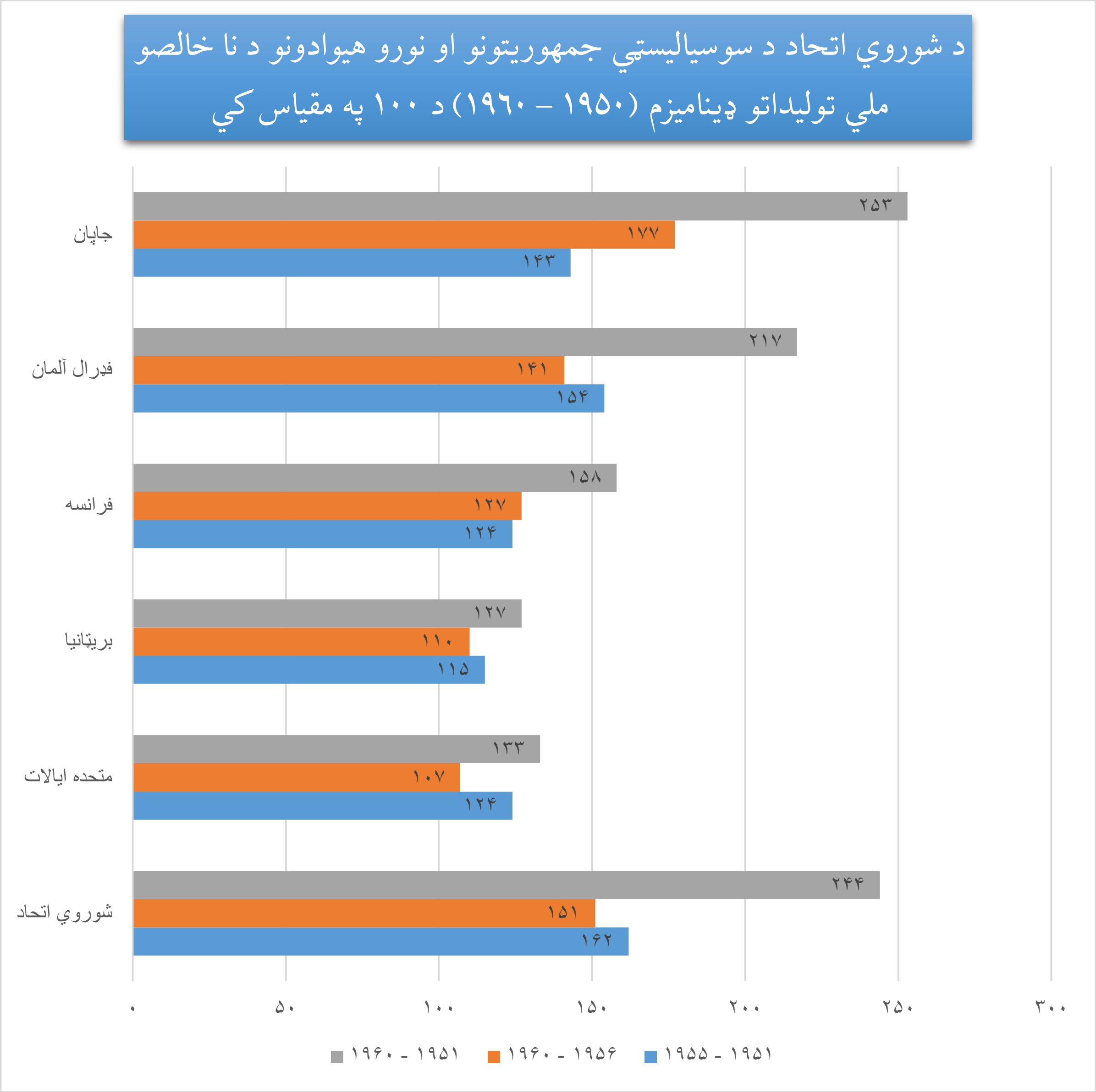

د ۱۹۵۱ – ۱۹۶۰ کلونو پوري، د شوروي اتحاد د ناخالص ملي تولید زیاتوالی د نړۍ د ٦ هیوادونو له کتاره، تر جاپان وروسته دوهم ځای ونیوئ. تاسي که پام وکړئ، چي شوروي اتحاد په اولو ۱۹۵۱ – ۱۹۵۵ کلونو کي تر ټولو هیوادونو مخکي وو، خو د ستالین تر مړیني وروسته، د ۱۹۵٦ څخه تر ۱۹٦۰ پوري تولیدات کمېږي او جاپان مخکي کیږي. دا ځکه چي ستالیني سیاستونه شاته پرېښودل کیږي او د سمونونو په نوم شاتګپالنه راځي. یو بل بنستیز توپیر د هغه مهال د جاپان او شوروي دادئ، چي په شوروي اتحاد کي د انسان څخه د انسان څېبناک نه وو، خو په جاپان کي امریکایي پانګونو دا کار کړی وو. د انګلستان او امریکا هیوادونه، هم تر

شوروي ښه سم شاته پاته دي. شوروي اتحاد خپل نظامي ځواک ته هم وده ورکړل. په ۱۹۴۹ کال کي، يې خپل لومړنی اټومي بمب وآزمویه او د امریکا د اټومي وسلو انحصار يې مات کړ، شوروي اتحاد په ۱۹۵۰ کي تر امریکا هم مخکي شو او خپل لومړنی هایدروجني بمب يې جوړ کړ، خو په ۱۹۵۳ کي د اټومي اوبتلونو جوړول بند شول. په دې دوره کي، د شوروي اتحاد د طراحیو په دفترونو کي د مافوق صوت الوتکو، جیټ الوتکو او نورو باندي کار شروع وو او په ۱۹۵۵ کال کي د کارالیوف په طراحي ځای کي، لومړنۍ لویه وچه وهونکی بالستیک توغندی جوړه شول.

ځیني خلګ داسي وایي، چي د ۱۹۵۰ کلونو اقتصادي بریاوي د کمي عواملو له مخي وې، ځکه د ۱۹۳۰ کلونو څخه میلیونه کارګران ښارونو ته راغلل او په صنعت کي لګیا شول، خو داسي نه ده. د خانین او نورو اقتصاد پوهانو د ارزیابۍ له مخي، دا کمي عامل دومره هم مهم نه وو. د تولیداتو په زیاتوالي کي یو پر پنځمه علت يې کمي وو، خو د تولیداتو د زیاتوالي اصلي علت، د کار د ګټورتیا او اغېزمنتوب زیاتوالی وو. په ۱۹۵۰ کلونو کي شوروي اتحاد او امریکا دواړه، په نظامي سکټور کي مخکښه وه، خو اصلي سیالي د اقتصادي موډلونو روانه وه او امریکا د سوسیالیزم د اصلي موډل سره د سیالۍ وس نه درلودئ. دلته به په هغه حیرانونکې مسئلې هم بحث وکړو، چي څه ډول د ستالین تر مړیني وروسته، ډېر ژر هغه اقتصادي سیستم چي ده را منځته کړی وو؛ له منځه ولاړی او څه ډول يې په سیستماټیک ډول د شوروي سوسیالیزم د ښنو غورځولو او سقوط طرحه جوړه کړل؟

د صنعتي کېدلو د اقتصاد زوال او د شوروي اتحاد د صنعتي سیسټم سولول

د صنعتي کېدني په لړۍ کي را منځته شوی سوسیالیستي اقتصادي سیستم، په ۱۹۵۰ لسیزه کي، د ستالین تر مړیني پوري پر خپل ځای پاته وو. د ۱۹۵۰ څخه تر ۱۹۹۱ پوري ستالیني اقتصاد خپل ځیني ځانګړني لکه، پلان جوړونه، مرکزي مدیریت، د پیسو او توکو محدود مناسبات، د دولتي مالکیت برلاسی موقعیت، د دولتي مالکیت ټولنیز ماهیت او نور له لاسه ورکوي. د ستالین په دوران کي لوی خصوصي ملکیتونه ټولنیز شول، خو تر ده وروسته د ټولنیزو ملکیتونو خصوصي کول شروع شول. ن . ارخانګلسکي د شوروي اتحاد د مناسباتو د تغیر په اړه په خپله مقاله کي لیکلي:

«که د ۱۹۳۰ څخه تر ۱۹۵۰ پوري د هیواد اقتصاد یوه واحده ټولګه تشکیلول، د ۱۹۶۰ څخه تر ۱۹۸۰ پوري ټوټې – ټوټې او جلا شو.»

د ستالیني اقتصاد له منځه تلل په درو دورو کي ترسره شول:

۱ – د نیکیتا خروشچوف په وخت کي ۲ – د کاسیگین، لیبرمان او بریژنیف د دوران په سمونونو او ځوړ کي ۳ – د گورباچوف د دوران په پروسترویکا (نوې رغونه) کي

د ستالین تر مړیني وروسته د سوسیالیستي اقتصاد موډل، په کرار - کرار او نه لیدونکي شکل سره، د دولتي پانگوالی سیستم ته د اوښتو پر خوا روان وو. دا لړی د نیکیتا خروشچف څخه پیل شول، د کاسیگین او بریژینیف په دوره کي یې دوام وموندئ او د گورباچوف په دوران کي ختمه شول. ستالین هڅه کول، د خلقي ځواک د سیاسي بنسټونو په را منځته کولو سره اقتصادي بنسټونه لا پیاوړي کړي. ددې سیستم د را منځته کولو لپاره نقشې د ۱۹۳۶ کال په اساسي قانون کي کښل شوي وې. ده داسي پلان درلودئ، چي گوند باید په اقتصاد کي له مداخلې څخه ډډه وکړي، خو سیاسي حاکمیت باید د تولید پر وسایلو د ټولنیز مالکیت د ساتلو ضامن وي. د خلگو د خلقي او سوسیالیستي حاکمیت د سیاسي بنسټونو د جوړولو پرته ددې گواښ وو، چي سوسیالیستي ټولنه به د دولتي پانگوالی په یوې ټولني بدله شي. په دې مانا چي د تولید وسایل دولتي وي، خو نه د خلگو په گټه، بلکې د څو دولتي بوروکراتانو په گټه، خو د خلگو حاکمیت د سیاسي بنسټونو په را منځته کولو سره ستالین تر پایه بریالی او ورته فارغه نه شو. هغه به تل ویل چي د نظریې نه شتون نور زموږ مرگ دئ.

تر ده وروسته داسي کلیشه راووتل، هر څه چي دولتي وي، یعنې سوسیالیستي دي. په انگلستان او امریکا کي د وروستیو بحرانونو پر مهال دولتونو د بودجې څخه میلیارډونه ډالره بانکونو ته ورکړې او هغه یې یو ډول په خفاء کي ملي کړل، خو نه د خلگو د گټي لپاره، بلکې د پانگوالو د گټي لپاره. ستالین د گوند، دولت او خلگو ترمنځ د مسئلې د حلولو لپاره هم د پام وړ یو څه وکړل. هغه د گوند واک لنډ کړی، خو په دوو برخو کي ټاکونکي ونډه ور تر غاړي شول:

۱ - سیاسي، اقتصادي او ټولنیز مسایل ایډیالوژیک تگلوري ته سمول ۲ - د سوسیالیزم لپاره د کادرونو روزنه او ټاکنه. دا هر څه د خروشچف په وخت کي، بیرته بدل شول. خروشچف د تصفیې پر مهال د گوند ښه ترینه کاردونه، هر یو مولوتوف، کاگانویچ، بریا، کراوشکین، زوریف او نور د صحنې څخه لیري کړل. د خروشچف لخوا اقتصاد ته څو گونی حاکمیت راغلی. د ستالین په دوران کي د تخصصي مدیریت اصول ښه پر ځای کېدل، خو وروسته عمودي مرکزیت له منځه ولاړئ. په ۱۹۵۷ کال کي خروشچف د خلقي اقتصاد په اصلاح لاس پوري کړی، چي ماهیت یې د سیمه ائیز مدیریت شدید تقویه کول ول. د یادو شوراگانو په جوړېدلو سره، تخصصي وزراتونه منحل شول. د عمومي اقتصاد مرکزي – عمودي مدیریت د شاخصونو د نه شتون له کبله کمزوری شو. د ستالین په دوران کي په درانه صنعت کي د پیسو او توکو مناسبات نه وه، خو خروشچف دا تابو ماته کړه. د ستالین په وخت کي، کرنیزه ټکنالوژي او ټراکټوران نه مستقیماً کالخوزو ته، بلکې دولتي - تخنیکي بنسټونو ته ورکول کېدل او کالخوزونو د قرارداد له مخي یوازي د هغو څخه گټه اخیستل، خو په ۱۹۵۷ کال کي دا کار ودرول شو او کالخوزونه یې اړ ایستل، چي کرنیز اوزار رانیسي. په ۱۹۵۷ کال کي د شوروي

اتحاد د وزیرانو شورا د پرېکړي له مخي، ټول کرنیز توکي د توکو او پیسو مناسباتو ته واوښتل. هماغسي چي ستالین یې وړاندوینه کړې وه، په کرنیزه برخه کي پاشلتیا را منځته شول او د ټکنالوژۍ ظرفیت ښځي کم شو. د هغه په مقابل کي ماشینونه تر اندازي زیات ورته تولید شول. اکثریت کالخوزونه داسي حالت ته ورسېدل، چي د نوی ماشین آلاتو رانیول خو پرېږده، د دولتي پور ورکولو ځواک یې هم نه درلودئ؟

د درنو صنایعو لپاره د سوسیالیستي اقتصاد میکانیزم د لیبرمان او کاسیګین په دوران کي وټکول شو. په ۱۹۶۵ کال کي نوي سمونونه عملي شول، چي څلور اساسي ټکي یې دادي:

۱ – دا سمونونه د ارزښت شاخصونو ته نژدې شوه او طبیعي شاخصونه یې پرېښودل. دا کار د ستالین په دوران کي د سپما لوی را منځته شوی سیستم له منځه یووړئ.

۲ – د عایداتو د وېش د ټولنیزو شکلونو (د لګښت بنسټ، د سوداګریزو توکو کښته بیو) پر ځای خصوصي او ډله ائیز شکل را منځته شو. تر هغه وروسته جلا – جلا د موسساتو لوړ عاید ته حساب کېدئ، نه په ملي سطحه عمومي عاید ته.

۳ – په دولتي کچه یو سکټور پالنه را منځ ته شوه. هري برخي ته جلا – جلا زیات موسسات را منځ ته شوه. هرې موسسې او بنسټ د خپل ځان ګټو ته پام کوئ. میخایل انتونوف په دې اړه لیکي:

«د تولید پر وسایلو دولتي مالکیت چي د هغه مهال، د اقتصاد د برخي د متخصصینو سره وو؛ نور یوه واحده پدیده نه وه، بلکې د انحصارونو، وزارتونو او موسساتو تر لاس لاندي وه او هر یوه د خپلي ګټي لپاره کار کوئ.»

۴ – د بودجې څخه موسساتو ته د پیسو ځانګړي کول ددې لامل شول، چي د تولیدي ټولګو او خلګو تر منځ یو ټکر را منځ ته شي. تولیدي ټولګي یو مخ پر دولتي بودجې باندي تکیه شولې او خپل صندوقونه یې تش شول.

د کاسیګین د سمونونو سره، بیا په شوروي اتحاد کي د [لګښت پالني] روحیه را منځته او ښه پسي پراخه شول.

د وخت بهرنیو مطبوعاتو چي په دې پوهېدل دا سمونونه به په نهایت کي کومي خواته ولاړ شي؛ د هغو سمونونو ښه ستاینه یې کوله. حیرانونکې نه ده، چي د شوروي اتحاد او سوسیالیزم جیوپولټیکو دښمنانو د سمونونو ستاینه کوله؟

سوسیالیستي صنعتي کېدنه په ۱۹۹۱ کي د ګورباچوف د چټکي خصوصي کولو د سمونونو سره له منځه ولاړل او په دې ډول یې هغه سوسیسالیستي موډل له منځه یووړئ. اوس تاسي پرېکړه وکړئ، چي سوسیالیزم مات شو، که په سوسیالیزم کي لیبرال سمونونه؟

پر وچکالۍ به هم برلاسي کېږو!

رې امليانوف

د ۱۹۴۰ لسيزې په وروستيو کې، د شوروي اتحاد په اروپايي برخو کې داسي پوسترونه چاپ شول، چې په هغو کې د ستالين شاته شنه ځنګلونه نقاشي شوي او پر هغو انځورونو ليکل شوي وه: «پر وچکالۍ به هم برلاسي کېږو!!!»

تر دې پوسترونو مخکې، د شوروي اتحاد د وزيرانو شورا او کمونسټ ګوند مرکزي کمېټې لخوا هغه فرمان چې د «د خاورې د ساتنې لپاره د ځنګلونو د ايښودلو، د څړ ځايونو پراختيا او د کرنيزو محصولاتو د دوامداره ښه محصول لپاره په غرنيو، ځنګلي او دښتي سيمو کې د اوبو د لويو ډنډونو جوړولو» په اړه وو؛ هم د شوروي اتحاد په مطبوعاتو کې خپور شوی وو. هغه طرحه څه وخت وروسته په مطبوعاتو کې د «د طبيعت د لاندي کولو [په طبيعت باندې د انساني برلاسۍ] ستاليني طرحې» په نوم هم ونومول شوه.

نن ورځ د پانګوالۍ تبليغ کونکي وايي، چې سوسياليزم چاپېريال ساتنې ته پام نه کوئ، واقعيت خو دادئ چې سوسياليزم د چاپېريال ساتنې لومړنۍ طرحه جوړه کړې وه، چې خورا پراخ او حيرانونکي اړخونه يې درلودل. د پوهانو له قوله لس زره کاله مخکې، د ځمکې ۶۰ سلنه ځنګلونو نيولې وه. سل کاله مخکې ۳۰ – ۴۰ سلنې ته را کښته شول، خو د شلمې پېړۍ په منځنيو کې دا اندازه ښخې ۲۴ سلنې ته ورسېدل. د هغه سربېره دا ځنګلونه اوس هم ډېرې سرچينې لري. نن ورځ، تر ۳۰۰ زره ډېر ډول – ډول بوټې په ځنګلونو کې پيدا کېږي.

په ۱۹۴۸ کې اکاډميسين سوکاچوف د ۱۹۴۸ کال د فرمان په اړه د خپلو توضيحاتو په هغه مقاله کې چې د «پر طبيعت د برلاسي کېدو ستاليني طرحه او د هغه په تحقق کې د شوروي اتحاد د علومو د اکاډمۍ ونډه» تر عنوان لاندې يې خپره کړې وه؛ داسي ليکي:

«د ځنګلونو لړۍ، د هغه شاوخوا سيمې پر هوا باندې هر اړخيزه اغېزه لري. د باد لورى اړوي او تېزوالى يې کموي، د خاورې د تبخير مخه نيسي، د واورې ښويېدنې مخه نيسي، د هوا په تودوخې او خاوره کې د کښت او کرنې لپاره مساعد شرايط منځته راوړي او د خاورې د فرسايش او بادېدو مخه هم نيسي.»

اکاډميسين زياتوي، چې دا پلان د کرنيزو توکو په زياتوالي کې ډېره مرسته وکړه، غله ۲۰ – ۳۰ سلنه، د بڼوالۍ محصولات ۵۰ – ۷۵ سلنه او بوټې ۵۰۰ – ۱۰۰ سلنو پورې په کمې او کيفي شاخصونو سره زيات شول. ځنګلي لړيو، هماغه ځوانۍ د دوران څخه، تر ايښودلو ۳ – ۵ کاله وروسته خپلې مثبتې پايلې وښودلې.

د طرحې له مخې، په ۸ ناحيو کې، تر ۱۹۶۳ کاله پورې د ۸ ميليونه هکتاره ځنګلونو ايښودل پلان شوي وه، چې هغوی د سويل ختيځ د وچو بادونو مخه نيولای شوای. د ۹۰۰ کيلومتره په اندازه لومړنۍ لوړه ځنګلي لړۍ د والګا سيند په دوو غاړو کې د سارتوف څخه تر استراخانه پورې کښېښودل شول. دوهمې برخې يې د ۶۰۰ کيلومتره اوږدوالي درلودئ او د پنزا څخه تر کامنسک ښار پورې غځېدل. دريمې ناحيې اويا کيلومتره اوږدوالی درلودئ او د کائيشن څخه تر ستالينګراډ پورې غځېدلې وه. څلورمه ناحيه ۸۵۰ کيلومتره د چاپايوسک څخه تر ولادمير - والګا پورې رسېدل. پنځمه ناحيه د ستالينګراډ څخه تر چرکاسک پورې وه، چې ۵۷۰ کيلومتره اوږدوالی يې درلودئ. شپږمه ناحيه ۱۰۸۰ کيلومتره وه، چې د اورال د غرونو د جنوبي برخو څخه يې د خزر تر بحيرې پورې اوږدوالی درلودئ. اوومې ناحيې ۹۶۰ کيلومتره اوږدوالی درلودئ او اتمې هم ۵۰۰ کيلومتره د ډُن د ښار او سواحلو پر شاخوا وه. د ځنګلونو دا لړۍ د وچو ځمکو، غرونو، رغونو، دښتو او لوړو او کښته سيمو کې تېره شوه او د هغه فرمان په تعقيب د ځنګلونو او شاخوا کرنيزو توليداتو د ودې لپاره ۴۴۲۸۸ د اوبو ډنډونه هم جوړ شول. دا ډنډونو د اوبو د بېځايه بهېدني مخنيوی کوئ او د اوبو لويه زېرمه يې د احتمالي وچکالۍ په وړاندي جوړه کړې وه.

د ځنګلونو د ايښودلو لړۍ د سړې جګړې په دوران کې

په ۱۹۴۸ کې چې د طبيعت د تسخير طرحه اعلان شول؛ د شوروي اتحاد لپاره سخت وختونه ول. د ملګرو ملتونو په سر مشريزه ناسته کې د شوروي اتحاد هيئت آی ويشنسکي، د نوموړي کال د سپټمبر پر ۲۵ د امريکا د دفاع وزير فورسټول، د جګړې وزير رويال، او د برټانيې د هوايي ځواکونو د مرستيال هغه خبرې، چې پر شوروي اتحاد د حملې په اړه يې کړي وي؛ وڅېړلې. ويشنسکي دا توضيح کړله، چې لويديځ هيوادونه غواړي مسکو، خارکوف، کيف او لنينګراد په لويو اټومي بمونو باندي بمبار کړي. هاغه فورسټول چې ويله يې شورويان پر موږ حمله کوي او موږ بايد وار د مخه کړو؛ يو کال وروسته د واشنګټن په کوڅو کې ځغستل او ناري يې وهلې، چې هلئ د شورويانو ټانګونه راغلل. بيا چې يې سر را پورته کړئ په يوه رواني روغتون کې بستر وو، آخر يې د روغتون له کړکۍ څخه هم ځان لاندي واچوئ. د شوروي او سوسياليزم څخه د دوی بېره دغسې زياته او بې موردې وه. په هغه وخت کې د شوروي اتحاد سوسياليستي جمهوريتونو په دې اړه لازم اطلاعات نه درلودل چې امريکا د [چاريوتر] محرمانه پلان جوړ کړی وو او د هغه له مخې يې د شوروي اتحاد اويا ښارونه د جګړې په اولو درو ورځو کې په ۱۳۳ اټومي بمونو ويشتل او د دوو کالو په جريان کې يې ۳۰۰ نور اټومي بمونه په نظر کې ورته نيولي ول، چې په هغو ټولو به شوروي اتحاد تورانوي او د ځمکې له کُرې به يې ورک کوي. په ۱۹۴۸ کې د لويديځو هيوادونو د اتحاد د تړون لاسليکول او د شوروي اتحاد په شاوخوا هيوادونو کې د پوځي اډو جوړول، شوروي اتحاد دې پايلې ته ورسوئ، چې لويديځ حتماً ګوذار کوي. په دغه

وخت کي لویدیځ د برلین بحران هم را منځته کړی وو. د یادوني وړ ده، چي شوروي اتحاد او سوسیالیستي بلاک لا دغه مهال اټومي بمب نه درلودئ او نه یې ددې وړتیا درلودل، چي په لویدیځو هیوادونو کي لیري موخي په نښه کړي. د شوروي اتحاد رهبری ددې سربېره خپل ساړه ماغزه ساتلي وه. ستالین په ۱۹۴۸ کي د پراواډا ورځپاڼي د خبریال سره په مرکه کي د لویدیځ د تېري کونکو سیاستونو په اړه خپله اندېښنه نه کړل پټه او داسي یې وویل:

«د امریکا او انگلستان د مشرانو اوسني سیاستونه تېري کونکي دي او یوه نوې جگړه را منځته کوي.»

ستالین د داسي کړو – وړو په ارزیابۍ کي وویل:

«دا هر څه د نوي جنگ د جوړونکو د ماتي لامل کېدای شي. دوی په دې کارونو سره د خپلو ملتونو او د نړۍ د ټولو ډموکراټیکو ځواکونو ملاتړ له لاسه ورکوي. د نړۍ د سوله غوښتونکو ځواکونو لاسونه تر هغه ډېر اوږده دي، چي جنگ غوښتونکی چرچیل یې وغواړي پرې کړي.»

په سوسیالیزم کي د خلگو گټو ته د شته ژمنتیا پر بنسټ، د طبیعت د تسخیر ستالیني طرحه، د اوبو د برېښنا کوټونو او بندونو په جوړولو، د اوبو رسوني او اوبو لگوني کانالونو او نورو تدابیرو په واسطه په خورا چټکۍ سره ترسره شول، خو ځیني اړخونه یې لا پاته او په پلان کي وه. د بېلگي په ډول د دنپر پر سیند باندي، د کاخوفسکي د بند جوړېدلو پلان، چي د اوکراین جنوبي دښتو او د کریمیا شمال دښتونو ته یې اوبه ور رسولای او ټول یې شنه کولای شوای. د آمو اوبو ته د دوو لویو بندونو پلان جوړ شو. نوي پلانونو په خلگو کي نوي هیلي پیدا کړې او هرې خواته د ونو او بوټو د اېښودلو او کرلو خبري وې. د زرغونولو یوه سوسیالیستي او خلقي انگېزه خپره شوې وه. د وچو – طوفاني بادونو په وړاندي د ځنگلي کمربندونو جوړول د سوسیالیزم په دوره کي په شوروي اتحاد کي ډېره وده وکړه او په دې برخه کي هم سوسیالیزم خپل موثریت وښودئ. په ۱۹۱۷ کي د دښتونو څخه د ساتني لپاره ۱۱ ځنگلي لړۍ وې، چي دا شمېره په ۱۹۴۱ کي ۴۶۸ لړیو ته ورسېدل. د بیا رغوني پر مهال هم د ښارونو زرغونوالي ته بنسټیز پام کېدئ.

پر طبیعت د برلاسي کېدلو د طرحي هېرول

د شوروي اتحاد ولسونه په دې نه وه خبر، چي دا طرحه به پاتېږي. د ستالین تر مړیني درې اونۍ وړاندي ښکاره شوه، چي نوي لوړ پوړي گوندي چارواکي خروشچوف، د کلکو - شاړو ځمکو پر کرلو ټینگار کوي او تر خپل لاس لاندي سیمو کي یې پر کلکو - شاړو ځمکو زړي شیندلي، خو لومړني ترتیبات یې په پام کي نه وه ورته نیولي. بریژنیف چي کله د قزاقستان د کمونسټ گوند دوهم منشي وټاکل شو؛ په خپل کتاب کي یې د وچو ځمکو په اړه ولیکل:

«دا وچي او شاړي ځمکي تر هغه کلکي وې، چي موږ يې په اړه فکر کوئ. دا ځمکي د وخت په تيرېدو سره نور هم کلکېږي. ددې خاورو پسته کول ډېر سخت وه. تخمونه ژور نه تلل.»

البته چي په ځينو برخو کي شاړي او کلکي ځمکي حاصلات ورکړل او هلته کرنه، کورونه او بندونه جوړ شول، خو دا کار په ټولو برخو کي د ښې پلان جوړوني پرته ناشونی وو. بريژينيف خپله وايي، چي په ۱۹۵۳ کي د زړو د شيندلو وروسته، په ۱۹۵۵ کي زموږ ټولي خواری عبث ولاړې او وچو بادونو، بې وخته سېلابونو او نورو آفتونو محصولات يو مخ خراب کړل. دلته وه، چي د دغو شاړو ځمکو د کرلو لپاره د کمربندو شتون حس شو او ستالين يوه پلا بيا خپل تاريخي برات ترلاسه کړ، ځکه خو هغه اول طبيعت ته د اېښودلو شويو ځنګلونو په واسطه خنډونه جوړول او بيا يې شاړي ځمکي کرلې. بنديکتوف د شوروي اتحاد د وخت د کرني وزير د ريژونيستې خروشچوف د هغو منفي نوښتونو، چي پر شاړو ځمکو يې زړي وشيندلې، په اړه وايي:

«موږ په ۱۹۵۰ کلونو کي د کرني لپاره هر څه درلودل، خروشچف لاربښوونه وکړه، چي شاړي ځمکي دي وکرل شي، موږ هغه وکرلې، په پيل کي کي محصولات ښه وه، هغه موږ مست کړلو، خو وروسته لوی تاوانونه راورسېدل. موږ د مسئلې عمق او ژورو ته نه وو ورغلي. سطحي فکر مو کوئ.»

د خروشچف په راتلو سره د ځنګلونو د ايښودني پلان پاته شو او پر هغه ځای ودرېدئ، اېښودل شوي ځنګلونه يوازي د بوټو ټالونه شول. د شوروي وروسته رهبری هم چندان پام ورته ونه کړئ او د پانګوالی په راتګ او د شوروي اتحاد د پر شاتګ سره خو بيا ښځي هر څه له منځه ولاړل، اوس يوازي د ونو وهل شوي تنې ولاړي دي.

لومړنی سور او زرغون!

ن . ګالوبچیکوف

د ستالین تر رهبرۍ لاندې په سوسیالیستي شوروي کې د یوې حیرانونکې بریا په اړه لیکنه چې ډېره کمه یادونه یې شوې ده.

د دوهمې نړیوالې جګړې وروسته واقعیتونه: د سوسیالیستي ټاټوبي ۲۷ میلیونه وګړي ووژل شول. د شوروي اتحاد ۲۵میلیونه وګړي بې کوره شول. درې پر یو بشري سرچینې مو له لاسه ورکړې. د جګړې ورانۍ او ویجاړۍ یوې خواته پاته وې، چې په ۱۹۴۶ کال کې یوه ګواښونکې وچکالي هم راغله. هغې وچکالۍ بلغاریا، یوګوسلاویا، رومانیا، هنګري او اتریش مضبوطه وځپل. په لیرې ختیځ او سایبریا کې بیا د ډېرو بارانو له کبله کرنیز محصولات له منځه ولاړل. په ۱۹۴۶ کال کې د کرنیزو تولیداتو اندازه د جګړې څخه مخکې کلونو نیمایي ته هم ونه رسېدل. وچکالۍ درانه زیانونه هم درلودل. د هغه په ترڅ کې میلیونونه کلیوال ښارونو ته ولاړل، ځکه په ښارونو کې لږ تر لږه د دولت لخوا د خواړو د وېش سیستم موجود وو. ددې سربېره، شوروي اتحاد د غلې دانې لس سلنه محصولات هغو هیوادونو ته استول، چې تازه پکښې سوسیالیزم جوړېدئ. یوه برخه بیا د احتیاط له مخې، د بلې احتمالي جګړې د پیل لپاره د دولت لخوا زیرمه کېدل.

که فرض کړو، د روسیې ننۍ لېبراله رهبري وای، دا رهبرۍ به په هغه حالت کې څه کړي وای؟ خو ښکاره ده چې د اړینو توکو بیې یې جګولې. هر سړی په دې پوهېږي، چې د یوه اقتصادي توکي په نه شتون کې که یې بیه لوړه شي؛ خپله پیدا کېږي! بل به یې دا کړي وای، چې د کار کونکو حقوق به یې ور کمولای او د تقاعد موده به یې زیاته کړې وای، خو......

خو د بېسواده لېبرالانو په اصطلاح [ستالیني استبداد؟!] بیا په هغو شرایطو کې څه وکړل؟ د خوراکي موادو بیې کال په کال لا کښته سوې او د بیو کښته والي ټولنیزه هوساینه را منځته کول. د کار کونکو حقوق هم کال په کال زیات شول.

ربښتیا، ستالین او ملګرو یې د فساد سره څنګه مبارزه کوله؟ دا مبارزه داسې نه وه، چې جنایتکاران پر دوو برخو ووېشي: خپل او پردي! خپل د غلا او فساد حق لري، خو پردي نه. هغه پیسې چې د جګړې وروسته په بانکونو کې د دولتي کار کونکو او نورو سره وې او دوی پیدا کړي وې؛ ټول د یو خاص میکانیزم له مخې مبادله شولې. که تاسې په بانک کې ۱۶ زره روبله درلودل؛ ۱۲ زره روبله مو کارولای شوای. په جګړې کې ځینو خلګو توري

پیسې پیدا کړې وې. دا پیسې د جګړو په کرښو کې د غنیمتونو د مبادلې او نورو لارو پیدا کېدلې. د تبادلې میکانیزم د خلګو د اکثریت په ګټه تمام شو. ددې کار سره نوې پیسې هم عرضه شولې.

پر طبیعت د برلاسي کېدلو طرحه

د ۱۹۴۷ کال وچکالۍ حکومت دې ته اړ ایستئ، چې په راتلونکې کې د داسې وچکالیو د پېښېدو مخنیوی وکړي. په ۱۹۴۸ کال کې د شوروي اتحاد د وزیرانو شورا او د کمونسټ ګوند د مرکزي کمیټې فرمان «د خاورې د ساتنې لپاره د ځنګلونو د ایښودلو، د څړ ځایونو پراختیا او د کرنیزو محصولاتو د دوامداره ښه محصول لپاره په غرنیو، ځنګلي او دښتي سیمو کې د اوبو د لویو ډنډونو جوړولو» په اړه صادر شو. دا طرحه د اکاډمیکو پوهانو تر رهبرۍ لاندې چې مشري یې ترافیم دیسناویچ لیسنکو کول تدوین شوله. دا خورا بنسټیزه طرحه وه، چې اوسمهال که یې د کرنې په برخه کې لږ اغېزمنتیا پاته ده، طبیعي ښکلا یې هم ورسره شته. ددې طرحې له مخې په هره سیمه کې باید، تر کنټ لاندې ځمکو لپاره ځنګلي لړۍ او ډنډونه وي. په یاده طرحه کې داسې وړاندوینه کېدله:

۱ – د ځنګلي لړیو د یوې شبکې جوړول د ٦ څخه تر ۲۰۰ متره پورې مستطیل شکله عرض سره، چې ویالې شاوخوا پر را ګرځېدلې وي.

۲ – د اوبو د حوضونو جوړول

۳ –کرنې ته د ځمکې د تیارولو لپاره د وښو او شفتلو کرل

د ځنګلونو په ایښودلو سره، د ځمکې د سطحې اوبه د ځمکې تل ته کښته شولې. د دولتي ځنګل ایښودنې ترڅنګ په کرنیزو تعاونیو او خصوصي ملکیتونو کې هم ددا پلان عملي کول په کار وه. د ۴۴۲۲۸ ډندونو او کوچنیو بندونو د رغولو پلان جوړ او پلې کېدل یې پیل شول. د هغو څخه ډېر بندونه د کرنیزو تعاونیو لپاره د برېښنا د تولید یوه کوچنۍ وسیله هم ګرځېدلې وه. د ځنګلونو کرنې وکولای شوای، د روانو اوبو مخه ونیسي، رطوبت او لنده بل را منځته کړي او د هغه په مرسته د وچو او تودو بادونو مخنیوی هم وکړي. د واورو لپاره هم ترتیبات ونیول شول. ددې طرحې محتوا عبارت وه: [د چاپېریال د ساتنې او د دوامداره کرنیزو محصولاتو د اخیستلو لپاره د طبیعي بدلونونو په وړاندې خنډ جوړول] دا طرحې چاپېریالي بیلابېل والی او ښکلا هم را منځته کړل. ځنګلونه په راتلونکې کې د لرګو یوه ښه سرچینه هم کېدل. نوموتي لیکوال ولادمیر چیولوخین په دې اړه لیکلي وه: «نړۍ ددې طرحې لویوالي ته ګوته په غاښ پاته شول.»

په امریکا، افریقا، کاناډا، چین او نورو هیوادونو کي هم د عیني طرحې څخه وروسته ګټه واخیستل شول ، خو څوک یې یادونه نه کوي چي ددې تاریخي ریښه چیري ده؟

پر طبیعت د برلاسي کېدو د ستالیني طرحې پر بنسټ، د ۱۹٦۰ کلونو پوري شوروي اتحاد د خوراکي توکو له اړخه په هر اړخیز ډول نه یوازي پر خپل ځان بسیا کېدئ، بلکې د نړۍ په کچه د خوراکي توکو پر تر ټولو لوی تولیدونکي باندي هم بدلېدئ. هغه مهال سوسیالیزم فوق العاده وده کول او پانګوالي د ډول – ډول بحرانونو سره مخ وه؛ ځکه خو باید شوروي اتحاد د ځمکي د نیمي کُرې لپاره خواړه تیار کړي وای.

د طرحي له منځه تلل

خروشچف پر هر هغه څه چي د ستالین نوم پوري وو؛ په ډېر قاطعیت سره له منځه یووړل. هماغسي لکه نن ورځ، پر هر څه چي د سوسیالیزم ټاپه وي؛ له منځه ځي. د خروشچف د امر سره سم د ټولي طرحي د عملي کېدلو کار ودرېدئ. نه یوازي دا چي نوري ونې یې نه کښېنولې، بلکې د هغو تنې وهل لا پیل شول، خو تر نن ورځي پوري هم د هغو ونو څخه ځیني یې پاته دي او خپله دنده ترسره کوي. د کبانو د روزلو لپاره جوړ شوي ډنډونه او حوضونه وچ شول. تراوسه هم په پخوانیو کرنیزو تعاونیو کي د اوبو د کوچنیو بندونو د برېښنا د تولید ځیني ماشینان پاته دي. دا وو سوسیالیزم!!!

د خروشچف او ریژیونیستانو د واک ته رسېدلو سره، چي ستالین ځینه او د ستالین بدنامي پیل سول (ماهیتاً د سوسیالیزم د بدنامی هڅي وې - ژ) د یادي طرحي په اړه هم ناوړه تبلیغات وشول. د ځنګلونو لړۍ د تورو خاورو لرونکو سیمو د تودوخي د زیاتوالي لپاره خوراګتور ثابت شول. خروشچف د ستالین غونډي د لومړنیو تدابیرو پرته پر ځمکو باندي تخمونه وشیندل، دا کار نه یوازي حاصلات زیات نه کړل، بلکې ځمکي یې خرابي لا کړې. دا وو چي په نړۍ کي د غلې دانې د ستر تولیدونکي په توګه سوسیالیستي شوروي اتحاد خپل ځای لاس ته رانه وړئ او د ستالین او بلشویکانو طرحه پاته شول. په ۱۹٦۳ کال کي شوروي اتحاد، خپل د زرو د زیرمي یو پر څلورمه برخه د نورو هیوادونو څخه د غلې دانې پر رانیولو ولګول. د لویدیځ او امریکا سره، د وسلو سیالۍ هیڅکله د سوسیالیستي شوروي ملا نشوای ماتولای، دا کار د خوراکي او لومړنیو توکو د نه شتون څخه وشو! هغه هم په طبیعي ډول سره نه، په تصنعي ډول سره!

د ستالین دا طرحه د انسان او طبیعت ترمنځ د یوې عقلاني اړیکي ټینګول وه. سوسیالیزم د طبیعت سره په مبارزه کي او د انسانانو د موړوالي، هوسایني او رفاه لپاره تر بل هر سیستم مخکښ، پیاوړی او ښه دئ. دا یوه تشه نظریه نه، په اثبات رسېدلی عیني واقعیت دئ.

دریم څپرکی

ستالیني نظریات او د منتقدینو بدیلونه او لاسته راوړني(؟) یې

د ستالین د زیږېدنې د ورځې په مناسبت

گنادي زوگانوف

د ۲۰۱۰ کال، د ډسامبر یوویشتمه، د جوسیپ ستالین د زیږېدنې ۱۳۱ کلیزه ده، چې له بده مرغه په سم ډول ونه لمانځل شول. ستالین چې ملگرو یې په ځوانۍ کې [کوبا] بلل، په گرجي ژبه کې ماته نه خوړونکي ته وایي. دی د نړیوال کمونستي غورځنگ یو مشهور شخصیت وو، چې کولای شو ووایو، یوازینی سیاسي شخصیت دئ چې نوم یې هم د ژوندانه په دوران کې او هم د مړینې څخه ۶۰ کاله وروسته پر ژبو باندې سته او وي به هم. د علمي سوسیالیزم پیروان او د ټولنیز عدالت د تامین د لارې مبارزین دده څخه په نېکۍ او درناوي یادونه کوي. فکر کوم د ستالین څخه، د پانگوالۍ د لویو او کوچنیو سیاستمدارانو، نظریه ورکونکو، تحلیل کونکو، څېړونکو او لیکوالانو د کرکې اصلي علت، چې له بده مرغه یوه لویه برخه چپیان یې هم په ځان کې را نغاړلي دي، دادئ چې ستالین د لومړنۍ سوسیالیستي ټولنې رغاوی یعنې په تولیدي مراکزو او موسساتو، ځمکو، ملي شتمنیو او د ځمکې پرمخ او ځمکې لاندې، د خصوصي مالکیت د لغوې پروسه د بشر په تاریخ کې رهبري کړل او د روسیې ورانه امپراتوري یې د پانگوالۍ د سیاسي، اقتصادي او فرهنگي اغېزو له منگولو بهر راوایستل او د سوسیالیزم له لارې یې داسې لوی ځواک ورڅخه جوړ کړ، چې هیڅ کومه نړیواله ستونزه او مسئله د هغه د گډون پرته نه شوای حلېدلای. د زیاتوني پرته، باید ووایم چې د نړیوال سوسیالیستي سیستم تر نړېدلو وروسته کلونو کې، ما د خپل وس او توان په اندازه، د سوسیالیستي رغاوي د دوران او د ستالین د سیاسي شخصیت په اړه ډېر مطالب ولیکل یا وژباړل او د هغه اصلي دلیل همدا وو، چې زما په نظر هر بې غرضه انسان، چې خاصې گټې یې د ختیځ سوسیالیستي بلاک په نړېدلو کې نه درلودې او که یې د پخوانیو سوسیالیستي هیوادونو مسخه شوې څېره په اتیایمو کلونو کې او د هغوی بد وضعیت د آزاد بازار د سیستم وروسته لیدلی وي؛ قطعاً به د ستالین او بلشویکانو په اړه ډېر عادلانه قضاوت ولري. ستالین چې تر لنین وروسته یې د بلشویکانو د گوند رهبري پر غاړه واخیستله، تر هر څه وړاندې، د نړۍ په تاریخ کې د لومړني سوسیالیستي جمهوریت په رغاوي او بیا د ملي آزادۍ د تیورۍ د تدوین او د ملي مسایلو د بنسټیز حل په اړه په تاریخ کې ځان ته یو تلپاتې نوم پرېښودئ. په دې ځای کې د تکراري او نه خلاصېدونکو بحثونو څخه د تکرار د مخنیوي لپاره، زما په نظر د یوه عیني مثال طرحه او د هغه د یو شمېر فرضي نتایجو پر شمېر کولای شو، د دغه تاریخي او نړیوال شخصیت په اړه د دقت او عدالت سمه پرتله وکړو:

راځئ فرض کړو چې یو کمونسټ گوند د رښتینو آزادو، سالمو او رښو ټاکنو په ترځ کې یا د یو ولسي انقلاب په واسطه په یوه فرض شوي هیواد کې واک ته ورسېدئ او وروسته غواړي د خپلو لیرې او نژدې برنامو پر بنسټ، پر تولیدي موسساتو، ځمکو او نورو ملکیتونو باندې خصوصي مالکیت لغوه کړي او د انسان څخه د

انسان ګټه اخیستنه (څېښناک) پای ته ورسوي. په دې صورت کې اړینه ده، د ټولني د څینو برخو عکس العمل ته هم پام وشي، چي سوسیالیزم د خپلو ګټو سره په ټکر کي بولي. په داسي یو حالت کي، د سوسیالیستي دولت د عدالت غوښتونکو پروسو د طرحه کولو لپاره دوه احتماله شتون لري:

اول احتمال – نه پخوا، نه نن او نه په راتلونکي کي، نه یوازي کېږي نه، بلکې د تصور وړ لا نه دي چي پانګه وال، د زرو میلیاردېران، د لویو شتمنیو خاوندان، مالي هِرمونه، د لویو تولیدي موسساتو او صنایعو خاوندان او نور د موجوده واقعیت د پوهېدلو سره د مالکیت ټولنیز کول ومني، او د ټولني د لوی اکثریت په شان په یوه شرافتنمدانه او ګټه لرونکي ژوندانه باندي لګیا سي. طبعاً د دې قضیې دغه احتمال خیالي دئ او د کارګرانو او زیارایستونکو د عمومي هرکلي سره به مخ شي، دولت او ټولنه د کومي ستونزي سره د مواجه کېدو پرته د ټولنیز عدالت د برقرارۍ او د ټولو لپاره د امکاناتو د شتون پرخوا ولاړ شي. که داسي ونه شي او پانګوال، څمکوال، او په ټوله کي څېښناکګران د خپلو ګټو د ساتني لپاره دوهم احتمال – یعنې:

- د لیبرالي ډموکراسی د اصولو په اډانې او د بشر حقوقو د اعلامیې د ۱۷ مادې پر بنسټ، د خپل مالکیت او ګټو په دفاع کي به را ولاړ شي.
- که د دوی سوله ائیز لاریونونه پایله ورنه کړي او د سوسیالیزم مخالفین د خپلو څواکونو په سازماندهی سره، مثلاً لاس وسلې ته وروړي او د خپلو ملاتړ کونکو څخه هم په کورني او هم په نړیوال مقیاس کي مرسته واخلي او د کورنیو جګړو ورانونکي اورونه به بل کړي، او په جګړې کي بیا ماته هم وخوري.
- که په کورنیو جګړو کي تر ماتي وروسته په حاکم ګوند کي د نفوذ له لاري د کارګرانو او زیار ایستونکو حاکمیت مخته یوسي او د خپلو څواکونو د مخفي سازماندهی سره، د سوسیالیستي رغاوي په لاره کي جدي خنډونه جوړ کړي، او د دوسیې جوړولو، بدنامولو، د درواغو د شهادتونو د وړاندي کولو او نورو لارو، د صادق ترینه ګوندي مقاماتو وژنه وکړي؛ په دې صورت کي، کومه ښه او رغونکې لاره کولای شي د سوسیالیستي ټولني رغاوي ته ولاړه شي؟ هم هغه وخت او هم اوس به ستاسي وړاندیز څه وي؟

زما په نظر د دغسي توصیو په وړاندي کولو سره د سوسیالیستي ټولني د برقرارولو په لاره کي هم کولای شو د ستالین د تاریخي شخصیت په اړه او هم د سوسیالیزم د رغاوي په پېښو کي په ښه ډول سره قضاوت وکړو او هم د اوس او هم راتلونکي لپاره اغېزناکي طرحي ولرو. دغسي منطقي چلند کولای شي هم ګوند او هم د کارګرانو او زیار ایستونکو دولت د خطاګانو او تېروتنو څخه وژغوري او د ټولنیز عدالت د دایمي مخالفانو هڅي چي د دښمنانه تور لګولو له لاري یې کوي؛ د سوسیالیزم د رغونکو په وړاندي خنثی کړي. پاته دي نه وي، چي د قضیې دوهم احتمال، د شوروي اتحاد د غمجنو پېښو انځور د سوسیالیزم د رغاوي پر مهال وړاندي

کوي، چي بیلابېل عوامل، له هغو څخه د علمي سوسیالیزم د لارویانو مېلیوني وژني، یعني کورنۍ جگړې او دوهمي نړیوالي جگړې کې د بلشویکانو وژني او بیا وروسته د ستالین د وژني د ټولنیز عدالت د دښمنانو لپاره مساعده زمینه منځته راوړل، چي په پای کي د خصوصي مالکیت او د انسان څخه د انسان د استثمار پلویان د کمونستي گوند پر ارگانونو باندي د کاملي ولکې په ترلاسه کولو سره، د ۸۰ لسیزي پرمهال، د سوسیالیزم انحلال او د پانگوالی بدرنگه ترینه او بد شکله ترینه ډول یې په ۱۹۹۱ کي اعلان کړ او د علم، ټکنالوژی، تولیدي صنایعو او پرمختللو علمي موسساتو په له منځه وړلو سره یې سوسیالیستي هیوادونه، د بازار په بې بندو باره سیستم باندي واړول، چي د هغه په ترڅ کي د بیکارۍ، بې حقوقی، فقر، لوږي، اعتیاد، فحشاء، بې کوری او نور ټولنیز مفاسد په پخواني سوسیالیستي ټولنو کي را منځ ته شول. سم په همدغو شرایطو کي، په ستالین او سوسیالیزم باندي حمله، د ټولنیز عدالت د رغاوي د دورې پر رهبر باندي، چي د اکتوبر د انقلاب د بریا له هماغه اوایلو څخه په ډېر شدت سره شروع شوې وه، په مراتبو لا پسي زیاته شول. که پر هغه څه چي وویل شول، دا هم زیاته کړم چي د سوسیالیستي ضد فعالیتونو په ټوله دوره کي، کورني د انقلاب ضد ځواکونو ته د هر ډول سیاسي، فکري او تبلیغاتي ملاتړ لپاره نړیوال امپریالیزم هم لاس ورکړ او خپل ټول امکانات یې هم د سوسیالیزم د ژوند په دوره کي او هم د هغه د تخریب وروسته، د گوند، ولسي دولت او د هغه د رهبر د بدنامولو لپاره پر کار واچول، ددې تحلیل وروسته موږ دا پرېکړه ښه کولای شو، چي د ستالین ځېني دایمي ماهیت پر ټولنیز عدالت باندي د تېزابو پاشل دي؛ که بل څه؟

په سوسیالیستي ټولني کې ستالیني طبقاتي نظریه او د هغې تاریخي اهمیت

ددې لیکني څخه اصلي موخه، د طبقاتي مبارزې په اړه، په ستالیني نظریې او د هغه په تاریخي اهمیت باندي پوهېدل دي. ولي مو دا موضوع وټاکل؟ عوامل یې دادي:

اول دا چي معاصر ټولنیز علوم هڅه کوي ستالین یوازې د یوه سیاستوال په توگه وپېژني او د ستالین تیوریکي میراث د مارکسیزم په خزانه کي لږ پېژندل سوی او په عملي ډول تر تحقیق او څېړني لاندي نه دی نیول شوی.

دوهم، د ۱۹۲۰ – ۱۹۵۰ کلونو په منځ کي د شوروي اتحاد د رهبری د سیاست د درک لپاره د هغه دوران د غالبې نظریې د تحلیل او څېړني پرته دا هڅه کومه اغېزه نه لري.

دریم، ددې د اثبات لپاره هڅه چي ستالینیزم یوازې د (اجباري کار د کمپونو) درې اړخیزه کمېټو او نورو څخه جوړ ترکیب نه دئ او د ستالین سیاسي او ایډیالوژیک واقعیت میراث په دې مورد کي نه را لنډېږي. د مارکسیزم د تکامل ستالیني مرحله عبارت وه، د نویو مسایلو له طرحي څخه! هغه نوي مسایل چي تر هر څه وړاندي، د سوسیالیزم د تیوری په برخه کي ستالین د مارکسیزم –لنینیزم خزانې ته ور زیاتي کړلې. لازمه ده چي

ووایم، ټول هغه څه چي ستالین په خپلو ویناوو کي یاد کړي دي او په خپلو نظري آثارو کي یې توضیح ورته ورکړې ده، په عمل کي په اثبات ورسېدل. پر دې بنسټ، ټولي لوړي خبري، زموږ پام د مارکسیزم – لنینزم د ستالیني دورې تکامل ته اړوي. ددې سربېره، د ستالین ټوله جامع او متنوع خزانه د حاضري مقالې په اډانه کي نه ځایېږي. ددې مقالې په اډانه کي موږ د دغه میراث یوازي د یوې برخې (د طبقاتي مبارزې تیوري) توضیح کوو. دې ته په پام سره چي طبقاتي مبارزه د مارکسیزم – لننیزم د خزانې اصلي مسئله ده، په دې سبب، ستالین ددې موضوع اړوند، د مارکسیزم خزانې په غني کولو کي غوښینه ونډه لري. طبقاتي مبارزه د کوڅې او سړک، کورنۍ جګړې یا کودتا مبارزه نه ده. طبقاتي مبارزه، یعني د ټولنیزو طبقاتو نه پخلا کېدنکی ټکر، چي په بیلابېلو شکلونو ترسره کېږي. دلته موږ طبقاتي مبارزه د یوې جلا پدیدې په توګه په پام کي نه نیسو، بلکې په مسقیم ډول به په سوسیالیستي ټولنه کي د طبقاتي مبارزې ستالیني نظریې ته ورشو. د طبقاتي مبارزې ستالیني نظریه په ترتیب سره په تاریخي دوره کي، د پانګوالۍ څخه سوسیالیزم ته د اوښتون په طبقاتي مبارزې او وروسته، د سوسیالیستي نظام د تحکیم پر مهال باندي ویشل کېږي.

د پانګوالۍ څخه سوسیالیزم ته د اوښتون د دورې طبقاتي مبارزه

د پانګوالۍ څخه سوسیالیزم ته د اوښتلو په دوره کي د طبقاتي مبارزې اړوند مسایل، په ۱۹۲۰ – ۱۹۳۰ کلونو کي د بحث وړ تاوده موضوعات ول. بوخارین په دې نظر وو چي (زموږ د تعاوني بزګرۍ اصلي شبکه به د غیر کولاکي تعاوني هستو څخه تشکیلېږي او کولاکي تعاوني ځالې به هم په دې سیستم کي وده وکړي.)

نیکولای بوخارین فکر کوئ، لکه څه ډول چي (کولاکونه او کولاکي سازمانونه د تللو لپاره کوم ځای نه لري) په دې خاطر به هم هغه خپله د سوسیالیستي سیستم د مناسباتو پر بنسټ (وده وکړي.) د بوخارین ددې نظر څخه، په طبیعي ډول دا فرضیې چي متناسبه طبقاتي مبارزه به د سوسیالیزم خواته د پرمختګ او ودې سره په متناسب ډول زیاتېږي او د سوسیالیزم خواته به ځي؛ شکل واخیستئ. زموږ په عقیده، دا فرضیه په کُلي ډول سره سمه نه ده، ځکه هغه طبقاتي مبارزه زموږ د هیواد په تنګ مفهوم کي درک کوله او د هیواد په شاخوا باندي د پانګوالۍ د کړۍ شتون، چي طبقاتي دښمنانو ته یې هر ډول - حتی نظامي مرسته ورکوله، په نظر کي نه نیول. ددې سربېره بوخارین په دې نه پوهېدئ، چي حتی د ځپښناکګرانو یوه کوچنۍ ژوندۍ کتله تر ټاکلو شرایطو لاندي، د نړیوالي پانګوالۍ په ملاتړ سره، کولای شي د ځوان سوسیالیسټ دولت لپاره یو جدي ګواښ وګرځي. ددې پر وړاندي، ستالین یوه بله نظریه وړاندي کړه. د (روسیې د کمونسټ ګوند د کنفرانس د پایلو د کاري ریپورټ له مخې) ستالین پر دې مسئلې ټینګار وکړ، چي زموږ هیواد په دوه ډوله تضادونو: یو کورنی تضاد؛ د پرولتاریا او بزګرانو د تضاد او بل بهرنی تضاد؛ زموږ د هیواد اونړۍ د نورو ټولو پانګوالي هیوادونو ترمنځ تضاد دئ. هغه ددې تضادونو د تجزیې او تحلیل څخه دې پایلې ته ورسېدئ چي:

«د طبقاتو لغوه کول، نه د طبقاتي مبارزې د اور د وژلو له لارې، بلکې د هغه د سخت والي او تازه د ساتلو له لارې شوني دي.» دې پایلې ته په رسېدو سره، زموږ په نظر ستالین خپل تیوریکي نبوغ ښکاره کړی.

څکه دا واقعیت په ډېري آسانی سره د پوهېدو وړ دئ، چې د شوروي حاکمیت د کورنیو جګړو څخه را منځته شوي زیانونه د ۱۰ کالو څخه په کمه موده کې (چې د تاریخي معیارونو له مخې ډېره زیاته کمه موده ده) د بهرنیو دښمنانو د محاصرې په کړی او د دې محاصرې د کړی کورنیو ملاتړو (لویو ځمکوالو) په خپل ټول توان سره هڅه کوله هغه کمزوری او زوړ نظم له سره څخه را منځته کړي؛ بیا ورغول. ددې واقعیت پېټول ناشوني دي. له دې مخې، نن ورځ چې کله د ستالین د نظام د خونخواری(؟!) څخه خبره کېږي، ددې خونخواری؟! طبقاتي ماهیت هېروي. د همدې وضعي سره – سره آیا په هغه شرایطو کې چې طبقاتي دښمنانو د دولتي سیستم بنسټونه ګواښل، د طبقاتي دښمنی لپاره مقاومت ارزښت نه لري؟

لازمه ده دا سپینه کړو، هر حاکمیت او هر دولت د حاکمي طبقې د دیکتاتوری پرته بل شی نه دئ او هره طبقه خپله دښمنه طبقه په خپل طبقاتي دولت او خپلو طبقاتي قوانینو سره، حتی که اړتیا پېښه شي، په غیر قانوني کړنو سره هم د خپلې لارې لیري کوي. دا د تاریخ قانونمندي ده! کارګره طبقه، د شوروي اتحاد حاکمه طبقه، د ستالین د رهبری په دوران کې د تاریخ د قانونمندی څخه استثناء نه وه او د خپل طبقاتي سیاست په ترسره کولو سره، لکه هره بله طبقه او هر بل طبقاتي دولت په شان، خپل طبقاتي دښمنان په ښه ډول سره له خپلې لارې ایسته کړل.

د سوسیالیستي بریاوو پر مهال طبقاتي مبارزه

د منعقده شویو شورا ګانو اتمي (فوق العاده) کنګرې ته په ګزارش کې، د ۱۹۳۶ کال د نومبر پر ۲۵ باندې، ستالین اعلان وکړ چې:

«دا مهال، د انسان په وسیله د انسان څېښناک له منځه تللی دئ، لغوه شوی دئ او سوسیالیستي نظام زموږ د شوروي ټولني د بنسټ په توګه تحکیم موندلی دئ.»

دی په دوام کې وایي: «ددې بدلونونو او اوښتونونو په پایله کې موږ اوس مهال د نوي سوسیالیستي اقتصاد درلودونکي یو.»

په شوروي اتحاد کې د سوسیالیزم جوړېدل په هغه دوره کې د ډېرو بحثونو د را پورته کېدلو لامل شول، چې تراوسه هم دوام لري. له هغه جملې څخه، ټروټسکي تصور کوئ، چې په شوروي اتحاد کې سوسیالیزم نه دی

جوړ شوی، بلکې یوه بورکراتیکه دیکتاتوري حاکمه ده. زموږ په باور، سوسیالیزم زموږ په هیواد کې جوړ شو، خو هماغسي چي ف . ن گلتسواك ټینګار کوي، د وخت څخه مخکې سوسیالیزم وو،

چي د هغه توپیر د پرمختللي سوسیالیزم سره، د معاصري پانګوالۍ او د اوولسمي پېړۍ د پانګوالۍ په شان دئ.

که هغه ورانیو او انساني تلفاتو، چي دوهمي نړیوالي جګړې او د هغه په تعقیب د شوروي اتحاد پر کمونسټ ګوند باندي د ریژیونیزم د تسلط په واسطه، چي زموږ د هیواد سوسیالیستي ودي اندازه یې کراره کړل او وروسته یې ببخي ودرول، نه وای را منځ ته شوي؛ په ډاډ سره ویلای شم، شاید د یوې لسیزي څخه په کمه موده کې زموږ سوسیالیزم، په پرمختللي سوسیالیزم بدل شوی وای. شمیرې ښیي، چي زموږ په هیواد کې تر ۱۹۳۰ پوري سوسیالیزم جوړ شو. هماغسي چي پروفیسور ف . ن ګلتسواك ټینګار کوي، د ۱۹۴۰ تر اوایلو پوري ټولنیز مالکیت، په ټولو اقتصادي برخو باندي مسلط شو. د ټولنیز مالکیت سهم، په اصلي تولیدي مرکزو کې ۹۹ سلنو ته، په ملي عاید کې ۹۹ سلني او په تولیدي صنعت کې ۹۹،۸ سلني ته ورسېدئ. ددې بریاوو سرببره، ستالین د اوضاع د پېچلتیاوو د درك له مخې، دا وروستۍ بریاوي ونه ګڼلې. د اوضاع د علمي بررسۍ او تحلیل لپاره یې «د سوسیالیزم د بریا» او «د سوسیالیزم د نهایي بریا» مضامین تعریف کړل.

ستالین وویل، زموږ په هیواد کې د سوسیالیزم بریا په څه مانا ده؟ دا یعنې د پرولتاریا د یکتاتورۍ برقرارول او د سوسیالیزم جوړښت او د پانګوالۍ د عناصرو په پرېښودلو سره، په اقتصاد کې زموږ د انقلاب په کورنیو ځواکونو باندي تکیه! د سوسیالیزم وروستۍ بریا بیا زموږ په هیواد کې په څه مانا ده؟ دا، د خارجي تېري او پانګوالۍ د بیا رغولو د هڅو د شنډولو لپاره د یو کامل تضمین او په څو نورو هیوادونو کې د سوسیالیستي انقلاب د ترسره کېدلو په مانا دئ.

ددې خبري څخه داسي فهم اخیستلای شو، چي د سوسیالیزم د رغولو پر مهال، د پانګوالۍ محاصرې ته چي په سوسیالیستي هیوادونو کې به د پانګوالۍ عناصر بیرته ښخ کړي او د سوسیالیزم سره به طبقاتي مبارزه تشدید کړي، بې پامه ونه اوسو او په کمه سترګه ورته ونه ګورو. ددې ټولو پر وړاندي د یو مناسب غبرګون د ښکاره کولو لپاره، د دري عناصرو شتون یا په روښانه عبارت سره، اول د پرولتاریا د دیکتاتورۍ پیاوړی دولت، دوهم پرمختللي تیوري او دریم سمي سیاسي او اصولي کرښي ضروري دي.

په دې صورت او یوازي په دغه حالت کې کارګري دولت کولای شي، د پانګوالۍ په محاصره کې دوام راوړي او ټوله بشریت د ځانه سره یو ځای کړي.

دغسي وه د نړیوال انقلاب ستالیني نظریه، چې د تروتسکیانو د نړیوال انقلاب تیورۍ ته یې په نړیواله کچه ټکان ورکړ. د لوړو توضیحاتو پر بنسټ، ستالین دې پوښتنې ته چې که سوسیالیزم بریا ته ورسېږي؛ طبقاتي مبارزه له منځه ځي، که لا تشدید کېږي، ډېر مناسب ځواب ورکوي او وايي:

«هر څومره چې زیات مخته ځو، هر څومره چې ډېرو بریالیتوبو ته لاسرسی پیدا کوو؛ د ځپلشوو طبقاتو پاتي شوني هم په هغه اندازه پرمختګ کوي، هغوی به تر پخوا هم مبارزه ډېره شدیده کړي او هغومره به ډېر د شوروي پر دولت حمله وکړي. دوی به د مبارزې سختي لارې – چارې پر کار واچوي او درنو وسلو ته به لاس وروړي.»

دغه د طبقاتي مبارزې ستالیني تیوري د ټولنیز ژوندانه د ژورې پوهېدنې څخه سرچینه لري. د ستالین له نظره طبقاتي مبارزه، یوازې د هیواد دننه ټولنیز مسایل، لکه انقلابونه، کورنۍ جګړې، کودتا او نور نه دي.

هغه طبقاتي مبارزه د ټولنیز ژوندانه د جیوپولټیکي پدیدې په توګه پېژني.

ستالین د طبقاتي مبارزې نړیوال اړخونه هم دا ډول توصیفول:

«دا ناسمه ده چې وايي، طبقاتي مبارزه د شوروي اتحاد تر سوسیالیستي جمهوریتونو پورې محدوده ده، که د یوه لوري څخه طبقاتي مبارزه د شوروي اتحاد په محدوده کې عمل کوي، د هغه بل لورې د بورژوازي دولتونو په خوا کې چې موږ یې محاصره کړي یو، پراختیا پیدا کوي او د ځپلشوو طبقاتو پاتي شوني له دې څخه ښه خبر دي. دوی په همدې باندې پوهېږي، څکه خو خپلو ګوذارونو ته دوام ورکوي.»

زموږ په عقیده، دغه پوهېدنه د فوق العاده مهم میتودولوژیک اهمیت څخه برخمنه ده. د شوروي دولت، د دغه نظري ملاحظاتو په پام کې نیولو سره په حرکت کې، کولای شوای جیوپولټیکه وضع تشخیص او سمي پرېکړې وکړي. برعکس، د شوروي اتحاد له لورې دې نظریې ته په ناپامۍ سره، د پانګوالۍ د عناصرو (لکه سوداګرو) او د پانګوالۍ د نظم د بیا را منځته کېدلو لامل وګرځېد. د طبقاتي مبارزې د تشدید په اړه ستالیني تاملات په سوسیالیستي ټولنه کې ددې واقعیت د پوهېدو څخه را منځته کېږي، چې طبقاتي ګټې او د هغه تضادونه د هر سیاست په بنسټ کې، هغه که کورنۍ سیاست وي که نړیوال؛ ځانته شکل اخلي. د شلمې پېړۍ په دوهمه نیمایي کې د شوروي اتحاد حالت، سراسر د طبقاتي مبارزې د ستالیني تیورۍ کره والی او سم والی ثابتوي. د پانګوالۍ له لوري، پر سوسیالیستي هیوادونو باندې، د وسلو د سیالۍ او سړې جګړې ټپنه ټولو ته ښکاره ده. د شوروي اتحاد پر وړاندې د امریکا او انګلستان د استخباراتي سازمانونو برنامې د هیچا څخه پټې نه دي. د روښانه انځور د وړاندې کولو لپاره د امریکا د ملي امنیت د شورا سند محتوا (د شوروي اتحاد سره د

اړیکو لپاره د امریکا موخه – شمېره ۱- ۲۵، نېټه ۱۸/۸/۱۹۴۸) تر سرلیك لاندي تاسو وړاندي کوو، چي د متحده ایالاتو اصلي موخه د شوروي اتحاد په وړاندي عبارت دي له:

«الف: تر شوني بریده پوري د ماسکو د واك او اعتبار کمول

ب – د بهرني سیاست په تیورۍ او عمل کي بنسټیز بدلون راوستل، کوم چي د شوروي حاکم دولت اوس د هغه څخه پیروي کوي.»

موږ هڅه کوو خپله دغه نظریه شوروي اتحاد ته ور وپېژنو چي: «د شوروي حاکمیت ړنګول زموږ موخه ده. په دې ټکي باندي د ژور فکر کولو په واسطه، کولای شو ووایو، چي دغه موخي ته د رسېدلو لپاره جګړه نه کول، ناشوني ده او د هغه په دوام سره موږ غواړو ووایو، چي د شوروي اتحاد په اړه زموږ وروستۍ موخه جګړه او په تاوتریخجن ځواك باندي د هغه لاندي کول دي. موږ ددې لپاره چي دغه څه په شوروي اتحاد کي پېښ شي؛ کار کوو.»

ددې لاربښووني څخه ښکاري، چي د پانګې نړۍ د شوروي اتحاد په شاوخوا کي هم کرار نه کښېنستل. دا هم جالبه نه ده چي ووایو، شوروي اتحاد د مترقي بشریت خراغ وو. دا شوروي اتحاد وو، چي د ستم لاندي ولسونو د ملي مبارزو د تشدید، چتکتیا او بریالیتوب لامل وګرځېدئ. دا شوروي اتحاد وو، چي د خپلو حقوقو د اخیستلو لپاره د پانګوالي هیوادونو د پرولتاریاوو د را ویښېدلو لامل وګرځېدئ او د هغه په ترځ کي لوېدیځه او د پانګې نړۍ تر ډېر څه تېر شول. دا د سوسیالیستي بلاك په راس کي شوروي اتحاد وو، چي د نړۍ د ټولو خلګو او استثمار شویو طبقاتو څخه یې د خپلو مادي او ټکنالوژیکو امکاناتو په واسطه مرسته کول. شوروي اتحاد د ټولي پانګوالي نړۍ د پزې وربښته شول، ځکه چي د پانګوالۍ د حیاتي ګټو سره په اصولي تضاد کي راغلی وو. په دې خاطر هم هغوی په شوروي اتحاد کي دننه د پانګوالۍ د عناصرو د ملاتړ (خروشچوف ... ګورباچوف) په پایله کي، زموږ په هیواد کي پانګوالي بیا را منځته کړه.

د طبقاتي مبارزې د تشدید سټالیني تیوري، د دولت د پیاوړي کولو له لاري د هغه د زوال د فرضیې پیدا کول وه. دا فرضیه د لومړي پنځه کلن پلان د پایلو په اړه د مرکزي کمیټې او د شوروي اتحاد د کمونسټ ګوند د نظارت د مرکزي کمېسیون د ګډ پلینوم په ګزارش کي را منځته شول او خپله وده یې په اتلسمه کنګره کي ښکاره کړله. سټالین په دې کنګره کي په صراحت سره اعلان وکړئ، چي د پانګوالي نړۍ د موجودیت په دوام کي به دولت په شوروي اتحاد کي، حتی د کمونیزم په دوره کي هم حاکم وي او د هغه دوران دولت به هم لکه اوس د پرولتاریا دیکتاتوري وي. دا فرضیه زموږ په باور، د سټالین د اصولي تیوریك والي په اړه شاهدي راکوي. ده کولای شوای د هغه فرضیو د تحقق لپاره موخي، لاري چاري او میکانیزمونه هم وړاندي کړي. سوال دادئ، چي په بې دولته ټولنه کي چي د پانګوالي هیوادونو په محاصره کي را ګیر وي، څه ډول کولای شو کمونستي ټولنه جوړه کړو؟ ښکاره ده چي شونې نه ده! د سټالین وروسته د شوروي اتحاد رهبرۍ او د ټولنیزو علومو

نمایندګانو د طبقاتي مبارزې ستالیني نظریه درک نه کړله، یا په بل عبارت نه یې غوښتل چې درک یې کړي. د ستالین تر مرګ وروسته، د طبقاتي مبارزې تیوري په ډېر شدت سره تر انتقاد لاندي ونیول شول. نیکتا خروشچوف په خپل ګزارش (کېش شخصیت او د هغه پایلي) کي وويل:

«د طبقاتي مبارزې د تشدید فرضیه، د ټولنیزي ټکوني په تیوریک بنسټ باندي بدله شوې وه.»

د طبقاتي مبارزې د ستالیني نظريې څخه د خروشچف دغه درک، د ستالین تیوریکي میراث اعدام کړی. دغه ارزیابي په مشهورو درسي کتابونو لکه (د شوروي اتحاد د کمونسټ ګوند تاریخ) او (د مارکسیستي فلسفې بنسټونه) او نورو کي هم ثبت شوله. د و .ګ افاناسیف په درسي کتاب کي په دې ټینګار کېږي چي:

«د متناسبي طبقاتي مبارزې د تشدید نظریه د سوسیالیستي ځواکونو د ودي درجې ته په کتو یوه لويه تېروتنه وه، دا نظر هغه مهال چي په شوروي اتحاد کي ځېښناکونکي طبقې وټکول شوې او سوسیالیزم جوړ شوی وو، تدوین شو او د ګوندي او دولتي ژوندانه څخه د لنین معیارونو سره په ښکاره ډول په ټکر کي وه.»

په بل مشهوره کتاب (د شوروي اتحاد د کمونسټ ګوند تاریخ) کي راغلي: «د طبقاتي مبارزې هر څه ډېر تشدیدول، د سوسیالیزم د موقعیت د تحکیم په تناسب، چي ستالین په شوروي اتحاد کي د سوسیالیزم تر بریا وروسته د مرکزي کمیټې د مارچ میاشتي په پلینوم کي مطرح کړل؛ تېروتنه وه. په واقعیت کي، د طبقاتي مبارزې د تشدید د منلو فرضیه، د سوسیالیزم تر بریا وروسته غلطه ښکاره شوه.»

لازمه ده ووایو، چي د ځوړ په دوران کي دغسي ځان آرامول، په شوروي اتحاد کي د سوسیالیزم د ماتي یو کورنی علت وو. د نوي کولو په کلونو کي [موخه د خروشچف د دوران څخه بیا د ګورباچوف تر واکمنۍ پوري موده ده. پ.ژ] دغه ډول ارزیابي او د طبقاتي مبارزې د ستالیني تیورۍ څخه دا ډول انعکاس په ډېر بد او تېز شکل سره بیا تکرار شوله. د مثال په ډول، د چارو شنونکي، د هغو له جملې څخه و. آستیپن، آ، حسین اوف، و . مژویف، و. تالستخ په خپل یو ګډ اثر کي د (طبقاتو او بشر عمومیات) کي د ستالین طبقاتي مبارزه په لاندي ترتیب سره نقد کړله:

«همدا چي د دغه سیستم د بدلون خطر ښکاره شو، د هغه ورسته فوراً د دفاع میکانیزم په کار ولوېدئ. د طبقاتي مبارزې په تشدید سره، هر انتقادي سیستم په سوسیالیزم باندي د حمله کونکي په توګه پېژندل کېدئ.»

ای سیمونوف د (طبقاتي تزلزل یا د طبقاتو متقابله ملګرتیا) تر سرلیک لاندي اثر کي کاږي: «ستالیني نظریه د مارکسیزم یو کاریکاتور وو.»

له بده مرغه، دا کلیشه تراوسه هم تکرارېږي. د مثال په توګه، ب .کاګارلینسکي لیکلي دي:

«د ستالین د دوران نظري بنسټونه د عیني عمل په خدمت کې نه وه، بلکې دده په خدمت کې وه.»

هر کال د ستالین ضد استدلالونو تجزیه او تحلیل په ښکاره سره دا ښیي، چې هغوی په دې فرضیې باور لري، چې د طبقاتي مبارزې ستالیني نظریه د ټولنیزي ټکوني لپاره یوه سیاسي وسیله وه.

پر دې بنسټ، ددې مسئلې سپړل لازم دي. دلته پر لاندي څو ټکو باندي ټینګار ضروي ښکاري:

اول – د قانون د هر ډول پښو لاندي کولو سربېره، ناوړه ګټه اخیستنه او خپلسری، چې په هغه کلونو کې په هیواد کې حتماً پېښېدلې، د هغه مهال مترقي ګامونه او منفي پروسې تر اغېز لاندي راوستلې. باید هېره نه کړو چې په دغه دوره کې هیواد په یوې ناوړې محاصرې کې را ګیر وو او لږ څنډ هم کېدلای شوای د ماتې لامل شي. بېځایه نه وه چې وروسته مولوتوف وویل:

«په هر حال، لازمه ده چې هیواد د ۱۵۰ میلیونه نفوس لپاره، چې د هغوی له نیمایي څخه زیات بېسواده ول او د دښمن په پوره محاصره کې را ګیر وه، باید سوسیالیزم جوړ شوی وای او داسې یو هیواد هم باید په یو ترتیب سره تر لوړو پوړیو رسېدلی وای. البته په دې لاره کې پرمختګ، د سرسختو د ښمنانو پر وړاندي د کلکو تدابیرو د نیولو پرته ناشونی وو، خو یو شمېر بې ګناه خلکو هم زیان ولیدئ.»

دا واقعیت نشو کولای پټ کړو، چې د ستونزو سربېره موږ لوی پرمختګونه درلودل. هماغسې چې تاریخ شاهدي ورکوي، د ۱۹۲۰ کلونو په پای او د ۱۹۳۰ کلونو په سر کې موږ ۵۰ – ۱۰۰ کاله د پرمختللو هیوادونو څخه شاته پاته وو، موږ باید دا لار په لسو کلونو کې وهلې وای او البته د قربانیو د ورکولو سره موږ تر هغه ځایه ورسېدو، چې د فاشیزم په وړاندي مو د ځان او ټولي نړۍ بریا وساتل. شمېرنو ته به مخه کړو. که ۱۹۱۳ کال د صنعتي ودې په توګه په پام کې ونیسو، دا اندازه په ۱۹۳۹ کال کې ۹۰۸،۸ سلنه زیاتوالي ته ورسېدله. د لازمي مقایسې لپاره لازمه ده، چې ووایو د امریکا د ودې شاخص په دغه موده کې ۱۲۰ سلنه، او په انګلستان کې ۱۱۳،۳ سلنه او په آلمان کې ۱۳۱سلنه وو. په دې دوره کې د ټراکټورونو شمېر د ۲۱۰ زرو څخه تر ۴۸۳ زرو پوري ورسېدئ، یا په بل عبارت دوه برابره زیات شو.

دوهم – نه شو کولای یوازې ستالین د ټولو سخت نیونو عامل وبولو. دا ډول ارزیابي ډېره غلطه ده. تاریخ هم داسې نه وایي. ولې دا خلګ، د کمونسټ ګوند د مرکزي کمیټې د پلینوم په اړه، په ۱۹۳۸ کې (د ګوند څخه د کمونسټانو په ایستلو کې د ګوندي سازمانونو تېروتنې، د ګوند څخه د ایستل شویو کسانو د شکایاتو سره بوروکراټیک او فورمالیستي چلند او د دغه نیمګړتیاوو د له منځه وړلو په اړه تدابیر) څخه څوک یادونه نه کوي. همدا پلینوم د سخت ګیریو اړوند نیمګړتیاوي وښودلې. د شوروي اتحاد د وزیرانو د شورا او د کمونسټ ګوند د مرکزي کمیټې پر بنسټ (د نیونو، قضایي کنټرولونو او د څېړنو پروسه) کې یې د درې ګونو کمېټو

قانوني والى لغوه او درسي نصاب يې تيار کړی؛ په دې اړه هم څوک څه نه وايي. د ګوند د اتلسمې کنګرې د پرېکړه ليک په اړه، چې د (ګوندي جوړښت) په اړه وو، هم لږ خبرې کېږي. تر هغه پرېکړه ليک وروسته، د کمونست ګوند مرکزي کميټې د سوسياليستي رغونې په لړ کې انحرافونه تقبيح، خلګو ته تاوان رسونکې يې د رسنيو پر وړاندې مجازات او په کورني نظام کې يې د پام وړ بدلونونه راوستل. سيستم يې لا زيات ډموکراتيک کړی. د ۱۹۳۰ لسيزې د وروستيو کلونو د جزاوو او مجازاتو په اړه هم څه نه ويل کېږي. د مسئلې د روښانه انځور د وړاندې کولو لپاره ځيني اړوند شميرې په ۱۹۳۹ – ۱۹۴۰ کلونو کې د مجازاتو د شديد کموالي په اړه دلته وړاندې کوو: شميرې، د محکومينو شمېر لس برابره او د اعدام د احکامو د کموالي اندازه ۱۶۲،۳ سلنه، د ۱۹۳۷ – ۱۹۳۸ په نسبت کموالی ښيي. ايګور پنخانوف ليکي:

«په ۱۹۳۸ کال کې ۳۲۸۶۱۸ تنه د انقلاب ضد فعاليتونو په تور اعدام شول، خو په ۱۹۳۹ کې په اعدام د محکومو کسانو شمېر ۲۵۵۲۳ کسانو ته را ټيټ شو. که وغواړو د سياسي محکومينو مجموعه وښيو، په دې ترتيب سره، چې په ۱۹۳۸ کال کې ۵۵۴۲۵۸ تنه او په ۱۹۳۹ کې ۶۳۸۸۹۴ تنه محاکمه شول. ګوند، د هغو کسانو لپاره چې بې بنسټه مجازات يې وړاندې کول، يو لړ ګامونه واخيستل. په دې اړه، غيرکمونستي سرچينې هم موږ خبروي. په ۱۹۳۹ کال کې ټولټال ۷۳۷۲ کسان د امنيتي سازمانونو څخه وايستل شول. يا په بله ژبه، ۲۲،۹ سلنه کارکونکي يې وايستل شول او د هغو څخه ۹۳۷ تنه زندان ته ولوېدل. د ۱۹۳۸ کال په پای کې د هيواد رهبري په دې وتوانېدل، د کورنيو چارو وزرات ۶۳ زره کارکونکي چې خلګو ته يې بېځايه دوسيې جوړولې او ډلبازي يې کوله؛ محمکې ته ور وپېژني، چې په محاکمو کې د هغو څخه ۴۱ زره تنه يې اعدام شول. په دې ترتيب سره بې ګناه محکومان هم تبرئه شول. د کاري کمپونو د ګزارشونو پر بنسټ، په ۱۹۳۹ کې ټوټل ۲۲۳۶۲۲ تنه د اجباري کاري کمپونو څخه راووتل. د ځينو نور راپورنو له مخې، بيا ۸۳۷ زره کسان آزاد شول.»

دريم – ټولنيز او فلسفي مسايل نه شو کولای تر تاريخي واقعيتونو پورې محدود کړو. د طبقاتي مبارزې د تشديد حتمي والی ته مې هماغسې چې توضيح ورکړله؛ د (طبقاتي مبارزې) په مقولې د ژورې پوهېدنې څخه راوځي. ددې سربېره، هماغسې چې مو لوړ په مستدل شکل سره ثابته کړل، زموږ د هيواد تاريخي لورې او پرمختيا او په ټوله کې، ټولې نړی دغه نظريه په اثبات ورسوله. پر دې ټکې باندې د تينګار له لارې دا چې يوازې د طبقاتي مبارزې ستاليني نظريه د هغه سختګيريو د تحميل دليل وه او ددې تيوری را لنډول يوازې سياسي برخې ته زموږ په عقيده د جدې مسايلو عادي نيول او د سياسي تاريخ د اختلافي مسايلو د واقعتيونو په برخه کې د ټولنيز – فلسفي ماهيت څخه ليرې والی دئ.

څلورم – د ستالين ضد کسانو، لکه پورته چي اشاره ورته سوې ده، نه غواړي د طبقاتي مبارزې د تشديد واقعيت زموږ په هيواد کي وګوري. د يوې قاعدې په توګه، هغوی د هغه کلونو پېښي د [بېرحمانه ستالينې اعدامونو] په نوم په يو اړخيز ډول ارزيابي کوي، خو د مسئلې طرح په دې ډول چي ولي يې اعدام کړل؟ څوک يې اعدام کړل؟ په کومو شرايطو کي يې اعدام کړل؟ او څه ډول دغسي تدابير زموږ د حقيقت پالني، او انسانپالني په فورم کي شوني شول؟ نه حل کوي! پر هرحال، د بورژوازي حاکميت د نوکرانو (هو، تش په نوم د ټولنيزو علومو پوهان او نورو د خوله ډکونکو نومانو او القابو درلودونکي لکه د علومو ډاکټر، اکاډميسين، د فلاني مډال لرونکی او ورته نور چي د پانګي تر حاکميت لاندي ټولني کي پانګوالو ته ښه سم د ګټي وړ دي) د هغه چټياټو د ويلو پرته، د نورو خبرو تمه هم ونه کړو. البته، که دوی غواړي د علمي تحليل او تجزيې په ترڅ کي واقعيتونه خلګو ته ښکاره کړي؛ يا د ټولو امکاناتو څخه محرومه کېږي يا خپله دنده له لاسه ورکوي. موږ پرته له دې چي پر هغو لارو باندي تکيه وکړو او د دغسي پوهانو د شخصي کيفيتونو مجذوب شو، د طبقاتي مبارزې د ستاليني تيورۍ تشديد د ځينو واقعيتونو سره يو ځای په سوسياليستي ټولنه کي را اخلو.

موږ چي سره جګړه د مبارزې د تشديد د يوه شکل په توګه ياده کړل، په دې ځای کي دا هم ور زياتوو، چي دوهمه نړيواله جګړه هم د يوه ميليتاريستي (پوځي) دولت طبقاتي مبارزه د يوې پرولتاريايي ديکتاتورۍ سره وه. دادئ په داخل کي د سوسياليستي ځواکونو د ودي سره د طبقاتي مبارزې د تشديد او په هغه باندي د پانګوالی د عناصرو پر حملو باندي بحث کوو. د بوخارين د نظر خلاف، په سوسياليزم کي د کولاک د ودي په اړه، واقعيتونه مطلقاً نور څه ول. هماغسي چي اولګ موزاخين د حقوقي علومو نوماند او د ملي امنيت د سازمانونو د تاريخي مطالعاتو د ټولني غړی دئ، ليکي: «که په ۱۹۲۴ کال کي کولاکانو ۳۳۹ تروريستي عمليات ترسره کړل، په ۱۹۲۵ کي د دغه ډول حملو اندازه يې ۹۰۲ ته زياته کړل، په ۱۹۲۶ کي پکښې لږوالی راغلی، ۷۱۱ بريدونو ته کم شول، خو د ۱۹۲۷ او ۱۹۲۸ کلونو پېښي د تروريزم بله ننداره وړاندي کوي. په دې ترتيب سره چي په ۱۹۲۷ کي ۹۰۱ واره او د ۱۹۲۸ کال په لومړيو ۷ مياشتو کي د تروريستي بريدونو شمېر ۱۰۴۹ ته ورسېدئ. په ۱۹۲۹ کي ۹۱۳۷ پېښي وشوې. د ۱۹۲۹ کال ترورونه په لاندي ډول وه: قتل – ۹۷۸، زخميان ۵۵۲، د قتل لپاره اقدام ۱۵۸۱، وهل او ټکول ۲۷۴۵، اور اچونه ۳۱۲ ځلي، د ويجاړۍ او خرابۍ پېښې ۳۸ ځلي، د عامه اموالو لوټ، تخريب او نور ۲۲۲ ځلي. د هماغه کال د ترورونو د مجموعي څخه ۳۹۶۸ چاري د ډودۍ د تامين او ۳۰۴۹ هم د ځمکوالی پر وړاندي د مبارزې په تشديد پوري اړه درلودل، خو په ۱۹۲۹ کي په ځانګړې ډول د هغه کال په پای کي، تروريستي علمياتو د پام وړ وده وکړه، چي د تعاوني کولو په وړاندي طرحه شوې وه. د هغو پېښو شمېره ۸۹۱ ته رسېدله. د ۱۹۳۰ کال په جون کي بيا د پېښو اندازه ۷۵۰ او په فبروري کي ۱۷۵۱ ته لوړه شوې وه. د اپريل په مياشت کي دغه عملياتونه ښار ګوټو ته هم ورسېدل او په اولو لسو ورځو کي ۵۱۵ مورده پېښې وشولې، د جون په مياشت کي اور اچوني خورا زياتي شوې. د ۱۹۲۹ کال د ۹۱۳۷ تروريستي کړنو

څخه یوازې یې ۳۰۲۱ اور اچوني وې، خو د هغه اندازه تروریستي اقداماتو شمېر د ۱۹۳۰ کال، د جون په میاشت کې ۱۸۸۳ (مجموعي ۴۳۶۵) ته ورسېدلې. په دې عملیاتو کې اساساً د کرني بنسټيز تعاوني بنسټونه، د تعاوني غړو کورونه او د تعاوني کولو په چارو کې فعال وګړي په اور وسوځېدل. په دې ترتيب سره، ۴۳۶۵ تروریستي عملیاتو څخه د هغه ۲۷۲ پېښو د تعاوني کولو د چارو فعالين او یوازې ۸۴۸ يې د شوراګانو فعالين په نښه کړي وه. ۹۸۰ واره د کالخوز توکو او ۷۷۰ واره د عامه سازمانونو تاسیساتو ته اور ور اچول شوی دئ. دغه ټول واقعيتونه پر دې دلالت کوي چې طبقاتي مبارزه د سوسياليزم د ودې د تناسب سره نه یوازې په نړیوال مقیاس کې حتی د سوسياليستي هیوادونو په دننه کی هم شدت پیدا کوي او د ستالين د طبقاتي مبارزې د تیورئ کره والی تائیدوي.

د لوړو ټولو خبرو په را لنډولو سره، پر دې ټکي تینګار لازم دئ، چې د طبقاتي مبارزې ستاليني تیوري په اوږد مهال کې د خلګو او ګوند ښه ترينه لار ښوونکې او رهنمایي کونکې ده. دقیقاً ددې په نظر کې نیولو سره چې یوازې موږ د متضادو طبقاتو لرونکې ټولنه په نړۍ کې نه یو، په مقابله نقطه کې هم ګټې شته او طبقاتي مبارزه ددې ګټو په منځ کې مبارزه ده او همدا واقعیت چې په مرګ محکوم طبقات هیڅکله خپل حاکميت د مبارزې پرته نه تسلیموي، ګوند او د شوروي ولسونو د رښتیني دښمن د پېژندني او د سوسياليستي تاټوبي د بنسټونو پیاوړي کولو ته وهڅول. د طبقاتي مبارزې ستاليني تیوري، د طبقاتي ځواکونو توازن مشخص کړ او هیواد ته يې ددې جوګه کړ، چې د چرچیل خبره تر اټومي بمونو پوري، په لنډه موده کې لاره ووهي.

د نړیوال انقلاب ستاليني نظریه

ډېر خلګ د نړیوال انقلاب عبارت اوس هم د ټروټسکي د نامه سره تړي. دا تصور د هغه ځایه را پیدا کېږي، چې هغه د دوامداره انقلاب نظریه د اکتوبر د لوی انقلاب څخه وړاندې را منځته کړه او د مداوم انقلاب مفهوم د انقلاب د مسایلو او سوسياليزم د رغاوي سره مستقیمه اړیکه لرل. پر ته له دې چې د ټروټسکي د نظریې بیلابیلو اړخونو ته ورشو، لازمه ده، چې یادونه وکړو، ددې نظریې اصلي مضمون په یوه هیواد کې د سوسياليزم د جوړېدلو د ناشوني والي څخه عبارت دئ. ټروټسکي دا عقیده درلوده، چې په یوه هیواد کې د سوسياليستي انقلاب ترسره کول ناشونې ده. ده ټینګار کوئ، چې په بورژوازي ټولنه کې د بحران د را منځته کېدلو اصلي علت دادئ، چې ددې ټولني تولیدي ځواکونه نور نه شي کولای په ملي چوکاټ کې سره را ټول شي. په دې ترتیب سره سوسياليستي انقلاب د کلمې په واقعي معنا سره تداوم پیدا کوي او په نړیوال مقیاس کې د نوي نظم د را منځته کولو وړاندې، نه شي کولای خپل رسالت اداء کړي. ده باور درلودئ، نړۍ په داسي ډول سره تړلې ده چې د سوسياليزم بریا په یوه هیواد کې شونې نه ده او د شوروي جمهوریتونه به د نورو هیوادونو په محاصره کې خفه شي. ټروتسکي او دده پلویانو، د نړیوال انقلاب په وړتیا د خلګو تر قوت هم زیات باور درلودئ.

ټروټسکي لیکي: «د کارګري دولت د تضادونو حل د بزګري ټولني سره، په وروسته پاته هیواد کي یوازي په نړیوال مقیاس کي شوني ده.»

د خپل هیواد پر پرولتاریا باندي دده بې باوري او د بزګرانو سره ښکاره دښمني دده د شخصیتي او طبقاتي توازن سره اړه درلوده. پوهېږو چي ټروټسکي زیات کلونه په مهاجرت کي ژوند کړی دئ. ټروټسکیانو د وړې بورژوازۍ د روښانفکرانو د نمایندګۍ روحیات خپل کړي وه، د سوسیالیزم جوړول د رغاوي یو لوی کار ته اړتیا درلودئ. هغوی د نړیوال انقلاب د را منځ ته کولو لپاره یوازي توندي ویناوي کولې، خو کله چي د مشخصو میکانیزمونو بحث د نړیوال انقلاب په اړه راتلئ؛ هغوی به یا د ګوند سیاست نقدوئ او یا به یې په بې مانا خبرو سره د سوسیالیزم په رغاوي کي، ګوند او خلګ په پاته راتللو او بې عملۍ باندي تورنول او یا د مسایلو د حل لپاره یې شخړه پارونکي وړاندیزونه کول او پرولتاریایي دولت یې د بورژوازۍ نړۍ سره جګړې او بیا ماتي ته وربلئ. دا تیوري د (انتظار تیوري) هم بللای شو. ځکه چي د هغه ګټه د عملي ژوند سره هیڅ اړخ نه خوري او یوازي د ګوند او شوروي د خلګو د کادرونو ترمنځ یې ګډوډۍ جوړوئ. د دغسي لید پر وړاندي د سوسیالیزم د جوړولو لید ته، نورو نظریاتو هم شتون درلودئ. دا نور نظریات د سوسیالیزم د جوړولو لپاره هماغه د لنین او ستالین نظریات وه، چي په یوه هیواد کي یې د سوسیالیزم د جوړولو په اړه درلودل. د شوروي په ادبیاتو کي یې یوازي د لنین نظریات په یوه هیواد کي د سوسیالیزم د جوړولو په اړه را اخیستي دي، مثلاً د (د شوروي اتحاد د کمونستي ګوند تاریخ) په کتاب کي راغلي دي:

> «لنین استدلال کوي، دا چي سوسیالیزم د امپریالیزم په دوران کي نه شي کولای پر یوه وخت، په ټولو پانګوالي هیوادونو کي بریالی شي، د هغه بریا په یوه هیواد کي شوني ده.»

دا استدلال بېخي سم دئ، خو زموږ له نظره، دا نظریه یوازي په لنین پسي تړل غلطه ده. لنین ددې نظریې بنسټیز اصول را منځته کړي او د موضوع طرحه په دې ډول سمه ده، چي لنین د سوسیالیزم د بریا فرضیه په یوه جلا هیواد کي مطرح کړل او ستالین هغه د نظریې تر حده مخته یووړل. دغه راز، دا به هم غلطه وي، چي په یوه هیواد کي د سوسیالیزم جوړلو نظریه یوازي په ستالین پسي غوټه کړو، ستالین خپل ملاحظات په دې اړه د لنین د امپریالیزم د تیورۍ او د پانګوالي هیوادونو د نامتوازني ودي پر قوانینو باندي ودرول.

هماغسي چي مو لوړ وویل، د امپریالیزم په دوران کي د پانګوالي هیوادونو د نا متوازني ودي قوانین د وروسته پاته هیوادونو د چټکي ودي زینې په ډېره لنډه موده کي برابروي. ددې څخه کولای شو داسي پایله واخلو، چي سوسیالیستي انقلاب د پانګوالۍ په تکاملي شرایطو کي بلوغ نه کوي او هلته پیښېږي، چي د پانګوالۍ نوي تضاونه خپل اوج ته ورسېږي او دا په نه چندان پرمختللي هیوادونو کي هم د سوسیالیستي انقلاب د بریا په ګټه تمامېږي. د نړیوال انقلاب ستالیني نظریه په یوه جلا هیواد کي د سوسیالیزم بریا دغه لنیني حکم تشکیلوي. دلته به دې نظریې ته نور هم ژور ولاړ شو.

د نړیوال انقلاب په ستالیني نظریه کي باید دوې مسئلې په دقت سره تر پام لاندي ونیسو: اول په یوه هیواد کي د ځانته سوسیالیزم جوړول او دوهم په یوه بل هیواد کي د سوسیالیزم بریا.

۱ – په یوه ځانته جلا هیواد کي د سوسیالیزم د جوړولو شونتیا: هماغسي چي موږ وویل، په یوه هیواد کي د سوسیالیزم نظریه لنین را منځته کړه. هغه د (اروپا د متحده ایالاتو) په کتاب کي ولیکل چي:

«بریا ته رسېدلي پرولتاریا، د خصوصي مالکیت په لغوي او د سوسیالیستي تولید په سازماندهی سره په خپل هیواد او تر ستم لاندي نورو هیوادونو د خلګو د پام ځانته د را اړولو له لاري کولای شي د پانګوالی نړۍ پر وړاندي ودرېږي.»

د لنین دغه خبري خپل کامل سموالی ښکاره کړ. دې مفهوم ته ورته، نور بیانونه هم د هغه په نورو آثارو کي په کامل وضاحت سره بیان شوي دي. لنین په خپل بل کتاب (د تعاونیو په اړه) کي لیکلي:

«د دولتي مالکیت جوړول په ټولو لویو تولیدي وسایلو، پرولتاریا ته د دولتي ځواك په لاس ورکولو، د پرولتاریا اتحاد د بزګرانو سره، پر بزګرانو باندي د پرولتاریا د رهبرۍ تامین او نور.... دا ټول د یوې سوسیالیستي ټولني د جوړولو لپاره په کامل ډول الزامي دي.»

په بله مقاله (د ځواك اهمیت اوس او د سوسیالیزم وروسته) کي لیکي:

«زموږ تر ټولو بېړنۍ دنده، هم له اصولي اړخه بېړنۍ، هم له علمي، هم د روسیې د فدراسیون د سوسیالستي جمهوریت له اړخه او هم د نړیوالو اړخونو څخه، د سوسیالیستي اقتصاد د بنسټونو جوړول دي.»

د لنین د لوړو ویناوو څخه کولای شو داسي نتیجه واخلو، چي په یوه جلا هیواد کي د سوسیالیزم د جوړولو فرضیه خپله د لنین له لوري طرحه شوې، خو د لنین په آثارو کي د دغه سوسیالیزم د جوړولو د څرنګوالي په اړه مشخصه توضیح نه وینو. د لنین ټول آثار د راتلونکي نظام په اړه د مثالونو او عامو بحثونو په اړه دي. دا عام بحثونه، د هغي نظریې خام مواد تشکیلول چي ستالین ورته پراختیا ورکړل. ستالین په یوه جلا هیواد کي د سوسیالیزم د جوړلو په تشریح کي، لنیني لارښووني او مارکسیستي ډیالکتیك چي ده ته یې اجازه ورکوله، لنینیزم ته په نوښتګر ډول پراختیا ورکړي، خپل د عمل لارښود وټاکئ. لازمه ده چي توضیح کړو، د ستالیني تیورۍ د نقطه نظره «په یوه ځانته جلا هیواد کي د سوسیالیزم بریا، نه وروستۍ موخه، بلکې په نورو هیوادونو کي د انقلاب د پراختیا او ملاتړ لپاره یوه وسیله ده.» دا اصولي ستالیني نظریه ددې حکایت کوي، چي د سوسیالیزم ستالیني تیوري نه، د ملي مارکسیزم یو ډول بلکې انټرناسیونالیستي زده کړه او د نړیوال انقلاب منسجمه او کامله تیوري په لاس راکوي. ددې لپاره چي د هر ټولنیز نظام د را منځته کولو د شوني والي یا ناشوني والي په اړه خبري وکړو، د هغه د [ماهیت] ټاکنه اړینه ده. په دې صورت کي کولای شو، د سوسیالیزم

سیاسي او اقتصادي بنسټونه وپېژنو. ستالین د سوسیالیزم سیاسي او اقتصادي بنسټونو ته مفهوم ورکړی. ده وویل: «موږ د پرولتاریا دیکتاتوري را منځته کړه او د سوسیالیزم پر لور د پرولتاري خوځښت قرارګاه مو تشکیل کړله.»

دقیقاً د پرولتاریا دیکتاتوري باید په لنیني او ستالیني بنسټونو باندي ولاړه وي، څو تر کمونیزمه پوري ولاړه شي. تر هغه مهاله چي یو طبقاتي دښمن هم وي؛ د پرولتاریا د دیکتاتورۍ د نظریې څخه انصراف د بورژوازۍ په وړاندي طبقاتي سنګر نیوني څخه پرشاتګ حسابېږي. ستالین د سوسیالیزم د آدرسه څخه داسي تعریف وړاندي کړئ. هو! د سوسیالزم د سیاسي بنسټ تشکیل آسانه دئ. ددې کار لپاره یوازي د بورژوازي دولت نسکورول بسنه کوي، خو د سوسیالیزم د اقتصادي بنسټونو تشکیل ډېر سخت دئ. ستالین د سوسیالیزم د اقتصادي بنسټونو په اړه لیکي:

«د سوسیالیزم د اقتصادي بنسټونو تشکیل، په یوه اقتصادي ټولګه کي د بزګري اقتصاد ادغام د سوسیالیستي صنایعو سره، د بزګري اقتصاد تابع کول د سوسیالیستي صنایعو په رهبرۍ، د کرنیزو او صنعتي توکو د مبادلې پر بنسټ، د ښار او کلي ترمنځ د مناسباتو تنظیم، د ټولو هغو سوړو تړل چي د هغي لارې طبقې، دښمنۍ او تر هر څه وړاندي پانګه منځ ته راځي او بالاخره د تولید او وېش د داسي شرایطو را منځ ته کول چي په مستقیم او بې واسطې توګه سره د طبقاتو د له منځه تللو لامل وګرځي؛ څخه عبارت دي.»

دقیقاً، په طبقاتو باندي د ټولني د وېش د مخنیوي لپاره ستالین د سوسیالیستي ټولني د واقعي ماهیت په توګه چي د تدریجي تغیر په واسطه، د کمونستي ټولني پر خوا باندي د تکامل د نوي مرحلې له لاري ځان ته لاره پیدا کوي؛ تعریف کړله، خو په یوه جلا هیواد کي د سوسیالیزم د را منځ ته کولو د شونتیا مفهوم څه شي دئ؟ دا د پانګوالو څخه د مالکلیت د سلب، د پرولتاریا تر رهبرۍ لاندي د ځېښل کېدونکو طبقاتو یو ځای کول او د سوسیالیزم د بنسټ د تشکیل څخه عبارت دي. دا ټول زموږ په هیواد کي وشول. په همدې سبب ستالین ددې سوال په ځواب کي چي آیا زموږ په هیواد کي د سوسیالیستي ټولني جوړول، په لویدیځ کي د سوسیالیزم د بریا پرته شتون لري که نه؟ وایي:

«نه یوازي شوني، بلکې اړینه او حتمي ده!»

په واقعیت سره هم، بریمنه پرولتاریا نه شي کولای په خپل هیواد کي د سوسیالیزم جوړول پرې ږدي. ځکه په یوازي توګه د ژوند دوام ورکولو ته تیار دي. خپله ښکاره ده، چي که بریمنه پرولتاریا ونغواړي سوسیالیستي ټولنه جوړه کړي؛ باید د بورژوازۍ د بیا را منځته کېدلو او د پانګوالۍ د بیا رغولو شاهده واوسي، چي د زیار

ایستونکو د بیا ځلي غلامۍ د راتلو لامل کیږي. بریمنه پرولتاریا په خپل سیاسي او اقتصادي ځواک باندي د تکیې له لاري، د سوسیالیزم جوړولو ته مجبوره ده.

په یوه جلا هیواد کي د سوسیالیزم بریا ته رسېدل په څه مانا ده؟

ددې پوښتني ځواب د دقیقو تاریخي شرایطو په نظر کي نیولو سره داسي ورکوو:

په یوه ځانته یوازي هیواد کي د سوسیالیزم بریا، د څېښناکګرو طبقاتو د له منځه وړلو او د نوي اقتصادي بنسټونو رغولو سره د نوي ژوند د ډول د را منځته کولو پرته بل شی نه دئ، خو د سوسیالیزم بریا نه باید د هغه د [بیا پر شاته نه تللو] سره استنباط کړو. هماغسي چي تاریخي تجربې ښیي، د پانګوالی بیا رغول په زیاتو مواردو کي پېښ شوي دي. د نني وضعي او احوالو چي موږ یې شاهدان یو؛ ستالین په ۱۹۲۶ کي وړاندوینه کړې وه. په هغه ګزارش کي چي (زموږ په ګوند کي د سوسیال ډموکراسی تمایلات) یې عنوان وو، جوسیپ ویسارینوویچ ستالین د سوسیالیزم د [بریا] او د سوسیالیزم د [وروستی بریا] مفاهیم مشخص کړل. په یوه جلا هیواد کي د سوسیالیزم بریا ستالین په بورژوازي عناصرو باندي بریا او د سوسیالیستي پیل لپاره د ملي اقتصاد د بنسټوتو رغول وه، خو آیا دا بریا وروستی بریا بللای شو؟ ستالین سم ویله، چي موږ پر خپلو پانګوالو باندي بریالي یو او هم د خپل سوسیالیزم په جوړولو کي بریالي یو، خو دا په دې مانا نه ده چي موږ د بهرنیو ګواښونو، د نظامي تېري د ګواښ او پانګوالی د بیار غوني په اړه د پرولتاریا دیکتاتوري تضمین کړو.

«موږ په یوه جزیره کي ژوند نه کوو، موږ د پانګوالی په محاصره کي یو!» دا خبري، د ستالین نبوغ ښیي چي په پخوا کلونو، په ۱۹۲۶ کي د سوسیالیزم د ماتي د احتمال وړاندوینه یې وکړل. نن موږ وینو چي په رښتیا سره هم د هري نوي پدیدې جوړونه، د عیني شرایطو ارزیابي غواړي.

د سوسیالیزم د بریا لپاره (په کمونستي ټولنه کي د حاضر شوروي انسان ژوند) په اړه د اوږدو خبرو او د انقلاب څخه شل کاله وروسته د کمونستي ټولني رغول لازمه نه ده، بلکې د جامع او عیني تحلیل او د همدې تحلیل له مخي، د دښمن په سنګر کي د تضادونو څخه د ګټي اخیستني وړتیا، زغمل او زده کړه (حتی د خپل دښمن څخه) هماغه څه دي د سوسیالیزم او کمونیزم ترمنځ یو نه تفکیک کېدونکي بریا ته لار هواروي.

کله چي د سوسیالیزم د وروستی بریا خبره کیږي، باید هېره نه کړو چي لنین په دې اړه وویل:

«وروستی بریا یوازي په نړیوال مقیاس او په ټولو هیوادونو کي د کارګرانو په ګډ عمل کي شونې ده.»

ستالین د لنین ددې نظریې سره پوره موافق وو او هغه یې په دې ډول را لنډه کړله:

«په دې ترتیب سره، زموږ په هیواد کې دسوسیالیزم بریا په څه مانا ده؟ دا د پرولتاریا د دیکتاتورۍ د برقرارولو او سوسیالیزم په رغاوي سره د انقلاب پر کورني ځواک د تکیې له لارې په ملي اقتصاد کې د پانګوالۍ د عناصرو له منځه وړل دي. زموږ په هیواد کې د سوسیالیزم وروستۍ بریا په څه مانا ده؟ دا هم د بهرني تېري په وړاندې د کافي تضمین د شتون او د پانګوالۍ د بیار غولو لپاره د تلاښونو او هڅو کمرنګه کول او لږ تر لږه په ځو هیوادونو کې د سوسیالیستي انقلاب د بریا په مانا ده.»

زموږ له نظره دغه ستالیني حکم په خپل کُلیت کې سم دئ، خو ځیني د تدقیق موارد هم لري. د لوړو موادرو څخه د ستالین نظریات د سوسیالیزم د بریا او وروستۍ بریا په اړه، داسې ښکاري، چې باید د سوسیالیزم د پدیدې په انټرناسیونالیستي واقعیت باندې باور ولرو او دا په دې مانا ده، چې باید د سوسیالیزم بریا په یوه جلا هیواد کې د ټول بشریت په چارچوب کې، د یوه کُل په توګه په نظر کې ونیسو. د سوسیالیزم رغول په یوه ځانته یوازې هیواد کې د کورني تضادونو څخه د تېرېدلو په مانا دي او په نړیوال مقیاس کې د سوسیالیزم جوړول پر خارجي تضادونو باندې بریا او د هغه په متابعت د نوي نظام تاریخي بریا شمېرل کېږي. ستالین ویل: «د سوسیالیزم بریا هغه مهال وروستۍ کېږي، چې سوسیالیزم حداقل په ځو هیوادونو کې بریا ته ورسېږي.» د تدقیق ټکی یې همدا دی. په ځو هیوادونو کې د سوسیالیزم بریا، خپله سوسیالیستي بلاک تشکیلوي، خو بورژوازي دولتونه به د شکه وتلې د سوسیالیستي بلاک د له منځه وړلو او پانګوالۍ د بیا را منځته کولو لپاره په سوسیالیستي هیوادونو کې هڅې وکړي او ویې هم کړلې. په دې ترتیب سره، چې د پانګوالۍ بیا رغوني خطر تلپاته دئ او حتی په ځو هیوادونو کې هم د سوسیالیزم بریا نه شي کولای د سوسیالیزم د وروستۍ بریا لپاره تضمین وګرځي. دا واقعیت چې نوي امپریالیستي قدرتونو سوسیالیستي بلاک له منځه یووړئ؛ زموږ په مخ کې دئ. هغوی وکولای شوای او سوسیالیستي هیوادونه هم د مبارزې پرته تسلیم شول. په مقابله نقطه کې، هغه مهال د بورژوازۍ تر اغیزې لاندې رسنیو کې سوسیالیستي ضد تبلیغات خپل اوج ته رسېدلي ول. دا پېښه داسې استنباطوي، چې د سوسیالیزم وروستۍ او نه را ګرځېدونکې بریا یوازې په اکثریتو هیوادونو کې د بریا او یا حداقل په پرمختللو هیوادونو کې د بریا معنا پیدا کوي. په هر حال، ددې فرضیې څخه داسې نه ښکاري چې (بلشویکان د مارکسیزم څخه اوښتي دي) او یا روسیه د سوسیالیزم د رغاوي لپاره تیاره نه وه. ددې نظریې څخه یوازې دا پایله اخیستلای شو، چې د سوسیالیزم په حاکمولو کې باید د پانګوالۍ د محاصرې څخه یو روښانه انځور ولرو، چې د پانګوالۍ د عناصرو د تولید سره په سوسیالیستي هیوادونو کې، طبقاتي مبارزه د سوسیالیزم سره لا تشدیدوي. دې ټولو ته د ځواب ورکولو لپاره، د پرولتاریا دیکتاتورۍ د سوسیالیستي دولت شتون، یوه پرمختللې تیوري ده او د یوې سیده سیاسي کرښې په توګه مطلق اهمیت ترلاسه کوي. هغه مهال، یوازې هغه مهال، پرولتري دولت کولای شي د دښمنانو د محاصرې په کړۍ کې ژوند وکړي او ټول بشریت د ځانه سره یو ځای کړي. د نړیوال انقلاب د ستالیني نظریې اهمیت چې نړیوال انقلاب ته یې د ټروټسکي تر تیورۍ ډېره زیاته وده ورکړل، همدغه ده! هماغسې چې ښکاره ده، د ستالین د ژوندانه په وروستیو کې پیاوړی

سوسياليستي بلاک را منځته شو او د شوروي رهبرۍ لخوا سياسي انحراف ته د مخه کولو او مارکسيزم – لنينزم څخه د ليري والي (خروشچفي ريژيونيزم – پ.ژ) سره - سره تر ځلوېښتو نورو کلونو پوري خپل شتون ته دوام ورکړ. البته ويلای شو بهرني شرايط او تر ټولو ورانديي په دوهمه نړيواله جګړه کي د شوروي اتحاد بريا د سوسياليستي بلاک په جوړولو کي ونډه درلودل. ددې سربېره، خپله دغه بريا د ستالين د سياستونو پايلي وې او دده سياستونه بيا دده د نظرياتو انعکاس وو. پر دې بنسټ، په قاطعيت سره ويلای شو چي د سوسياليستي بلاک تشکيل (د سوسياليستي دولت په ملاتړ سره د نړيوال انقلاب د ستالينې تيورۍ سموالی) عملاً ثابت کړ.

ددې ټولو خبرو پر بنسټ کولای شو داسي پايلې ته ورسېږو: ستالين د نړيوال انقلاب د تيورۍ او را منځته کولو اصلي شخص وو او د ټروټسکي پر خلاف، هغه يوازي د نړيوال انقلاب د اور په اړه ويناوي ونه کړې، بلکې لومړی په يوه هيواد او وروسته د نړيوال انقلاب د مضبوطو او کلکو بنسټونو په توګه د سوسياليزم د تحکيم نظريه يې توضيح کړل او په ماديت باندي يې هم واړول.

د ستالين ستايونکي زموږ د عصر مخکښ رهبران ول

دومينکو لوزردو

يادونه: دا ليکنه ددې مفهوم نه افاده کوي، چي ستالين کوم آسماني او نادره پديده وه او بايد کېش شخصيت ورکول شي، بلکې دده په ورانديي د نړۍ د نوموتو مشرانو، ليکوالانو، فيلسوفانو او روښانفکرانو ژور احترام ښيي، چي ددې درناوي بنسټ، دده نظريات، خدمتونه، سمه مشري او کړني وې. (پ.ژ)

دومنيکو لوزوردو ايټالوی فيلسوف او د اوربينو پوهنتون استاد، د ستالين په اړه يو کتاب ليکلی، چي د لومړي ځل لپاره په ۲۰۰۸ کال کي په روم کي خپور شو. دا کتاب په ايټاليا کي ډېر جنجالونه وپارول او د ډېرو تاريخي بحثونو لامل شو. د آلمان په کُلن ښار کي د پاپير روسا خپرندويه موسسې هغه کتاب تر چاپ څو ورځې وروسته د (ستالين او د توري افسانې تنقيد) تر عنوان لاندي په آلمان کي هم نشر کړی. هغه څه چي دلته لولئ، د دغه کتاب پيلامه ده، چي په عين وخت کي د کتاب مضمون هم را پېژني:

د ستالين د مرګ غم ډېر وو. د احتضار په شېبو کي ميليونونه کسان د مسکو په لارو –کوڅو کي ولاړ ول، تر څو د آخري پلا لپاره خپل مشر ووينې. د ۱۹۵۳ په مارچ کي (ميليونونه کسان د هغه د مړيني په خاطر داسي غمجن وه، تا به ويل چي هر يوه کوم خپل له لاسه ورکړی دی. د هيواد په ليري پرتو سيمو کي هم دده د مرګ په اړه ذهنيت همداسي وو. کليو ته ددې خبر د رسېدو سره په ټول هيواد کي چوپتيا او غم وو. خواشيني د شوروي اتحاد څخه هم ووتل. د بودا پسټ او پراګ په کوڅو کي هم ډېرو خلګو او ښکي تويولې.)

په لويديځ کې هم د کمونستي فعالينو له لوري د وير پروګرامونه ونيول شول. (ايزاک دويچر) هغه تاريخ ليکونکی چې خپله د ټروټسکي د مينه والو څخه وو، د هغه په غم کې وليکل:

«په درو لسيزو کې شوروي اتحاد په کُلي ډول واوښتی. د ستالينيزم تاريخي اغيزې دغه وې: کله چې ده را پيل کړه شوروي داسي يو هيواد وو چې څمکه يې په لرګي باندي اړول، خو کله چې ده پرېښودئ، هغه شوروي د اټومي راکټورنو خاوند وو. هغه شوروي اتحاد د سوسياليزم له لاري، د نړۍ په دوهم لوی صنعتي هيواد باندي بدل کړی او دا فقط يوه مادي مسئله او سازماني پرمختګ نه وو. ددې لاري لاسته راغلي پايلي ښيي، چې د يوه لوی فرهنګي انقلاب پرته هيڅ شونې نه وه، تر څو هيواد داسي ورغېږي، چې ټول خلګ زده کړو ته مخه کړي او په علومو ويوهېږي.»

لوړ برم

تاريخ هغو ليکونو او تورونو ته، چې ټروټسکي د شوروي په مشر پسي تړلي کومه ساه نه ده پرې ايښې. هغه مهال چې نوی ټولنيز نظام په اروپا او آسيا کې وده کوي او انقلاب خپل ملي سنګر پرې ايښې دئ، ستالين ته په يوه هيواد کې د سوسياليزم د پيروي ويونکی څه مانا لري؟ هغه ستالين چې ټروټسکي ورته د ټوکو او سپکاوي له مخي، يو کوچنی – احمق کليوال وايه، د تاريخ دا طنز پر کوم لوري ولاړئ؟

په ۱۹۵۰ کال کې، د السکاندر کوجيو په ډول يو نوموتي فيلسوف ته ستالين، د هغه شي تجسم وو چې هيګل [د نړۍ روح ګڼئ] او دا دنده يې درلودل، چې حتی د څواک د لارو – چارو څخه په ګټې اخيستنې سره هم انسانيت وحدت ته را وغواړي او هغې خواته يې هدايت کړي، چې عقل او اراده سره يو ځای وي. د سړې جګړې او کوبا د جګړې د دوام سربېره په لويديځ کې هم د ستالين په مړينه د کمونستانو او چپيانو د دايرې څخه وتلي کسانو د ستالين څخه په کامل احترام يادونه کول. په هغه مهال کې يې دی نسبتاُ د خوشاله زړه لرونکی ديکتاتور او سياستوال يادوئ او خلګو د هغه انسان ياد چې هغه ته يې د [مشر کاکا] لقب ورکړی وو، په خپل ياد کې ساتئ. د هغه لوی انسان ياد چې پر فاشيزم باندي يې لويه بريا تضمين کړله.

ايزاک دويچر ويلي وه: «سياستوال او جنرالان د شوروي په لوی جنګي ماشين باندي دده د فني جزياتو او دده د استادانه ټاکنو څخه ډېر حيران ول.»

دده له ستايونکو شخصيتونو څخه يو، چې حتی د اکتوبر د انقلاب وروسته يې په شوروي باندي څو واره نظامي حمله هم کړې وه؛ د ستالين په اړه داسي نظر ورکوي:

(زما دا سړی خوښېږي! - چرچل)

اورل هایمن د امریکا سفیر په مسکو کي (۱۹۴۳ – ۱۹۴۶) له ده څخه په حیرانونکي ډول اغېزمن وو او تل يې په نظامي کچه باندي دده مثبت انځور وړاندي کوئ. ده ویلي:

«زما له نظره هغه تر روزولټ با خبره او تر چرچيل ډېر د واقعیتونو لیدونکی او په اصطلاح يو برلاسی جنګیالی وو.»

آلسیده دوګاسپري، د ایټالیا د بهرنیو چارو وزیر چي د ډموکراټ مسیحي ګوند څخه وو، تر دې هم مخته ولاړئ. هغه په ۱۹۴۴ کي د ستالین لخوا د سوق شویو پوځونو د فوق العاده تاریخي خدمت په اړه چي سل کلنه اغېزه يې درلوده ولمانځله او ددا ایټالوي سیاستوال تائیدونه یوازي تر نظامي برخي پوري پاته نه شول:

«کله چي وينو هټلر او موسولیني انسانان د هغوی د نژاد په خاطر تر تعقیب لاندي نیول او هغه یهودي ضد قانون يې را منځته کړ، خو په عین حال کي ستالین هڅه وکړه تر څو ۱۶۰ نژادونه او قومونه په روسیه کي سره را يو ځای کړي او بشري ټولنه سره یوه کړي.»

ستالین د روښانفکره ملګرو په کتار کي هم د لړ اعتبار لرونکی نه وو. هارلود جي لاسکي چي هغه مهال د انګلستان د کارګر ګوند د مخکښانو څخه وو، په ۱۹۴۵ کال کي د بوتر بابیو سره په خبرو – اترو کي وويل، چي د شوروي اتحاد او د هغه د عاقل رهبر ستایونکی دی. په هماغه کال کي هانا آرنټ وليکل:

«د هغه هیواد ځانګړتیا چي د ستالین تر رهبرئ لاندي دئ، داده چي د ملیتونو د اختلاف سره سم چلند کوي، اختلافونه له منځه وړي او بیلابیل ملیتونه، د ملیتونو د برابرئ پر بنسټ سره يو ځای کوي. دا يو ډول درس دئ، داسي يو درس چي هر سیاسي او ملي غورځنګ باید د هغه څخه زده کړه وکړي.»

بنه دتو کروچه (ایټالوی تاریخپوه او فیلسوف) د دوهمي نړیوالي جګړې وروسته ولیکل، چي ستالین د نازیانو سره په جګړه کي نه یوازي د خپل هیواد بلکې د ټولي نړئ بریا تضمین کړل. ده وويل:

«د شوروي مشري د يو نابغه سیاستوال په لاس کي ده، چي مخ پر وړاندي خپل تاریخي رول ترسره کوي. د انقلاب څخه د وړاندي روسيې پر قیاس سوییتیزم د آزادئ لپاره يو پرمختګ دئ، هماغسي چي استبدادي سلطنت د فیوډالي رژیمونو پر نسبت آزادئ ته يو پرمختګ وو او د هغه د لویو بریاوو د تداوم سبب شوی دئ.»

د فلاسفه وو شک د شوروي د آیندې په اړه وو او د هغه په قیاس يې ستالین تر نورو ډېر مطرح کوئ. هغه د لنین ځای ونیوئ، د یوه نابغه ځای بل نابغه ونیوئ، خو د شوروي راتلونکې رهبري به پر کومه خوا ولاړه شي؟

نوی تمدن

هغه کسان چي په هټلري ضد ایتلاف کي د کړکېچ په راتلو سره په دې هڅه کي شول، چي شوروي اتحاد د هټلري آلمان سره مقایسه کړي؛ د توماس مان د سختي ادبي ټکوني لاندي راغلل. هټلر د نیچه د هغه امر څخه پیروي کول چي ویلي یې وه (لیونی هغه دئ، چي غلام غواړي خو عالیجناب یې روزي) خو د شوروي سوسیالیزم تګلوری سم د هغه په مقابل لوري کي وو، چي د پوهي او فرهنګ د پیاوړتیا په زیاتوالي سره یې ښکاره کړل، چي غلامان نه غواړي بلکې متفکره او آزادي خوښونکي انسانان غواړي، چي د ټولو لپاره آزادي خوښوي. ددې مخي څخه د دغو دوو رژیمونو (شوروي او هټلر) یو ګڼل منونکې نه ده. هغوی چي دا ډول استدلال کوي، خپل ځان د فاشیزم سره یو کوي، حتی که ادعاء وکړي چي هڅه یې د فاشیزم محکومول دي. توماس مان، لیکي:

«هغوی چي دا دواړه یو ګڼي، ښایي په خپل نظر یو ډموکراټ وي، خو د خپل زړه په ژورو کي یو فاشیسټ دئ.» البته وروسته سړه جګړه ونښتل. هانا آرنټ په ۱۹۵۱ کي په خپل کتاب کي د ټوتلیټاریزم (مطلق غوښتني) په اړه د توماس مان د نظر سره ټکر وکړئ. توماس مان د فاشیزم او سوسیالیزم یو ډول ګڼل سم نه بلل او په ټینګه یې انتقاد ور څخه کوئ، خو د هغه سره یو مهال کوژف فرانسوي فیلسوف د ستالین څخه د یو تاریخ بدلونکي مخکښ په توګه ستاینه وکړه. دا په دې مانا ده، چي حتی په لویدیځ کي هم دا نوی حققیت یا په بله مانا دا تازه فکر، یعني د ټولټاریزم د ښلا بیلو شکلونو په سختۍ سره وکولای شوای ځان ته لاره پرانیزي. په ۱۹۴۸ کال کي لاسکي هغه نظر، چي درې کاله مخکي یې ویلی وو، تقریبا روښانه کړئ. هغه د شوروي اتحاد په اړه د تعریف لپاره یوه پلا بیا یوه بله مقوله مطرح کړله، چي بناتریس وب د برټانیې د کارګري غورځنګ یو نماینده، د ۱۹۳۱ کال څخه د دوهمي نړیوالي جګړې وروسته او تر خپل مرګ لږ مخکي مودې پوري هم استعمالوله او هغه عبارت وه د [نوي تمدن] څخه. لاسکي په ټینګار سره ولیکل:

«سمه ده هغه طبقه چي ډېرکله ټکول شوې ده او استثمار کېدله، د خپل ټولنیز پرمختګ لپاره هغه غوښتني مطرح کړلې، چي معمولي نه وې. د هغه د پوره کېدلو وروسته په کارخانو او فابریکو کي نوي مناسبات برقراره شول، چي د تېر پر خلاف نور د هغه حقوقي بنسټونه د تولید پر وسایلو باندي د کار د خاوند نه وه، ددې غوښتنو له ټولګي څخه په هغه هیواد کي منځته راغلې، چي د نوي تمدن مخکښ وو او ستالین د هغه هیواد مشر وو. دا نوی تمدن چي د پیدا کېدلو په حالت کي دئ، لا یې تراوسه یو درونډ بار پر اوږو دی، چي هغه عبارت دئ د وحشي صفته روسیې څخه. د دغه وحشي صفتۍ شکل استبداد و.»

لاسکي ټینګار کوي، ددې لپاره چي وکولای شو، د شوروي اتحاد په اړه یوې سمي محاسبې ته ورسېږو، بنسټیز واقعیتونه باید له پامه ونه غورځوو او هغه دا چي:

«هغه چا چي د مشرۍ څواك يې په لاس كي درلودئ او مجبوره وو، چي په هغه وضعيت كي حكومت وكړي چي د هغه سره روبړدی سوی وو. هغه وضعيت چي دوی ورسره مخ وه او مجبوره ول، چي په هغه وضعيت كي حكومت وكړي، دا وو چي تقريباً په دايمي محاصره كي وه او په دوامداره ډول په واقعي يا باالقوه جگړې كي را ښكېل ول.»

نا ويلې پاته نه شي، چي انگلستان او متحده ايالات هغه مهال چي د يو بحران سره مخ كېږي؛ سنتي آزادۍ لږ زيات محدودوي.

چرچيل چي سره جگړه يې په فولتون كي د خپلې وينا په ترڅ كي رسماً پيل كړه، بېځايه نه وويل چي:

«زه د شوروي د زړورو خلگو او مارشال ستالين ته چي د جگړې په دوران كي زما همسنگره وو؛ ژور احترام لرم.»

بې شكه د سړې جگړې د تشديد سره د خبرو طرز، په تدريج سره سخت او لا پسي سخت شو. ددې ټولو سربېره نوموتی انگرېز تاريخپوه آرنولډ ټويبيني چي د برتانيې د خارجه وزارت كاركونكی هم وو، په ۱۹۵۲ كي د شوروي رهبر يو نابغه انسان معرفي كړ:

«په ټكنالوژۍ كي لويديځ ته رسېدو لپاره د ستالين استبدادي پلانونو خپل ښه والی هغه وخت ښكاره كړ، چي د جگړې په ميدان كي يې د آزمويني ځای راغلی.»

نه يوازي يې د دريم رايش (فاشيزم) په گونډو كول ښكاره كړل، چي هغه چاري سمي وې، بلكې د ناگاساكي او هيروشيما د پېښو وروسته شوروي اتحاد بايد يوه پلا بيا خپل ځان تر لويديځي ټكنالوژۍ پوري ور رسولی وای او يوه پلا بيا په يوه سخته لارتللی وای، چي هغه لار يې هم د برېښنا په چټكتيا سره ووهل.

د وحشت كور ته د ستالين تبعيدول

احتمالاً يو بله تاريخي پېښه ده، چي د ستالين په اړه د فكركولو په بنسټيز تغير كي اغېزناكه وه. د چرچل هغه وينا، چي د ۱۹۴۶ د مارچ پر پنځمه يې په فولتون كي وړاندي كړله؛ د هغه نطق سره يې توپير ډېر لږ وو، چي لس كاله وروسته، د ۱۹۵۶ كال د فبروري پر ۲۵ باندي، د شوروي اتحاد د كمونسټ گوند په شلمه كنگره كي د نيكيتا خروشچف لخوا وړاندي شول. دا پټه وينا د هغه ديكتاتور انځور وړاندي كوي، چي وينه څښونكی، ځان خوښونكی او خاين دئ! د روښانفكرۍ په حوزه كي دا ناوړه انځور تر دريو لسيزو پوري تقريباً ټولو منلی وو. دا توصيف هغو تازه رهبرانو ته چي په شوروي اتحاد كي د سياسي څواك خاوندان وه، دا موكه وركول، چي د سوسياليزم په بلاك او نړيوال كمونستي غورځنگ كي خپل ځانونه د يوازيني مشروع انقلابيونو په واسطه

ونښيي، هغه غورځنګ چې د شوروي اتحاد د سوسیالیستي جمهوریتونو پلازمینه مسکو یې خپل مرکز ګڼئ. لویدیځ هم ددې څخه چې خپل پخواني اعتقاد یې تائید شوی او د سړې جګړې لپاره یې تازه استدلالونه پیدا کړي وه؛ خوشاله وو. د متحده ایالاتو سوویتپولوژی (شوروي پېژندنه) لومړی هغه افرادو او عناصرو چې د اکتوبر د انقلاب د لمني څخه را پورته شوي هیواد په علاقه مندی شکمن وه، تصفیه کړله. د امریکا سوویتپولوژي چې د سړې جګړې د دوام لپاره یې لید لوری درلودئ کرار –کرار ځان ته نظامي څېره خپلول. په ۱۹۴۹کي د امریکا د تاریخ ټولني رئیس وویل:

«باید ځان ته اجازه ورنه کړو چې یوازي اردټودکس (معتقد عیسویان) شو؛ د موخو او ارزښتونو لپاره خلګ خوښونه نوره په کار نه ده. باید پراختیا موندلي مقررات ومنو، څکه جګړه که سړه وي که توده؛ ټول موږ خدمت ته غواړي او له موږ څخه غواړي چې خپله دنده ترسره کړو. په دې دوران کي د یوه تاریخپوه دنده د یوه فزیک پوه تر دندي کمه نه ده.»

په ۱۹۵۶کي له دوی څخه یو هم له منځه نه ول تللي، خو په لږ وخت کي د امریکا لږ و ډېره نظامي شوي سوویتپولوژی نوي هڅونکي پیدا کړل، چې د کمونستي نړی له دننه څخه را پورته شوي وه. سمه ده چې د خروشچف محرمانه وینا تر ډېره یو څوک تورنوئ، نه خپله کمونیزم، خو په هغه کلونو کي امریکا او متحدینو یې هم دا سلا کړې وه، چې افراط ونه کړي او پام د ستالین هیواد ته متمرکز کړي. د بالکان د تړون د لاسلیک سره، چې ترکیه او یونان د یوګوسلاویا سره، په ۱۹۵۲کي د ناټو په باندني غړو باندي واوښتل او تقریباً شل کاله وروسته چین هم د امریکا سره یو ورته تړون لاسلیک کړ؛ دغو دواړو د شوروي ضد دوه فکتورونه تشکیلول. هغه څه چې دوی ته یې اوله درجه اهمیت درلودئ، د شوروي منزوي کېدل وه، تر څو د ستالین ځپني پر لار لا زیات ګامونه واخلي.

د پاملرني وړ!

پر ستالین باندي، د مسکو د تورونو پوري کولو له لاسه نوموتو روښانفکرانو هغه لېوالتیا او مینه چې د ستالیني شوروي سره یې درلودل؛ هېره کړل. هغو روښانفکرانو چې ځانونه یې تروتسکیستان ګڼل؛ هغه تورونه د ځان لپاره تائیدی ګڼلي. د شوروي، د دښمنانو د نظره ډېر وختونه تروتسکي د کمونیزم شرم وو او دی یې ریښه ایستونکی یا یهودي ریښه ایستونکی ګڼئ. حتی په ۱۹۳۳کي چې د تروتسکي د تبعید څخه څو کلونه تېر شوي ول، آلماني فلیسوف اولد شپنګلر، هغه لوی بلشویک قاتل ونوموئ. د شوروي اتحاد د کمونسټ ګوند شلمي کنګرې یوه د تړون نقطه منځ ته راوړه، چې ددې لامل شول، د هغه څخه وروسته یوازي ستالین او نژدې ترینه همکاران یې د وحشت کور ته واستول شي. د هغه ځایه چې د خروشچف د پټې وینا د اغېزه د

ټروتسکیانو تر محافلو هم زیاته ووتل او په اصطلاح د چپي مارکسیستانو په محافلو کي يې هم تسلي جوړوله، ځکه پوهېدل چي ددې لاري د استاد (مارکس) په نظریاتو کي تجدید نظر او هغه مشخص تاثیرات چي پرځای يې پري ایښي وه؛ د دوی د اوږې څخه اخیستل کېدلای شي. په کمونستي هیوادونو کي نه یوازي دولتي دستګاوي له منځه نه وې تللي، بلکې لا ډېري غټي شوي وې او ملي هویتونو په کشمکشونو کي لا نور زیات اهمیت پیدا کړی وو، څو د سوسیالیزم د بلاک د له منځه تللو او پاشل کېدو مخه ونیسي. نه یوازي د بازار او پیسو د منځه تلل نه تر سترګو کېدل، بلکې د اقتصادي پرمختیاوو سره د پیسو اقتصاد او بازارونو لا زیات اهمیت پیدا کړی وو، البته دا نه انکار کېدونکي واقعیتونه وه، خو د هغو ټولو پړه د ستالین او ستالینیزم پر غاړه وې. پر دې بنسټ، د هیلو د له لاسه ورکولو لپاره کوم دلیل شتون نه لري. دا سیاسي او ایډیالوژیکي حوزې د ستالین یو داسي تصویر وتراشئ، چي په مطلق ډول سره د دوی خپل ذهن ته د منلو وړ وو. ددې انځور د جوړولو لپاره نه یوازي د ستالین حضور د بلشویزم د تاریخ څخه بلکې په کُلي ډول، د مارکسیزم څخه لا لیري شو. یعني هماغه خلګو چي د مارکس او انګلس پر نظریاتو باندي د تکیې له لاري د تدراک شوي انقلاب په ترڅ کي، تر نورو ټولو وړاندي د قدرت واګي په لاس کي اخیستي وې؛ نور يې د مارکس او لنین لاره پریښې وه. په دې ډول سره، د انقلاب ضد عناصرو په ډېري آسانۍ سره د شوروي اتحاد تراژیډیک او له تضادونو ډک تکامل باندي سترګي پټي کړې. تر هغه وروسته هري سیاسي او ایډیالوژیکي حوزې د خروشچف تر وینا وروسته خپله افسانه جوړه کړل؛ هم هغو چي لویدیځ يې پاک ګنئ او هم هغو چي مارکسیزم او بلشویزم يې پاک ګنئ. ستالینیزم یوه واحده او ډار اچونکې مرجع وه، ټولو مخالفینو ته يې دا موکه ورکول، چي د ځانه راضي واوسي او د خپلي اخلاقي او روښانفکرانه برترۍ په اړه ناپایه ستاینې وکړي. ددې سره چي دا بېلابیلو تفسیرونو متفاوتي انتزاعي سرچینې درلودې، خو په پای کي یوه میتوډولوژیک یووالي ته رسېږي. د ترور په اړه د دوی څېړني چي عیني وضعي ته د دقیقي پاملرنې پرته ترسره شوي، پر دې پایلو باندي ختمېږي چي تروونه د یوه سړي یا یوه ټولګي د رهبرانو غوښتنه وه، دوی په دې باور وه چي خپل مطلق ځواک د ټولو لارو څخه په ګټې اخیستني تطبیق کړي. په دې شرایطو کي که وکولای شو، ستالین د یو لوی سیاسي شخصیت سره پرتله کړو، دا شخصیت د هټلر پرته بل څوک نه دئ. په پایله کي دوی ته، د ستالیني شوروي د پېژندني لپاره د قیاس وړ یوزاینۍ بېلګه هټلري آلمان راوځي. دا یو ځای کېدنه، د لومړي ځل لپاره د ۱۹۳۰ کلونو په پای کي د تروټسکي له خوا طرحه شول، چي په وار – وار يې د مطلقي دیکتاتورۍ مقوله کارول او په دې مقوله کي يې دوه سیستمونه (ستالیني او فاشیستي) یو د بل په څنګ کي یادول. یعنې دا هغه د پیل ټکی وو چي وروسته په سره جګړه او په شوروي اتحاد کي د مسلطي ایډیالوژۍ لخوا عمومي نظرونو ته وړاندي شو. آیا دا استدلال دغه ډول قانع کونکی دئ؟ یا ښه داده چي د تطبیقي ادبیاتو خواته مخه کړو او هغه مهال د شوروي د تاریخ ټولګه د ښکېلو لویدیځو هیوادونو سره په دوهمه ډېرش کلنه جګړه کي را وڅېړو؟ د دغه تګلاري په کارولو سره هغه رهبران او ټولګي چي په کلي ډول توپیرونه سره لري؛ یو ډول پرتله کېږي، خو

آیا هغه توپیر چې د دوی په منځ کې دی یوازې د دوی د ایډیالوژۍ پیداوار دئ، یا د هغوی عیني موقعیت چې جیوپولټیک کولیکشن ورته وایي، هم ددې توپیرونو په را منځته کولو کې بنسټیز رول ترسره کوي؟ کله چې موږ د ستالین خبره کوو، په بې اختیاره ډول سره فردي څواک، د اجباري کار د کمپونو کهکشان او د یوې سیمې څخه و بلې سیمې ته د یوه قوم په زوره کوچول مو ذهن ته راځي، خو که شوروي پرېږدو او دا پدیدې یوازې په هټلري آلمان کې مطالعه کړو، یا په هغو هیوادونو کې چې حاکم لیبرالي سنتونه لري، هم ورته پېښې نه تر سترګو کېږي؟ که کېږي، نو بیا ولې یوازې په شوروي کې دا موضوعات شاربل کېږي؟ دلته، نه باید د ایډیالوژیو ونډه هیره کړو! آیا په رښتیا سره هم کولای شو هغه ایډیالوژي چې ستالین مطرح کړله، د هغې ایډیالوژۍ سره چې هټلر ته الهام ورکونکې وه؛ یوه وګڼو؟؟؟

د (بې مثاله ارمانونو) د نظریاتو تیوریسنان وایي، د یوه سیاسي غورځنګ یا یوه سیاسي جریان لپاره د ارزښت ټاکنې معیار د هغه لوړ ارمانونه نه دي، داسې ادعاء کېږي چې د دغه ارمانونو د ارزښت موندنې لپاره باید په نظر کې ولرو چې د هغوی د یوې برخې اغېزه په عیني عمل کې څه ډول ده؟ پوښتنه داده، چې آیا دغه اصل د عمومي اعتبار درلودنکی دئ، یا د هغه اعتبار یوازې تر هغه غورځنګ پورې مهم دئ، چې لنین یا مارکس یې پیلونکې وه؟

دا پوښتنې د ځینو کسانو له نظره بدې او لارورکې کونکې ښکاري، چې د ستالین د انځور د اوښتلو د مسئلې سره د مخامخ کېدلو پر مهال، په دې باور چې خروشچف د هغه حقیقت څخه چې ډېره موده پټ وو؛ په پای کې پرده واړول. البته هغه تاریخ لیکونکی، چې غواړي ۱۹۵۶ کال د واقعیتونو د ښکاره کال وګڼي؛ په واقعیت کې خپله میتودولوژیکه کمزوري ښکاره کوي او پر هغه ستونزو او علایقو یې سترګې پټې کړې دي، چې د ستالین ځینې الهام ورکونکې دي او تر هغه وړاندې بیا د سړې جګړې د سوویټولوژۍ الهام ورکونکې وه. د ستالین د انځور شدید تضاد باید تاریخپوه دې ته اړ نه کړي، چې دا - یا هغه انځور یې مطلق کړي، بلکې باید د اوښتونو د انګېزو په لټه کې هم واوسېږي.

د ستالین ځینې او ستالین ځپونکو په اړه

سرچینه: د روسیې د کارګرانو د کمونسټ ګوند سایټ

د میخایل فدتوف په نوم یوه چا چې یو خوله ډکونکې عنوان (د روسیې د جمهوري ریاست په چوکاټ کې د مدني بنسټونو او بشري حقونو د پراختیا د شورا ریاست) په مقام کې کار کوي، د روسیې د خلګو او چارواکو څخه وغوښتل، چې ستالین ځینې ته په ټولنیز ژوندانه کې وده ورکړي. دده نوښت د دیمتري مدودوف د هرکلي سره مخ شو. په همدې بهانه د بورژوازۍ ماشینونو په فعالیت پیل وکړئ، په دې مانا چې د ستالنیزم د

رنسانس د مخینوي لپاره په هر شکل کي [ستالین څپنه] په ټولنیز ژوندانه کي مهمه ده، خو هغه وخت را رسېدلی دئ چي د دغو ښاغلو ببره ددې کارگري سوال په طرحي سره چي اصلي خبره پر چشي ده؟؟؟ څخه د خواب غوښتونکي شو. ډېر وخت یې ستالین وڅپئ، دا هم د دوی د خپل حاکمیت مرگوني پایلي دي!

اول – د هیواد اقتصاد ناصنعتي شوئ:

که شوروي اتحاد د یوه پرمختللي صنعتي څواک بېلگه وو او د علمي او ټکنولوژیکي شاخصونو پر بنسټ په نړۍ کي تر ټولو مخکښ هیواد وو، ننني بورژوازي روسیه کلونه –کلونه شاته ده. په ۱۹۹۰ کي شوروي اتحاد ۷۴۱۷۱ د اوسپني د پرې کولو بیلابېل وسایل درلودل، خو په ۲۰۰۹ کال کي د روسیې د تولید کچه (د شلو کالو وروسته!) ۱۸۸۲ ته رسیدلې. په داسي حال کي، چي شوروي اتحاد په کلني ډول ۲۱۳۶۰۰ دستگاوي ټراکتورونه او ۱۴۱۳۱ دستگاوي بلډوزرونه تولیدول، په ننۍ روسیه کي د هغو د تولید کلنی شمېر په ترتیب سره ۷۶۰۰ او ۷۲۱ دئ او په آزاده(!) روسیه کي د نساجۍ ماشینونو تولید هم ۱۳۰۰ واحدونو ته د ۱۸۳۴۱ څخه را کښته شوی. د وطني الوتکو جوړونه هم تر پخوا لس سلنه کم دي. په بل عبارت که د ستالین په دوره کي هیواد د ماشینونو په ډېروالي کي کوښښ کوئ او هغه ته یې لاسرسی هم پیدا کوئ، نن په داسی حالت کي دئ چي باید خپله ماشینونه را وارد کړي.

دوهم – کرنه فلج ده:

په بل عبارت، که شل کاله مخکي هیواد خپل د اړتیا وړ توکي په پوره توگه سره تیارول، نن د ۴۰ سلني څخه زیات د نورو هیوادونو څخه واردوي او یو پر درې کرل شوي ځمکي له کرنیز دورانه وتلي او او اوس ټول وچ واښه دي.

دریم – د هیواد د خلگو د فرهنگ دخرابېدو لړۍ:

خلگ په یو گډوډ حالت کي دي. په دې اړه، همدا بسنه کوي چي د شاهکار او دوهم کور ټلویزیوني خپروني د نظر پوښتنو پایلي ښیي، د روسیې د خلگو یو دریم یې په دې باور دي چي لمر پر ځمکه باندي را څرخي! دولت علم له منځه وړی!

په سیاسي برخه کي بیا د ستالین څپني په اړه همدا بسنه کوي، چي د هیواد بیرغ بدل شو. شوراگاني د زیار ایستونکو د حاکمیت د څواک په توگه منحل شولې او د قدرت او پانگي بستونه بیا ورغول شول. د هیواد زیار ایستونکو خلگو ته د کاري حیوانانو دنده، هغه دنده چي هټلر یې هیله درلودل، ورکول شوی دئ. په دې ترتیب سره ستالین څپونکي اصولاً نباید هیڅ ډول اندېښنه ولري. هغوی خپل رزیلانه کار په ټوله کي په ښه

توګه ترسره کړی دئ، پر دې بنسټ، اوس باید د روسیې زیار ایستونکی ولس کښېني او په دې باندې فکر وکړي چې په تېرو شلو کلونو کې دا ښاغلو زموږ لپاره څه شي جوړ کړي دي؟ د ماشومانو د مړینې، چې تر زېږونونو یو نیم برابر زیاتې دي؟ دا ډموکراسي زموږ په څه درد خوري؟ آیا هغه وخت چې زیار ایستونکی انسان مړ نه شي او په خپل عمل باندې افتخار وکړي نه دی را رسېدلی؟ ښېخي سم وخت دئ چې باید د ستالين ځپونکو شا دېوال ته ولګوو او له هغوی څخه وپوښتو: راکړه ځواب!

پای

”

د سوسیالیزم سره یو فوق العاده نوی ، ماډرن ، پرمختللی ، عالي ، صنعتي او تخنیکي اقتصادي سیستم جوړیږي ، چې د پانګوالۍ پر خلاف نا برابري ، استعمار ، د طبیعت سره ټولنیزي - انساني مبارزې ته نه پاملرنه ، ورانونکې ځانپالنه (انډوجوالیزم) ، ټولنیزي ناخوالي او فرهنګي کثافات لکه فحشاء ، غلا ، بیکاري ، بې وزلي او نور ټول پکښې د منظمي علمي پلان جوړوني پر بنسټ له منځه ځي او یوه عالي هوسا ټولنه جوړوي .

“